

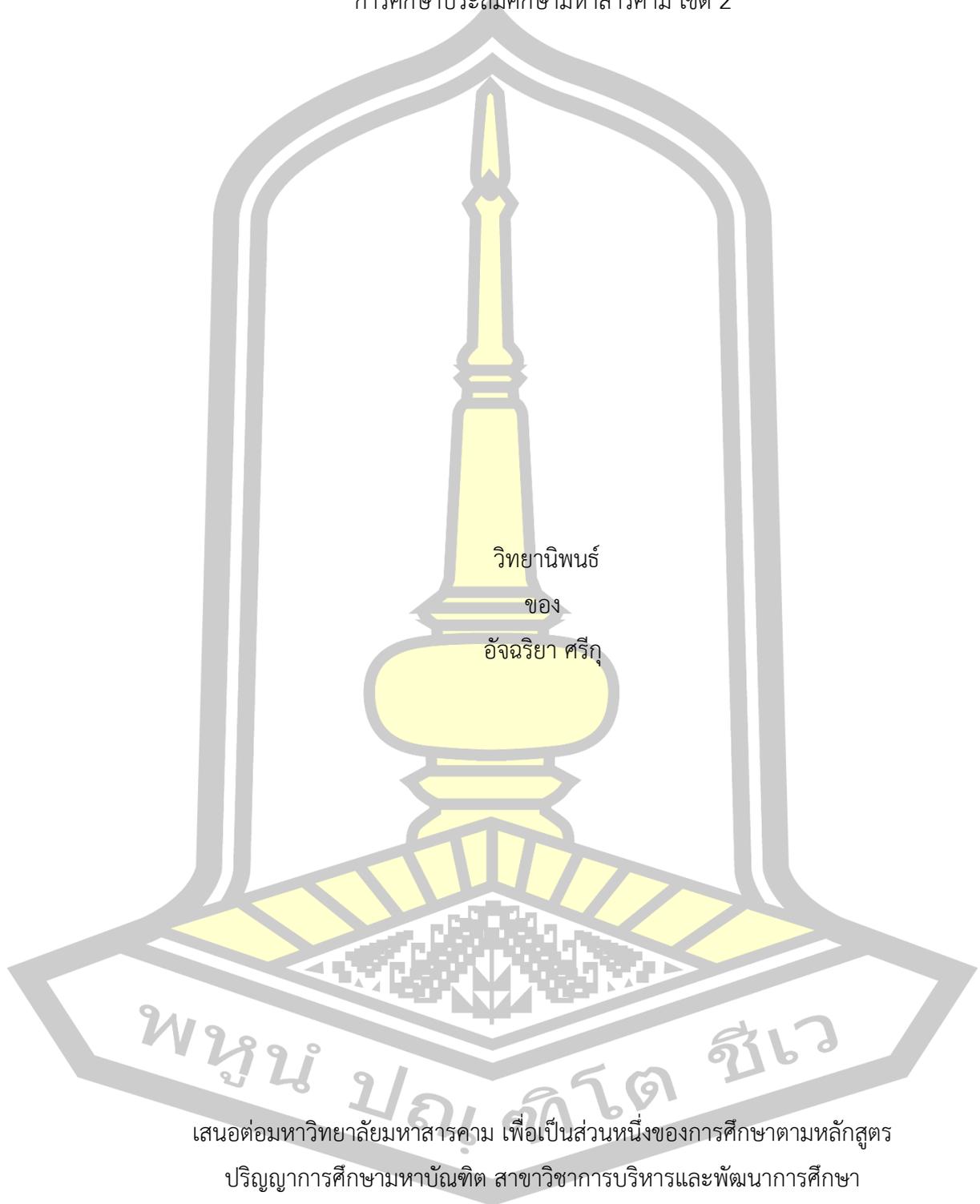
โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

วิทยานิพนธ์
ของ
อัจฉริยา ศรีกู

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
มิถุนายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

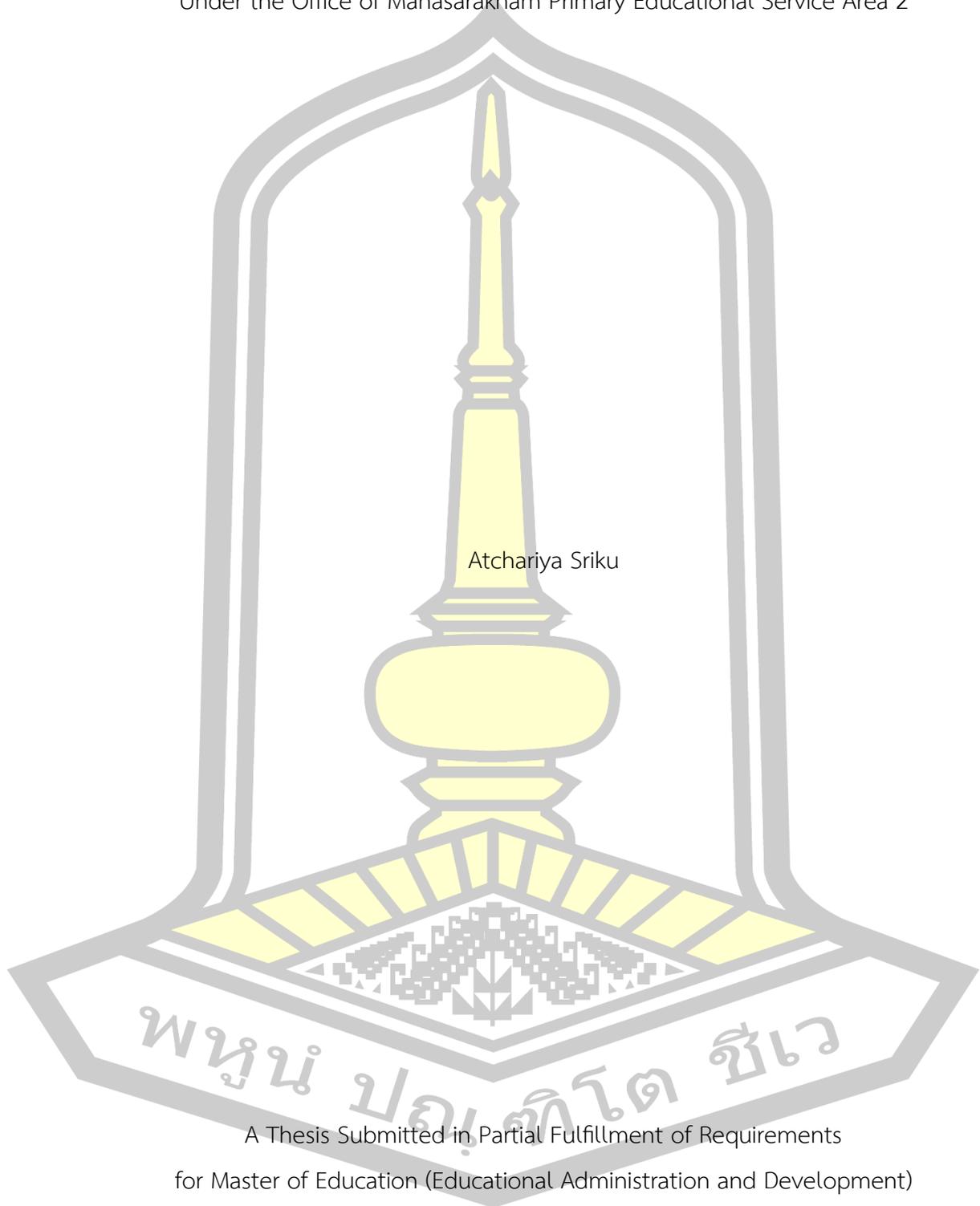
วิทยานิพนธ์
ของ
อัจฉริยา ศรีกู

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มิถุนายน 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Program for Active Learning Management Development for Thai Language Teachers
Under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2

Atchariya Sriku

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

June 2024

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวอัจฉริยา ศรีกุล แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

.....กรรมการ

(รศ. ดร. ลักษณ์า สรีวัฒน์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. ขวลิต ชูกำแพง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2		
ผู้วิจัย	อัจฉริยา ศรีภู		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2567

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครูภาษาไทย จำนวน 3 คน จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

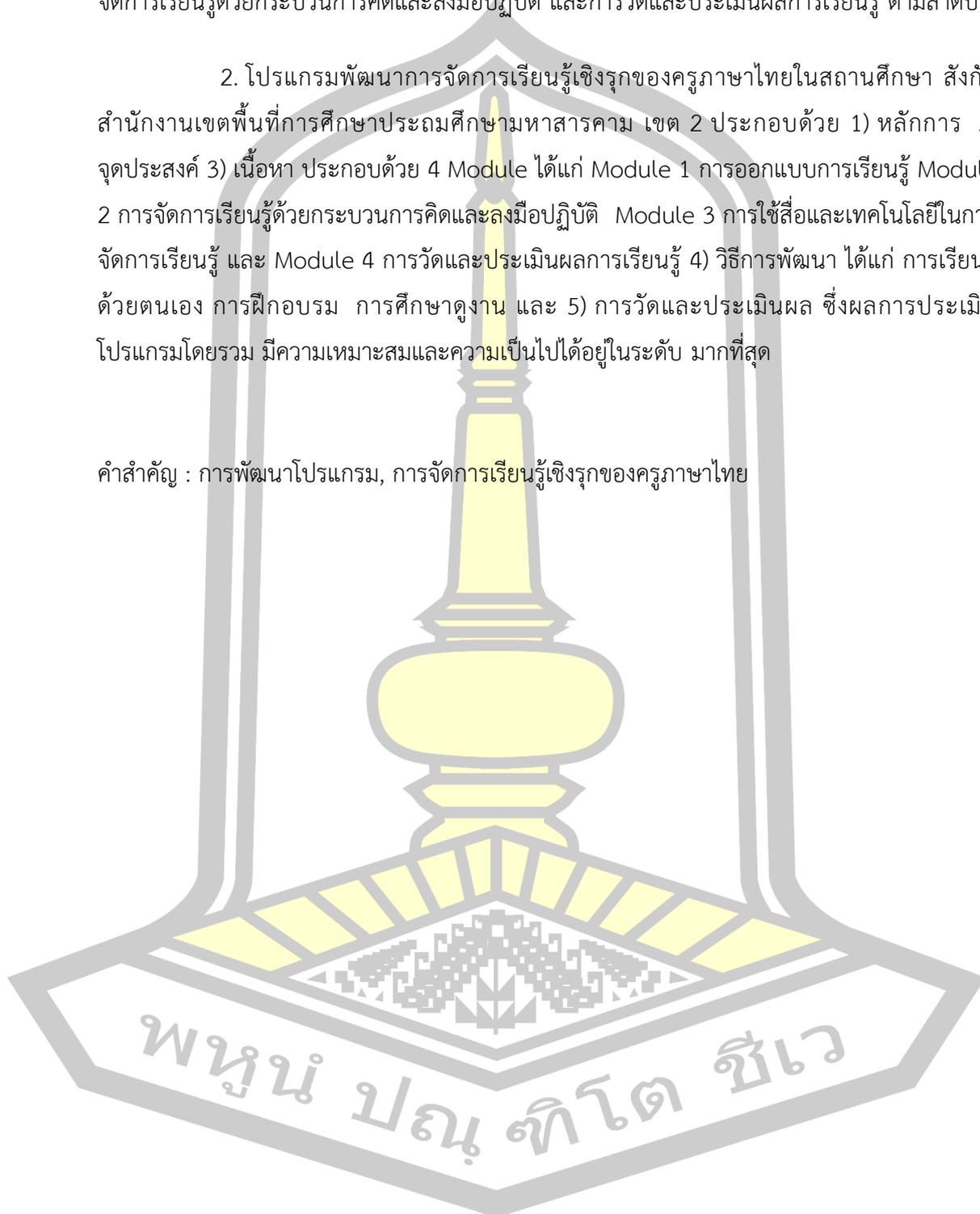
ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจาก

มากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

TITLE	Program for Active Learning Management Development for Thai Language Teachers Under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2		
AUTHOR	Atchariya Sriku		
ADVISORS	Associate Professor Songsak Phusee - orn , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Mahasarakham University	YEAR	2024

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study a current condition, a desirable condition, and the need for developing active learning management for Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 and 2) to develop the program for active learning management development for Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2. The research was performed in 2 phases as follows. Phase 1: The current condition, the desirable condition, and the need for developing active learning management for Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 were studied. The sample group included 184 Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2. The research tool was a set of questionnaires. The analytical statistics were percentage, means, standard deviation, and PNI modified. Phase 2: Developing the program for active learning management development for Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area. The interviewees contained 3 school administrators, 3 Thai language teachers from the best practice schools, and 5 specialists, picked by purposive sampling. The research instruments were the structured interview form, and suitability and feasibility evaluation scale. The analytical statistics were

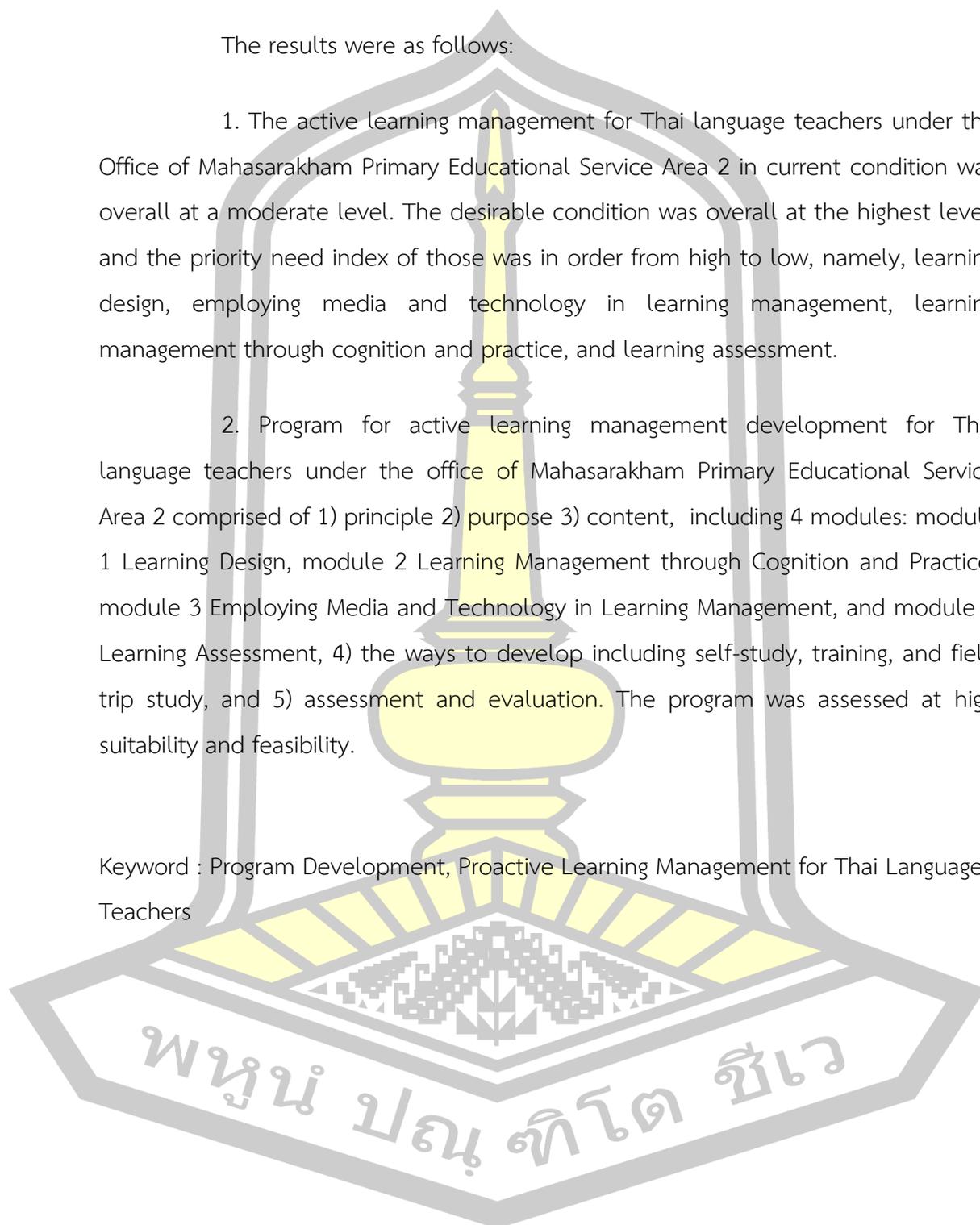
percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows:

1. The active learning management for Thai language teachers under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 in current condition was overall at a moderate level. The desirable condition was overall at the highest level, and the priority need index of those was in order from high to low, namely, learning design, employing media and technology in learning management, learning management through cognition and practice, and learning assessment.

2. Program for active learning management development for Thai language teachers under the office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2 comprised of 1) principle 2) purpose 3) content, including 4 modules: module 1 Learning Design, module 2 Learning Management through Cognition and Practice, module 3 Employing Media and Technology in Learning Management, and module 4 Learning Assessment, 4) the ways to develop including self-study, training, and field trip study, and 5) assessment and evaluation. The program was assessed at high suitability and feasibility.

Keyword : Program Development, Proactive Learning Management for Thai Language Teachers

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรีวัฒน์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร พลหาญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวความคิด คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนทางการวิจัย จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา และคณะจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่เริ่มศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ในเรื่องเอกสารต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและได้ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการสร้าง เครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรมทุกท่าน

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย ตลอดจนคณะครูทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงเพื่อนนิสิตสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา รุ่น พ. 35 ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและคอยดูแลช่วยเหลือผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

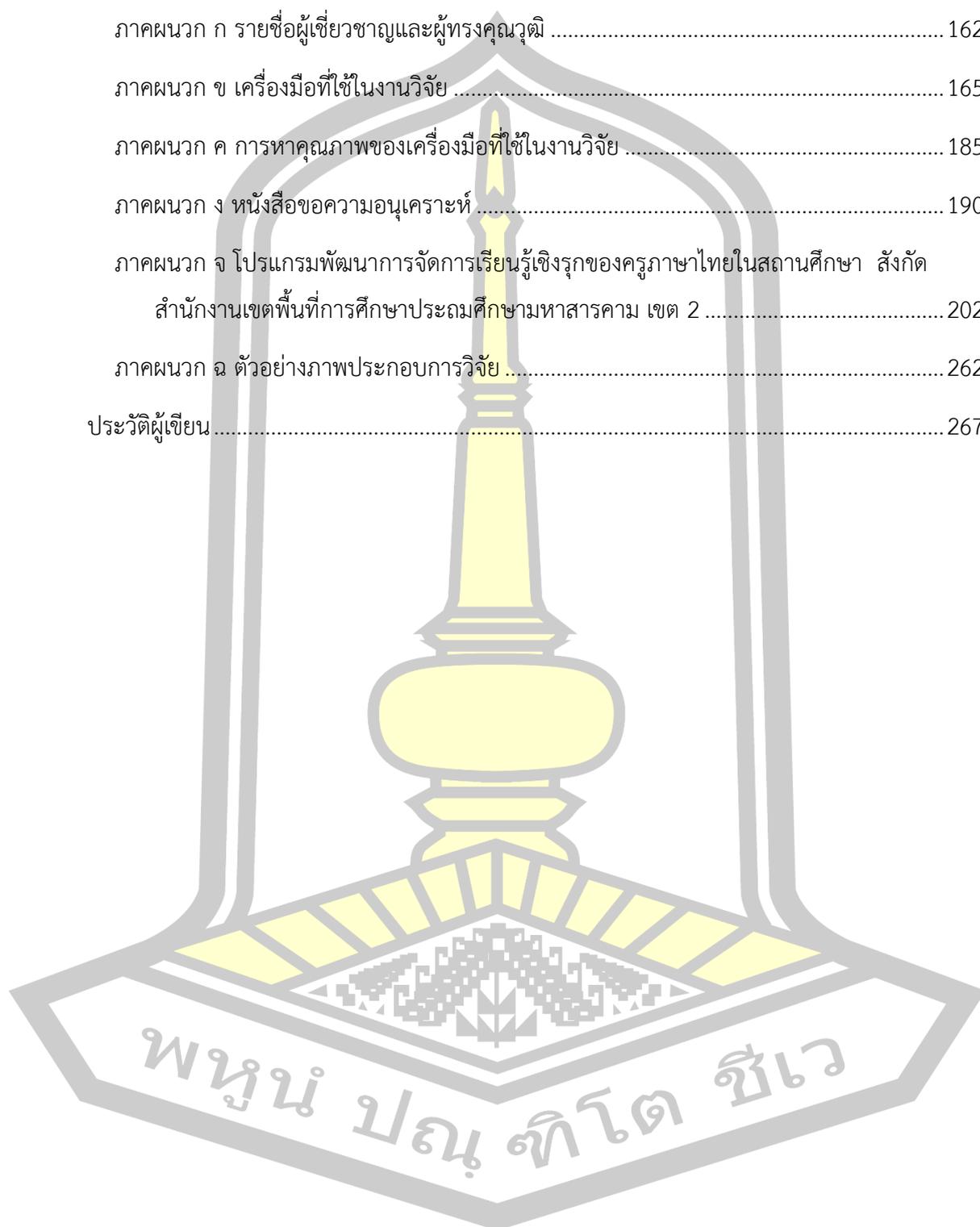
คุณค่าของการวิจัยนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ และเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณูปการของนักวิชาการผู้สร้างผลงานทางวิชาการที่ทำให้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาจนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
1. การจัดการเรียนรู้.....	12
2. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย.....	22
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	41
4. การพัฒนาครู.....	70
5. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม.....	81
6. การประเมินความต้องการจำเป็น.....	85

7. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	86
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
8.1 งานวิจัยในประเทศ.....	87
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	92
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	94
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	100
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	110
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	125
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	148
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	148
สรุปผล.....	148
อภิปรายผล.....	149
ข้อเสนอแนะ.....	153
บรรณานุกรม.....	155

ภาคผนวก.....	161
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	162
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	165
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	185
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	190
ภาคผนวก จ โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	202
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย	262
ประวัติผู้เขียน.....	267

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานวิชาภาษาไทย	28
ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	40
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	57
ตาราง 4 ภาคผนวกองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย	58
ตาราง 5 การวิเคราะห์วิธีการพัฒนาครู	79
ตาราง 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม	84
ตาราง 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	95
ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	110
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายองค์ประกอบ	111
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามองค์ประกอบด้าน การออกแบบการเรียนรู้	112
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	115
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	120

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความ
ต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้... 122

ตาราง 14 เนื้อหาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย 132

ตาราง 15 ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2..... 135

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 146

ตาราง 17 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้
เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 2 186

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขอแนว
ทางการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 188

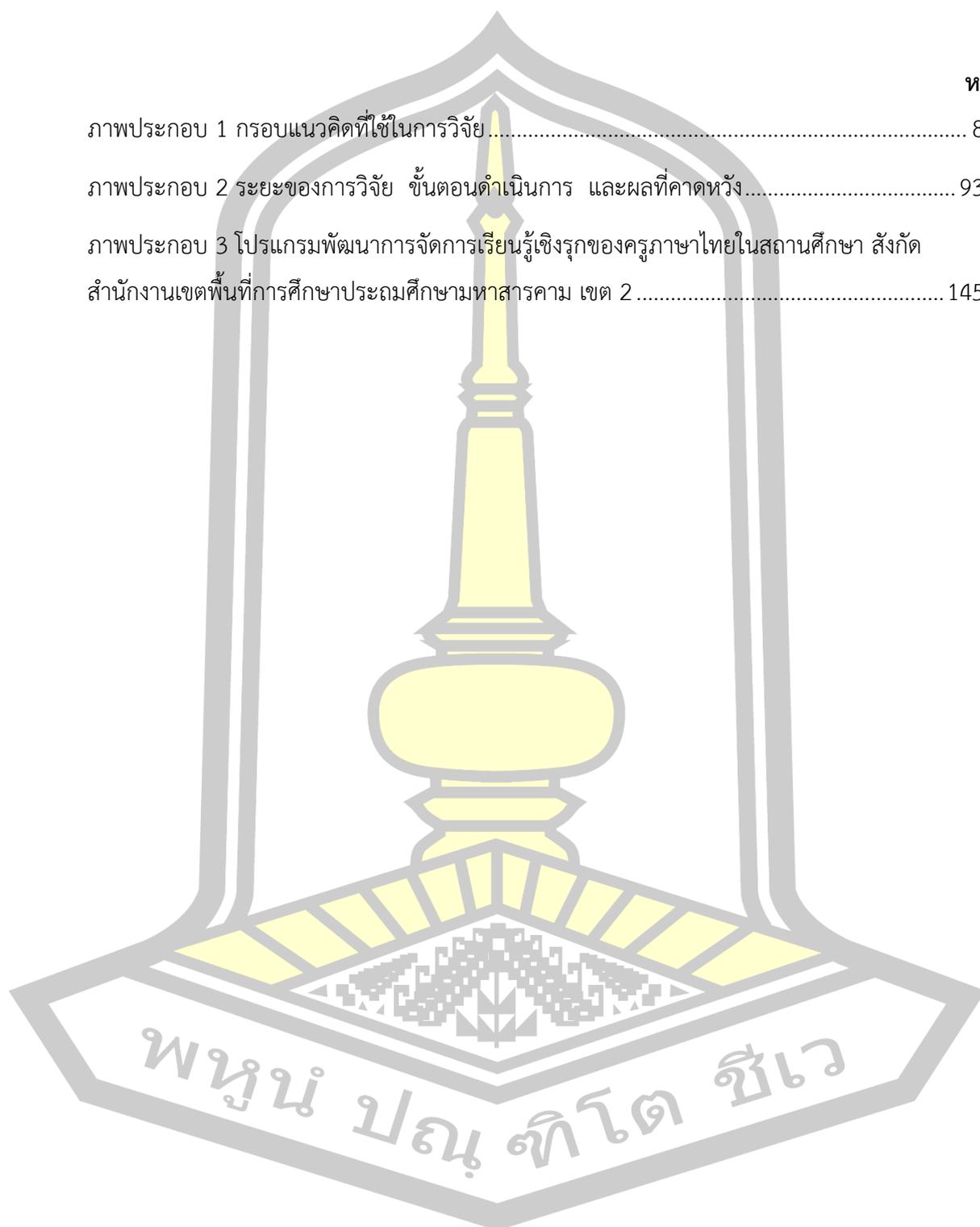
ตาราง 19 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน..... 189

ตาราง 20 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ 189

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ภาพประกอบ 2 ระยะเวลาของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง.....	93
ภาพประกอบ 3 โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.....	145

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและการออกแบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ให้มีการปรับลดระยะเวลาเรียนภาควิชาการหรือภาคทฤษฎีลดลง แต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาหลักที่ผู้เรียน ควรรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร และให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากขึ้น ภายใต้โครงการ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ครูลดบทบาทการสอนด้วยการบอกเล่า การให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง ไปเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ผู้สอนต้องเป็นครูแบบ Actively Teach คือ สอนแบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น รวมถึงนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การพัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงานโดยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติกรยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่สำคัญของกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ครู อาจารย์ จึงจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการนำไปดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันนี้ คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะการคิด (Thinking Skill) ที่ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นตามที่สังคมต้องการต่อไป แนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ การสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติมากกว่าทำหน้าที่ในการสอน (Instructor) ผู้สอนต้องมีลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) ที่สามารถทำหน้าที่นำพาผู้เรียนไปท่องเที่ยวนโลกแห่งการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง Active Learning (นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์, 2559)

การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่เปลี่ยนแปลงจากบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้บทบาทของผู้เรียนเรียนรู้โดยปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบร่วมกัน และเรียนรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2562 ข้อที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาว่าด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ตั้งแต่การจูงใจ คัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ ปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตรงตามความต้องการเป็นมืออาชีพ มีทักษะวิชาชีพขั้นสูงโดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้” สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบและวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการ

เรียนรู้ที่หลากหลายและการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง Active Learning (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

การเรียนการสอนเชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านการรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนเชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ลงมือกระทำ(Active Learning) มากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว (Sweller, 2006)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ การถอดบทเรียน การสะท้อนคิด รวมทั้งการมี ปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เกิดแรงบันดาลใจ เกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องใช้ทั้งการคิด การลงมือทำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้เรียนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับความรู้จากครูเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ อย่างตื่นตัว (นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์, 2559) ซึ่งตรงกับความหมายที่ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ไว้ว่า “การเรียนรูเชิงรุก คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีชีวิตชีวา และอย่างตื่นตัว ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อม และสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดการจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ และมีการดำเนินโครงการและจัดกิจกรรมสนองนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีการดำเนินจัดสอบเพื่อวัดความรู้ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดสอบให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนที่มีความสมัครใจสอบ ปรากฏว่าผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O - NET ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย เท่ากับ 54.1 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศในทุกวิชา ทั้งนี้มีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนบางส่วนไม่ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ไม่มีความกระตือรือร้น ขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านครูยังพบปัญหาการขาดแคลนครูบางสาขาวิชาเอก ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเรียนการสอน รวมไปถึงครูขาดทักษะ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และครูยังใช้เทคนิควิธีการสอนแบบเดิม ไม่ปรับเปลี่ยน วิธีการสอนให้เข้ากับยุคสถานการณ์ปัจจุบัน ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสื่อนวัตกรรม ขาด ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาครูจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพ การพัฒนาครูจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ได้ตระหนัก เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง จึงมีแนวคิดที่ จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อให้ได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ครูภาษาไทย มีทักษะกระบวนการความรู้ความเข้าใจ รูปแบบ เทคนิควิธีการสอนแบบเชิงรุกด้วยวิธีที่ หลากหลายและเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติในการจัดการเรียนรู้เชิง รุกของครูภาษาไทยยุคใหม่ให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการวิชาภาษาไทยและสามารถต่อยอด องค์ความรู้ไปบูรณาการรายวิชาอื่นได้ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาทักษะผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ให้ มีสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขเจริญก้าวหน้าสืบไป

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. ได้โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อครูในการใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบที่ใช้เป็นกรอบในการสร้างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1.1 การออกแบบการเรียนรู้

1.1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

1.1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

1.1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีพัฒนาครูที่นำมาเป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงวิธีการพัฒนาครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการยืนยันวิธีพัฒนาครูซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้วิธีพัฒนาครูที่มีความเหมาะสมมี 3 วิธี คือ

1.2.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2.2 การฝึกอบรม

1.2.3. การศึกษาดูงาน

1.3 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม ได้ 5 องค์ประกอบ คือ

1.3.1 หลักการ

1.3.2 จุดประสงค์

1.3.3 เนื้อหา

1.3.4 วิธีการพัฒนา

1.3.5 การวัดและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน จาก 221 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 184 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ให้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน โดยเลือกโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกในวิชาภาษาไทย หรือเป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ

2. ยกร่างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาไทย รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง โปรแกรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักวิชาการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ Joyce (2009); Meyers (1993); บัญญัติ ชำนาญกิจ (2551); วิทวัส กวงภุมเมศและวาริรัตน์ แก้วอุไร (2560); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561); อัมพิกา ภูเดช (2541) ได้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 การออกแบบการเรียนรู้
- 1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ
- 1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
- 1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาครูของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย Nadler (1989); Sparks (1989); จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555); พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์ (2544); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556b); เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545) ได้แนวคิดวิธีการในการพัฒนาครู ทั้งหมด 3 วิธี ดังนี้

- 2.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.2 การฝึกอบรม
- 2.3 การศึกษาดูงาน

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย Houle (1996); Knowles (1980); อารง บัวศรี (2542); สุมิตรา พงศธร (2550) ได้องค์ประกอบของโปรแกรม 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.1 หลักการ

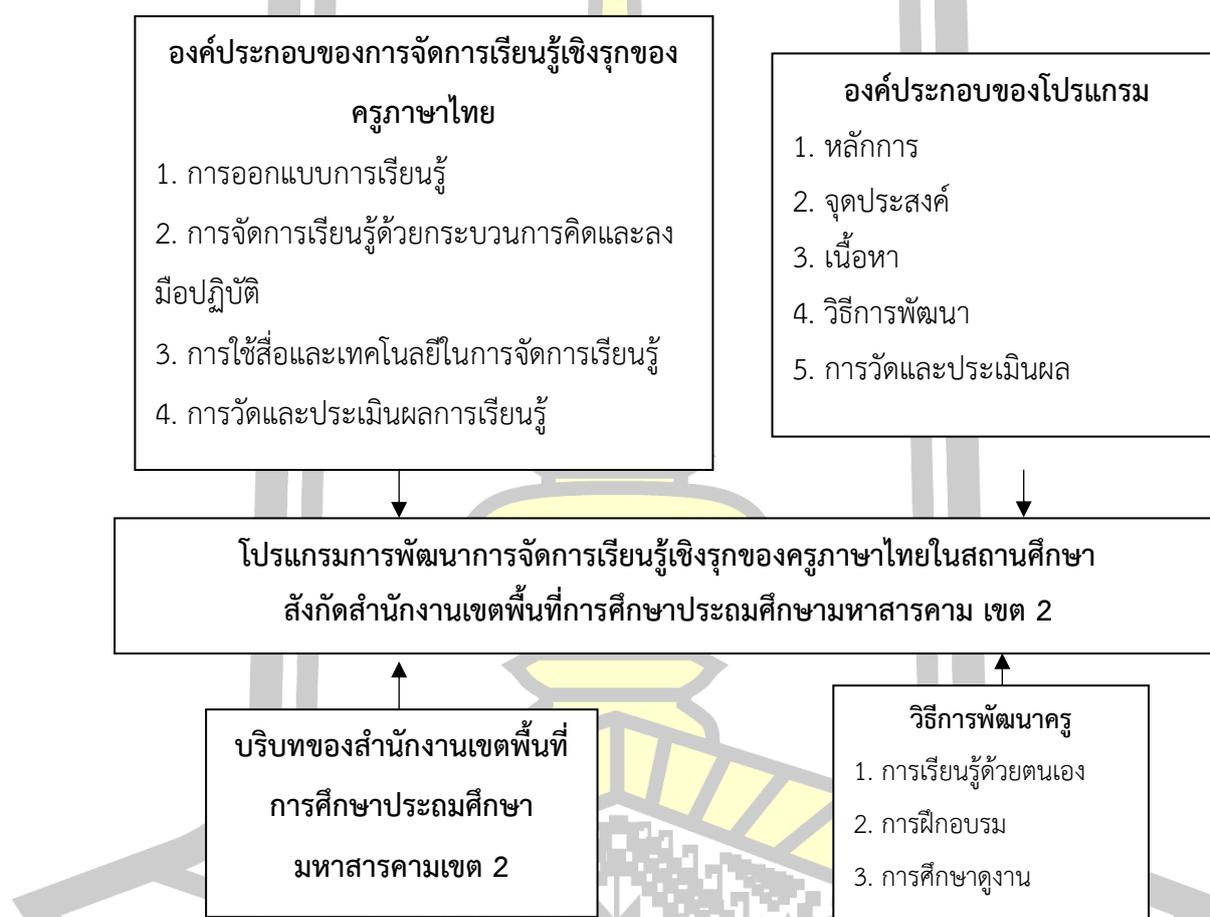
3.2 จุดประสงค์

3.3 เนื้อหา

3.4 วิธีการพัฒนา

3.5 การวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดทฤษฎีเบื้องต้นนำมาใช้สำหรับยกร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการในการออกแบบพัฒนาวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้เกิดความรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและเกิดประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ออกแบบวางแผนในการจัดทำโปรแกรม การสร้างและพัฒนาโปรแกรม นำโปรแกรมไปใช้ และการประเมินผลโปรแกรม ซึ่งโปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ผ่านกิจกรรมหรือแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติหรือการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามบริบทของแต่ละองค์กร

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาษาไทย หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหลัก เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงหรือการลงมือทำ โดยมีครูเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก ความรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนจะเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเสียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่านทบทวน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน โดยต่อกำหนดถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียน

2.1.1 การออกแบบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง การออกแบบ การเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกระบวนการพัฒนาที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์ องค์ประกอบการเรียนรู้ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้การสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรม การเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ความเข้าใจ ไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนรู้ภาษาไทยที่ดีจะ ช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

2.1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัด กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีการสะท้อนความคิด และร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิด ประสิทธิภาพตรงแก่ผู้เรียนและเกิดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2.1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ สิ่งที่ถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผู้เรียนด้วย เทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยการประเมินขณะเรียนรู้และหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และ พฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และนำ

ผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป

3. การพัฒนาครู หมายถึง การพัฒนาครูเป็นสิ่งที่สำคัญต่อองค์กร โดยเฉพาะครูผู้สอนทุกคนที่มีความจำเป็นต้องฝึกและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อยุคสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะช่วยให้ครูมีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและทันสมัย สามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามวัยและความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และรักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

5. ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ในการสอนวิชาภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

6. สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

7. สภาพปัจจุบัน หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบัน ตามองค์ประกอบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

8. สภาพที่พึงประสงค์หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบัน ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุนิยามที่ตนขององค์กรและให้เป็นไปตามระดับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา

9. ความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและตัดสินใจว่าสิ่งใดเป็นเรื่องจำเป็นมีความต้องการพัฒนา แล้วจัดลำดับความสำคัญเพื่อการแก้ไขปัญหาความแตกต่างระหว่างสภาพที่ต้องการและสภาพที่เป็นอยู่จริง เพื่อนำมาปรับปรุง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ ครูภาษาไทย ซึ่งนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้
 - 1.4 หลักการการจัดการเรียนรู้
 - 1.5 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 3.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
4. การพัฒนาครู
 - 4.1 ความหมายของหลักการพัฒนาสมรรถนะครู 70 : 20 : 10
 - 4.2 ความหมายของการพัฒนาครู
 - 4.3 หลักการพัฒนาครู
5. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
6. การประเมินความต้องการจำเป็น
7. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการเรียนรู้

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

Hough (1970) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล(Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายของหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

พัชรี ศรีสังข์ (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือได้ฝึกหัด หรือได้กระทำโดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผล มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างถาวรกับผู้เรียนตามขีดความสามารถที่มีซึ่งบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่ง เป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลง ปริมาณความรู้ของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติ ทั้งนี้การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม

ทิตินา แคมมณี (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การบอกกล่าว สั่ง อธิบาย ชี้แจงหรือแสดงให้ดู การจัดการเรียนรู้เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและเจตคติต่างๆ โดยที่ผู้สอนและผู้รับ หรือครูและศิษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถของตนผู้เรียนเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้ตาม แต่ครูจะให้ครูจึงเป็นศูนย์กลางของการสอน และใช้คำเรียกกระบวนการนี้ว่าการจัดการเรียนการสอน

กุลิสรา จิตรชญาณิช (2562) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงสิ้นสุด การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเกิดทักษะหรือสมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการออกแบบ กระบวนการพัฒนาที่ครูผู้สอนจัดขึ้นให้ผู้เรียนอย่างมีระบบขั้นตอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างเสริมความรู้ประสบการณ์ ค่านิยม เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม รวมถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่ครูผู้สอนได้จัดไว้ให้เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้นั้นไปใช้ได้

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา โดยนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช (2545) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นเพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่างเช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่ย่ำอยู่กับที่ ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์ ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจ ฐานความรู้ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

สำราญ จุช่วย (2554) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทางคือความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่เรียนรู้
2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่เรียนรู้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

กุลิศรา จิตรชญาวณิช (2562) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงาม
ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง โดยทั่วไปผู้สอนจะกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้เอาไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่ดีขึ้น หรือต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา
2. การจัดการเรียนรู้ช่วยทำให้จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย
ทั้งนี้การ กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา

ของสังคมไทยอาจจะมีทั้งความเหมือนกันและต่างกัน แต่ไม่ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับจะกำหนดไว้อย่างไรสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาบรรลุผลก็คือ การจัดการเรียนรู้ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้การศึกษามีคุณภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนที่สถานศึกษาควรจัดให้กับผู้เรียนมีหลายทักษะด้วยกัน เช่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่สามารถแยกดีชั่วถูกผิดออกอย่างมีเหตุผล มีหลักยึดปฏิบัติในการใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม และทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

5. การจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาตัวรอด เนื่องจากการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้พัฒนาให้ผู้เรียนมีสติปัญญาที่ชาญฉลาด รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน และยังสามารถช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการดำรงชีวิตให้มีความสุขในสังคม ดังนั้น เมื่อผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ จากการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์และรู้จักที่จะเอาตัวรอดอยู่ในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน

6. การจัดการเรียนรู้ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

7. การจัดการเรียนรู้สามารถนำไปสู่การสร้างเสริมอาชีพหรือรายได้ให้กับผู้เรียน

8. การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้น้องค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้พัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการสำคัญที่ครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีความเจริญอกงามในทุกๆ ด้าน เมื่อผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ประสบการณ์ ทักษะต่าง ๆ จากการศึกษาและการจัดการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งดังกล่าวมาใช้ให้เป็นประโยชน์สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน

1.3 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้

ทิตนา แคมมณี (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะบุคคลทำแทนกันได้ ครูที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา ต้องมีการใช้กระบวนการคิดสร้างความเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นครูจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด ทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะในเรื่องเดียวกันอาจคิดได้หลายแง่มุมทำให้เกิดความขยายเติมเต็มความรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของการเรียนรู้ตามที่สังคมยอมรับ ดังนั้นครูที่ปรารถนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

4. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สนับสนุน เป็นความรู้สึกเบิกบาน เพราะหลุดพ้นจากความขี้ใจ และเกิดความสุขขึ้นจากการได้เรียนรู้ เมื่อพบคำตอบด้วยตนเอง

5. การเรียนรู้เป็นงานต่อเนื่องตลอดชีวิต ขยายพรมแดนความรู้ได้ไม่มีที่สิ้นสุดครูควรสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้ไม่รู้จบ

6. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง เพราะได้รู้มากขึ้นทำให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผลการพัฒนาตัวเองด้วย ดังนั้นครูจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. การเน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่าย
5. ความมีเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
6. การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้
7. การตระหนักถึงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้
8. การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
9. การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้
10. การมีจุดมุ่งหมายของการสอน
11. ความเข้าใจผู้เรียน
12. ภูมิหลังของผู้เรียน
13. การไม่ยึดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น
14. การเรียนการสอนที่ดีเป็นพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหว

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการจัดการกิจกรรม การสร้างบรรยากาศ รูปแบบเนื้อหาสาระ

เทคนิค วิธีการ

15. การสอนสิ่งที่ไม่ใกล้ตัวผู้เรียนมากเกินไป

16. การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ และการจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นเพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือ เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจ ฐานความรู้ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางสังคม เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านทักษะความรู้ ความคิดของผู้เรียนเป็นการพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยมีครูเป็นผู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.4 หลักการจัดการเรียนรู้

Knowles (1978) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ในกระบวนการเรียนรู้ควรเปิดโอกาส และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมต่างๆ ของตน เข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ ประสบการณ์ใหม่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ในกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควร

เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน ไม่ควรปิดกั้นเพียงเพราะเขาไม่เหมือนคนอื่น ในกระบวนการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง ลงมือกระทำ และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เน้นกระบวนการคิดในเนื้อหาการเรียนรู้
2. เน้นแรงจูงใจภายใน
3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยให้โอกาสการเรียนรู้หลากหลายระดับและหลากหลายรูปแบบการเรียนรู้
4. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้แนะนำมากกว่าสอนบรรยาย
5. ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น
6. เนื้อหาควรสัมพันธ์กับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน มีความหมายและเหมาะสมกับผู้เรียน
7. ส่งเสริมการใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายในการเรียนรู้
8. ส่งเสริมความร่วมมือกันในการวางแผนการสอนของผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
9. ส่งเสริมการใช้เวลาและสถานที่เรียนที่ยืดหยุ่น
10. ส่งเสริมการพัฒนายุทธวิธีและทักษะทางสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง
4. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรมจริยธรรม

ทิตินา แคมมณี (2553) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย ไม่น่าหวาดกลัว น่าไว้วางใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
2. ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว ครูจึงควรสอนแบบชี้แนะ (Non-Directive) โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตน (Self-Directive) และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้ เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

3. ในการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่บุคคลใช้ในการดำรงชีวิตและแสวงหาความรู้ต่อไป

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า หลักการจัดการการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยยึดหลักที่ผู้เรียนทุกคนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียวไปเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ในด้านต่างๆ โดยต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

Klimes (1977) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ 9 ประการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อที่จะสอนและเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไป
2. ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
3. ระบุจุดมุ่งหมายของการสอนในเชิงพฤติกรรม
4. กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ
5. ทดสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถก่อนที่จะทำการสอน
6. เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนรู้เพื่อจะนำเนื้อหาวิชาไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้
7. ประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ และดำเนินการไปตามแผนการที่กำหนดไว้
8. ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด
9. พิจารณาว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนรู้ให้ดีขึ้นอย่างไร

Klausmeier และ Ripple (1971) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ 7 ส่วน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. การพิจารณาความพร้อมของผู้เรียน
3. การจัดเนื้อหาวิชา วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การดำเนินการสอน

6. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

7. สัมฤทธิ์ผลของนักเรียน

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2552) ได้ระบุว่าองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย
2. ใช้รูปแบบ เทคนิค วิธีการสอนที่หลากหลาย
3. การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
5. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ
6. ฝึกทักษะการคิดและการแก้ปัญหา
7. การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
8. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม
9. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
10. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะผู้เรียน
11. การใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้
12. การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงและจะละเลยไม่ได้

2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนสำคัญและส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความขุ่นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนที่เข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้าหรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียน 9 ชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิว หรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมาเนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีความคิดเห็นจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจ สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะบ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จ

หรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนควรจะฝึกให้มีความไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

กฤษรา จิตรขณาวณิช (2562) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้คือ การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน จึงจะสามารถทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดทั้งหมดในหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจ และสามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนด ที่สำคัญถ้าผู้สอนไม่ได้มีการศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ ในหลักสูตร ก็ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะสอนเนื้อหาอะไร เพื่ออะไร และวัดผลประเมินผลอย่างไร

2. จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกครั้ง เพราะจะทำให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย สามารถทราบว่าผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้าง รวมทั้งสามารถวางแผนเตรียมเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

3. การจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบว่าจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง โดยการจัดการเรียนรู้จะต้องเลือกวิธีการที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4. สื่อการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง โดยการจัดการเรียนรู้จะต้องเลือกวิธีการที่น่าสนใจ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

5. การวัดผลและประเมินผล จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยทำให้ผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำปัญหาที่ค้นพบ มาใช้ในการทบทวนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

6. ผู้สอน หรือครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นและเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน

7. ผู้เรียน หรือนักเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเท่ากับผู้สอน เพราะถ้าไม่มีผู้เรียน หรือผู้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เพราะไม่มีผู้รับ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอน ผู้เรียน รวมทั้งองค์ประกอบทางจิตวิทยา เช่น สภาพบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน บรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป ก็จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนไม่มี ประสิทธิภาพ ครูผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างสมบูรณ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่เต็มศักยภาพและไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

2. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

สำหรับความหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย มีนักวิชาการได้อธิบายความหมายไว้ ดังนี้

วไลพร คุณุณทัย (2530) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่าง ผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดี กล่าวคือ การสอน ของครู เป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

กรมวิชากร (2544) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง การ ดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครูและนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้าอภิปราย การ บรรยาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การระดมสมอง การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัด นิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากตัวผู้เรียนเองอย่างยั่งยืน เพื่อให้ครูผู้สอนและนักเรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2.2 ความสำคัญการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและ เสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้าง ความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จาก แหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และ สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิ ปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง ประกอบด้วย 5 สาระ คือ

1. การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิด ต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน
2. การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำและ รูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์
3. การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ
4. หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของ ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
5. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด

ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน สามารถกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ทำให้สื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณีและสุนทรียภาพโดยบันทึกเป็นวรรณคดีอันล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ให้สืบสานคงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยจึงมีความสำคัญ จำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษาจนเกิดทักษะเพื่อให้ติดต่อระหว่างชนในชาติ ในที่นี้ยังได้ประมวลความสำคัญของภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เมื่อคนเรามีความคิดมีความรู้สัก มีอารมณ์มีความต้องการ จึงมีความต้องการที่จะถ่ายทอดความคิดความรู้สึก เราก็จะใช้ภาษาในการสื่อความหมายไปสู่คนอื่นได้โดยการพูด การเขียน รวมทั้งใช้ภาษาทำความเข้าใจเรื่องราว ด้านความคิดความรู้สึก ความต้องการ กับผู้อื่นได้ด้วยกรฟัง การอ่าน และการดู

2. ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษได้บันทึกและบอกเล่าต่อ ๆ กันมา คนรุ่นหลังสามารถแสวงหาความรู้เหล่านั้นได้โดยการฟัง การ

อ่าน และการดู จากบุคคล จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภาษาจะช่วยพัฒนาสติปัญญากระบวนการคิดการวิเคราะห์ การวิจารณ์ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ ภาษายังเป็นเครื่องมือในการรับและถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์จากคนรุ่นก่อนและจากสังคมเพื่อปลูกฝังและหล่อหลอม ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามที่สังคมคาดหวัง

3. เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่มีสันติสุขนั้น สมาชิกมีความเข้าใจอันดีต่อกัน การใช้ภาษาสื่อความหมายให้ชัดเจนย่อมจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน เกิดความร่วมมือของคนในสังคมไม่สร้างปัญหา และความแตกแยกในสังคม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของชาติ สังคมจะเป็นปึกแผ่นมั่นคงเจริญ คนในสังคมจะต้องมีความผูกพันต่อกันเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพราะคนไทยมีภาษาไทยเป็นภาษากลาง ยึดเหนี่ยวผูกพันให้เป็นเชื้อชาติเดียวกัน เกิดความเป็นเอกภาพของชาติ เป็นพลังทำให้เกิดความปรองดอง และร่วมมือกันที่จะพัฒนาชาติไทยให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงต่อไป

5. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือช่วยจรรโลงใจ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการได้รับความจรรโลงใจในชีวิตอยู่เสมอ เช่น วัยเด็กก็ต้องการเสียงแห่งล่อล่อม เมื่อโตขึ้นฟังเสียงเพลง ฟังนิทาน นิยาย บทกวี บันเทิงคดี คำอวยพร สุภาพคดี ฯลฯ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สรรถ้อยคำอันประณีต ไพเราะและมีข้อคิดลึกซึ้งเป็นภาษาเรียงร้อยให้เกิดความจรรโลงใจแก่ผู้อ่าน และผู้ฟัง

วรกุล เสงวกุล (2560) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ว่า การสอนคือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนด้วยเทคนิค วิธีการ ผ่านกิจกรรม กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร วิธีการสอน วัตถุประสงค์ สื่อการสอนและการประเมินผล ทั้งนี้ต้องมีหลักพื้นฐานการสอน คือ การเตรียมหลักสูตร เตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้หลักการจรรยาบรรณสำหรับครู ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ครูต้องเข้าใจ จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหา การพัฒนาทักษะ การ สอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การประเมินผล การเรียนรู้ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จะเป็นการช่วยให้ผู้สอนได้นำความรู้ที่นำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน คือ

1. ปัจจัยจากตัวครู หรือผู้สอน เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่นักเรียน เพราะนักเรียนจะเรียนรู้และเลียนแบบจากครูตลอดเวลา ถ้าครูท่านใดที่นักเรียนรักและศรัทธามาก นักเรียนก็จะยิ่งจดจำที่ครูสอนและเลียนแบบสิ่งที่ครูประพฤติมากตามไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความรู้ของครู เจตคติของครู บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครู ความสามารถ

การใช้ภาษาของครู การสอนของครู ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาของนักเรียน

2. ปัจจัยจากนักเรียน เนื่องจากนักเรียนหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล การเรียนภาษาก็ย่อมส่งผลที่แตกต่างกันออกไปด้วยซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสภาพทางกาย สติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ ความรู้พื้นฐาน และภูมิหลังของนักเรียน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สอนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียน

3. ปัจจัยจากสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน สิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาสำหรับนักเรียน คือ ลักษณะของสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น ภาษาที่ใช้ที่บ้าน ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ฐานะทางสังคมที่แวดล้อมเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน ๆ ในชั้นและในโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลการพิจารณาการสอนภาษาให้มีความถูกต้อง และเข้าใจตรงกันกับผู้เรียน

4. ปัจจัยจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่ผู้เรียนครูจะต้องออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้ลองผิดลองถูก มีการประเมินผลจากการทำกิจกรรมนั้น ๆ แล้ว และควรแจ้งผลจากการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบผลความก้าวหน้าของตนเองว่าเป็นอย่างไร

ทิศนา แคมมณี (2560) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสอนกันเอง เพราะบางครั้งนักเรียนมาสามารถใช้ภาษาที่เข้าใจได้ดีกว่า

2. ครูไม่ควรทำตัวเป็นผู้รู้คำตอบไปหมดทุกอย่าง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนตอบหรืออภิปรายให้เพื่อนฟัง และจะทราบว่านักเรียนคนใดรู้เรื่องแล้วหรือยังไม่รู้

3. พยายามให้ความรู้ หรือข้อคิดเห็นแก่นักเรียน หรือให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ทั้งแง่ดีและแง่เสีย หรือทั้งด้านที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการพัฒนาความคิดให้ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล

4. ควรสร้างบรรยากาศที่ดีและจัดสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เหมาะสมกับ สภาพการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนด้วยกันอย่างมีความสุข ครูควรเป็นผู้มีอารมณ์ขันและมีความเป็นกันเองกับนักเรียน

5. พยายามกระตุ้นหรือเร้าใจให้นักเรียนกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกหรือได้ประกอบกิจกรรมหลายๆ อย่าง จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น

6. ไม่ควรนักเรียนเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในตำราและไม่ควรหวังว่าจะให้ความรู้แก่นักเรียนน้อยเกินไป ถ้าหากครูได้ให้หลักการหรือแนวคิดที่สำคัญ ๆ แก่เด็กไว้มากพอแล้ว

7. ไม่ควรมุ่งแต่ให้ความรู้ด้านเนื้อหาสาระ แต่ควรมุ่งให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครบทุกด้าน

8. ควรระลึกอยู่เสมอว่าต้องการให้นักเรียนเรียนรู้อะไรหรือมีความสามารถอย่างไร มากกว่าที่จะคำนึงถึงว่าวันนี้ครูจะสอนอะไร

9. พยายามใช้สื่อการเรียนหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนทุก ๆ บทเรียนให้มากที่สุด สำหรับหนังสือหรือแบบเรียนนั้นไม่ควรใช้สื่อการเรียนหลักแต่เพียงอย่างเดียวแต่ครูควรคิดเตรียมจัดสื่อการเรียนมาให้เหมาะสมและใช้ให้คุ้มค่า

10. ควรมีการวัดประเมินผลบทเรียนอย่างสม่ำเสมอและควรให้นักเรียนทราบผลจากการประเมินเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและที่สำคัญอีกอย่างคือ ครูควรใช้ผลจากการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไปอีกด้วย

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย คือ กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่สำคัญที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการสร้างองค์ความรู้ เตรียมการสอน เทคนิควิธีการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ พัฒนาและส่งเสริมทักษะผู้เรียนในด้านภาษาไทย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะทางภาษา และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปัจจัยจากตัวครู ปัจจัยจากนักเรียน ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม และปัจจัยจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดย ครูต้องคำนึงถึงจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมชั้นเรียนให้เหมาะสม และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะที่กำหนดขึ้นข้างต้น มีลักษณะเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง สมรรถนะที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การทำงานและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศและโลก และเป็นฐานของสมรรถนะ (ระดับที่สูงกว่า) เฉพาะงานหรือสมรรถนะวิชาชีพ หรือสมรรถนะองค์กรในอนาคตของผู้เรียน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงลักษณะสำคัญร่วมที่สามารถพัฒนาข้ามกลุ่มหรือผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้ดังนี้

ตาราง 1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานวิชาภาษาไทย

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย	แนวทางพัฒนาผู้เรียน
1. สมรรถนะหลักด้านภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)	1) ใช้ภาษาไทยในการรับข้อมูล ถ่ายทอดข้อมูล แลกเปลี่ยน ความคิดความรู้สึกและประสบการณ์ 2) ใช้รูปแบบและหลักการทางภาษาที่เหมาะสมกับบริบทผู้ฟัง และใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะ 3) ใช้เทคนิคในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการ ถ่ายทอดข้อความได้ผลดียิ่งขึ้น 4) ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเพื่อแสดงออกถึงความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ความเมตตา และการให้เกียรติ 5) ใช้หลักภาษาวรรณศิลป์ ทศนศิลป์ วรรณกรรมในชีวิต ประจำวันอย่างภาคภูมิใจในความเป็นไทย
2. สมรรถนะหลักด้านคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)	1) เรียนรู้สัญลักษณ์และรูปแบบคณิตศาสตร์ผ่านการอ่าน และ การเขียนโดยใช้ภาษาไทยแลกเปลี่ยนความคิดหรือสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ และรูปแบบคณิตศาสตร์โดยใช้ ภาษาไทย
3. สมรรถนะหลักด้านการสืบสอบ ทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)	1) สืบสอบความรู้และมโนทัศน์เกี่ยวกับภาษาไทยที่สนับสนุน ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ 2) ใช้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้านในประเด็นถกเถียงใน สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การอภิปรายและการโต้วาที 3) สร้างผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความงดงามของภาษาเพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทย
4) สมรรถนะหลัก ด้าน ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)	1) ใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับคำสำคัญหรือนิยามศัพท์เกี่ยวกับ ภาษาไทยความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย 2) ใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับขั้นตอนหรือการดำเนินการ เกี่ยวกับ ความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย 3) ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไทยความเป็นไทย และวัฒนธรรมไทยเป็นข้อความหรือบทอ่านสั้น ๆ

ตาราง 1 (ต่อ)

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย	แนวทางพัฒนาผู้เรียน
	4) สืบค้นข้อมูลจากตำราหรืออินเทอร์เน็ตที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย 5) ใช้สมรรถนะภาษาอังกฤษด้านการฟังหรืออ่านและจดบันทึกย่อ ๆ เกี่ยวกับความเป็นไทย และวัฒนธรรมไทย
5. สมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)	1) เรียนรู้การจัดการชีวิต การพึ่งพาและพัฒนาตนเองผ่านการฟังและอ่านจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ 2.) ถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการชีวิตการพึ่งพาและพัฒนาตนเองที่สมดุลผ่านการพูดและการเขียนในลักษณะต่าง ๆ 3) รับรู้ ชื่นชม เห็นคุณค่าในความงามของภาษาและวัฒนธรรมไทย
6. สมรรถนะหลักด้านทักษะอาชีพและการเป็น ผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)	1) เรียนรู้การจัดการชีวิต การพึ่งพา และพัฒนาตนเองผ่านการฟังและอ่านจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ 2) ถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการชีวิต การพึ่งพาและพัฒนาตนเองที่สมดุลผ่านการพูดและการเขียนในลักษณะต่าง ๆ 3) รับรู้ ชื่นชม เห็นคุณค่าในความงามของภาษาและวัฒนธรรมไทย
7. สมรรถนะหลัก ด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher- Order Thinking Skills and Innovation : HOTS Critical Thinking, Problem Solving, Creative Thinking)	1) พัฒนาทักษะในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ บนฐานของข้อมูลเหตุผลและหลักฐานอย่างรอบด้านและเหมาะสมตามบริบท เชิงวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน 2) ระบุปัญหาต่าง ๆ รวมถึงวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหาวิธีการแก้ปัญหาและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้ภาษาไทย 3) อธิบายกระบวนการแก้ปัญหาที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติ

ตาราง 1 (ต่อ)

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย	แนวทางพัฒนาผู้เรียน
	<p>อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบโดยใช้ภาษาไทย</p> <p>4) ปรับความคิดของตนเองให้มีความยืดหยุ่นสามารถมองคิด และให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลายแง่มุมด้วย การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน</p> <p>5) พัฒนาความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และสื่อสารด้วยรูปแบบแตกต่างจากเดิม</p>
8. สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy: MIDL)	<p>1) ใช้สื่อสารสนเทศที่พบเห็นในชีวิตประจำวันในการพัฒนาทักษะการฟัง และการอ่าน</p> <p>2) เรียนรู้รูปแบบการใช้ภาษาของสื่อและกลวิธีการใช้ภาษาในสื่อและตีความจุดประสงค์และรูปแบบการสื่อสารของโฆษณา ละคร และข่าว</p>
9. สมรรถนะหลัก ด้านการทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)	<p>1) เรียนรู้การจัดการชีวิตการพึ่งพาและพัฒนาตนเองผ่านการฟัง และอ่านจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ</p> <p>2) ถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการจัดการชีวิตการพึ่งพาและพัฒนาตนเองที่สมดุลผ่านการพูด และการเขียนในลักษณะต่าง ๆ</p> <p>3) รับรู้ ชื่นชมเห็นคุณค่าในความงดงามของภาษาและวัฒนธรรมไทย</p>
10) สมรรถนะหลักด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ ที่มีสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness)	<p>1) ศึกษาและเรียนรู้วงคำศัพท์และรูปแบบภาษาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง รัฐศาสตร์ กฎหมาย</p> <p>2) สื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง สมานฉันท์ ยุติความขัดแย้ง</p> <p>3) อ่านวรรณกรรมประจำชาติและวรรณกรรมเปรียบเทียบทั้งในระดับภูมิภาค อาเซียน และโลก เพื่อสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง สมานฉันท์และสันติ</p>

การพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้วิชาภาษาไทยนั้น ต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งมีนิกวิชาการได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ดังนี้

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรหรือบทเรียนนั้น ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ในด้านความรู้ ความเข้าใจด้านเนื้อหาสาระ ด้านเจตคติ และด้านทักษะทางภาษา เช่น การตอบคำถามสรุปบทเรียน, การแต่งประโยคจากเกมอักษรปริศนา , สำนวนภาษาในบทเรียน , การแสดงบทบาทสมมติ สรุปเรื่องที่เรียน , การเล่นเกมทวนความเข้าใจในคำศัพท์ต่าง ๆ การร้องเพลงสรุปบทเรียน สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจนำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น

2. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญสามารถใช้ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ดังนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกทักษะทางภาษาไทย จึงควรจัดให้นักเรียนเรียนจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้น จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ในการสอนคำต่าง ๆ ครูอาจให้นักเรียนได้เรียนคำต่าง ๆ เทียบไปกับภาพ หรือในการจัดกิจกรรมฝึกพูดก็เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว เช่น การแนะนำตัวเอง แนะนำเพื่อน แนะนำครู หลังจากนั้นจึงเพิ่มความยากและซับซ้อนขึ้น

3. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย ควรจะให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความต้องการของนักเรียน เช่น นักเรียนมีความต้องการความสำเร็จ ดังนั้นผู้สอนควรคำนึงถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว ตัวอย่างเช่น ในการแข่งขันคำศัพท์ก็ไม่ควรให้นักเรียนแข่งกับนักเรียนอ่อนเป็นรายบุคคล แต่ครูควรจัดกิจกรรมในรูปการแข่งขันเป็นหมู่ให้นักเรียนเก่งได้ทำงานร่วมกับนักเรียนอ่อน รู้จักให้ความช่วยเหลือกัน เป็นการช่วยให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้มีโอกาสได้รับความสำเร็จบ้าง ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่เรียนอ่อนมักเข้าใจบทเรียนได้ค่อนข้างช้า ทำให้ความสนใจในการเรียนมีน้อย ดังนั้นการจัดกิจกรรมของครูจึงนับว่ามีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนอ่อนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น และเมื่อเขามีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนก็ช่วยให้เขาเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นไม่ควรจะยากหรือง่ายเกินไป เพราะถ้ายากเกินไป นักเรียนจะเกิดความท้อแท้เพราะไม่ประสบความสำเร็จหรือถ้าง่ายเกินไปจะไม่สนใจ เพราะสิ่งนั้นไม่ได้ท้าทายความสามารถให้เขาอยากทำและอยากลอง

4. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย จะต้องใช้เวลาไม่ยาวนานเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนจะมีช่วงความสนใจค่อนข้างสั้น ดังนั้นถ้ากิจกรรมใดใช้เวลามากเกินไปนักเรียนอาจเบื่อหน่าย ทำให้การเรียนรู้อาจไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

5. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดอยู่ในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่าง สอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันจะต้องมีการรับสารและส่งสารอยู่ ตลอดเวลา ดังนั้นการจัดกิจกรรมในเชิงทักษะสัมพันธ์จะช่วยให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่างๆ ได้มากขึ้นและมีความหมายยิ่งขึ้น

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยควรคำนึงเสมอว่า สื่อการเรียน ที่จะ นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้นควรจะต้องเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาได้ง่ายในท้องถิ่นแต่ละแห่งและควร เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มีราคาถูก ในการสอนแต่ละครั้งกิจกรรมที่ดีไม่ควรใช้อุปกรณ์มากขึ้นจนเกินไปจะดู เป็นการฟุ่มเฟือยและใช้สื่อการเรียนได้ไม่คุ้มค่า

7. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยควรจัดในรูปกิจกรรมต่าง ๆ โดยพยายาม ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงให้ น่าสนใจ ไม่ควรใช้การสอนโดยใช้กิจกรรมแบบเดียวที่ซ้ำซากจะทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจบทเรียนเท่าที่ควร เช่น ผู้สอนบางคนใช้กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยการทายปัญหาเพียงอย่างเดียว ไม่รู้จักพลิกแพลงใช้เกมอื่นทำให้นักเรียนเกิดความไม่สนใจ

8. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย จะต้องให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมใน การ แสดงออกอย่างทั่วถึง เช่น การเรียกนักเรียนออกมาแข่งขันเขียนคำศัพท์ในกระดาน ควรเปิดโอกาส เท่าเทียมกันจะทำให้เขาได้ฝึกฝนและร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ ในการแสดง ละคร ครูควรฝึกฝนให้นักเรียนกล้าและมั่นใจ ไม่ควรเลือกเฉพาะคนพูดคล่องแคล่วมาแสดงเป็นตัวเด่น อยู่ร่ำไป แต่ครูควรส่งเสริมให้กำลังใจเด็กคนอื่น ๆ บ้างในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ไม่ใช่เห็นว่าเห็นนักเรียน คนใดไม่พูด ไม่กล้าแสดงออกก็จัดเป็นต้นไม้บ้าง ก้อนหินบ้าง สิ่งเหล่านี้ไม่ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่ นักเรียน

สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทรมพรรย์ (2538) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยไว้ ดังนี้ ควรสอนเนื้อหาความรู้ให้สอดคล้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ตั้งจุดประสงค์ ให้ ชัดเจน แล้วแจ้งให้ผู้เรียนทราบ เพื่อผู้เรียนจะได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วน ร่วมในการวางแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รู้สึกมีส่วนร่วมก่อนจะปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ต่อไป วางแผนและเตรียมการสอนอย่างละเอียด มีการนำเข้าสู่บทเรียน ดำเนินการสอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และประเมินผล สร้างบรรยากาศและจัดการเรียนการสอน ด้วยกลวิธีและรูปแบบการสอนที่เร้าความสนใจของผู้เรียนให้ สนุกสนานและน่าเรียนรู้ เพราะเมื่อ ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักศรัทธาในการเรียนรู้อันจะเป็นสาเหตุ สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับการใช้ ภาษาในชีวิตประจำวันและในวรรณคดี รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด

เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้ภาษาอย่างถูกต้องในชีวิตประจำวัน ใช้เทคนิคเสริมแรงแก่ผู้เรียนเสมอในการจัดการเรียนรู้ ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่น่าเบื่อ ซ้ำซาก โดยวิธีการสอนที่ครูอาจนำมาปรับใช้ เช่น การสอนแบบบรรยาย (lecture) การสอนแบบนิรนัย (deductive method) การสอนโดยวิธีแบ่งหมู่ให้ผู้เรียนทำงาน การสอนโดยวิธีแก้ปัญหา (problem solving method) ฯลฯ ใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่าย และลึกซึ้งขึ้น โดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่ตนเองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ นำบทหรือโครง หรือเพลงที่มีผู้ประพันธ์ไว้มาใช้ในประกอบการจัดการเรียนรู้หรือผู้สอน และผู้เรียนอาจร่วมกันแต่งเอง แล้วนำมาขับร้องเพื่อให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาหลักภาษาไทยได้ง่ายขึ้น ซึ่งการประเมินผลการเรียนหลักภาษาของผู้เรียนควรประเมินทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งในแต่ละด้านควรประเมินผลด้วยวิธีที่เหมาะสมเชื่อถือได้ และใช้หลายๆวิธี รวมทั้งไม่เน้นการประเมินผลเฉพาะด้านความจำ แต่ต้องเน้นด้านความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ และการคิดวิเคราะห์ห้ด้วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเผยแพร่ความคิดและผลงานการค้นคว้าเกี่ยวกับหลักภาษาในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานผู้เรียน การประกวด การแข่งขันและการจัดนิทรรศการ รวมทั้งจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาทิ ชมรม ชุมนุม เพื่อเสริมการเรียนการสอนหลักภาษาในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ธรรมชาติในการเรียนภาษาของเด็ก เด็กจะเรียนภาษาโดยเริ่มจากการฟังแล้วจึงพูด การที่เด็กหัดพูดเป็นการเรียนรู้โดยการ "เลียนแบบ" ต่อจากนั้นเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนเด็กจึงได้เรียนอ่านและเขียนต่อไป
2. ครูภาษาไทยจำเป็นจะต้องรู้จักองค์ประกอบของภาษาให้ดี และจัดการเรียน การสอนให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ทั้งการออกเสียง เข้าถึงความหมายและโครงสร้างของคำ
3. สอนให้เกิดทักษะสัมพันธ์ในการสอนภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จะต้องสอนให้สัมพันธ์กัน ในการสอนแต่ละครั้งไม่ควรแยกสอนเฉพาะการอ่านหรือการพูด เพราะในการใช้ภาษาเมื่อมีการพูดย่อมมีการฟังการอ่าน การเขียนสัมพันธ์อยู่ จึงควรสอนไปด้วยกัน
4. สอนให้เกิดทักษะ ทักษะหมายถึงการกระทำใด ๆ ให้เกิดความคล่องแคล่วชำนาญ โดยอัตโนมัติ ทักษะจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเป็นนิตย์ การสอนเพื่อให้เกิดทักษะมีหลักปฏิบัติดังนี้

4.1 ฝึกไปทีละอย่าง ๆ ก่อนและฝึกให้สัมพันธ์กัน เช่น เน้นฝึกฟังให้ดีแล้วฝึกพูดไปด้วยเมื่อฝึกอ่านเขียนได้แล้วก็ฝึกให้สัมพันธ์ทักษะฟังจำได้ว่า ทักษะอย่างหนึ่งมักส่งเสริมทักษะอื่นๆ ด้วยเสมอ

4.2 ฝึกจากสิ่งที่ย้ายไปหายาก

4.3 ให้เด็กมีความสนใจและเต็มใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นเอง

4.4 การพยายามจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้ได้กระทำอยู่เสมอ

4.5 ควรมีการวัดผลประเมินผลสม่ำเสมอ

5. สอนให้เกิดความรู้ หมายถึงการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเมื่อเด็กได้พบได้เห็น มากก็ยิ่งเกิดความรู้มากขึ้น และการเรียนรู้จะเกิดมากยิ่งขึ้นการเรียนการสอนควรมุ่งให้เด็กเรียนโดยการกระทำให้มากที่สุด ฉะนั้นการสอนภาษาไทยจึงต้องยึดหลักดังนี้

5.1 สอนโดยจัดให้ทำกิจกรรม คือการจัดเหตุการณ์ให้แก่เด็กซึ่งอาจเป็น เหตุการณ์สมมุติขึ้นเพื่อให้เด็กพบปัญหาแล้วให้ติดแก้ปัญหา นั้น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้ อย่างหนึ่ง

5.2 สอนโดยใช้อุปกรณ์ ครูควรจัดหาอุปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนก็เท่ากับเป็น การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ให้เขาได้สัมผัสมากกว่าการฟังครูการสอนโดยใช้ อุปกรณ์เพื่อให้ เด็กได้ ทดลองได้พิสูจน์ให้เห็นจริงจังกตามนั้น เด็กได้สังเกตพิจารณาด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่าง แท้จริง

6. สอนให้เกิดเจตคติ เจตคติหมายถึงความรู้สึกรู้ทำที่ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์หรือต่อสิ่ง หนึ่งสิ่งใดเป็นไปได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ลักษณะสำคัญของเจตคติคือเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือ ประสบการณ์ เป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและเป็นสภาพที่มั่นคงเปลี่ยนแปลงได้ยากใน การสอนภาษาไทยจึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดเจตคติในทางที่ดีให้มากที่สุด การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติ พึงยึดหลักดังนี้

6.1 ทหาวิธีจูงใจ ให้มีความสนใจภาษาไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

6.2 คอยสังเกตความสนใจของเด็กว่าสนใจภาษาไทยเรื่องใดแล้วหาทางส่งเสริม ความสนใจนั้น ๆ

6.3 พิจารณาจัดเนื้อหาวิชา บทเรียนที่สอนให้มีความยากง่ายพอเหมาะสม กับ ระดับสติปัญญา วัย และความสามารถของเด็ก

6.4 ให้เด็กได้มีโอกาสชมการแสดงหรือนิทรรศการเกี่ยวกับภาษาไทยจัดให้มีการ อภิปราย ได้ว่าที่ตามโอกาสอันสมควร

7. สอนให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การเรียนเนื้อหาต่าง ๆ ของเด็กควรจัดให้ได้ เรียนเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต้องมุ่งให้ผู้เรียน นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง ๆ

ฐะปะนีย์ นครทรพ (2545) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้
ในการสอนหลักภาษาไทยให้สนุกและน่าสนใจนั้นไม่ใช่สิ่งที่สุดวิสัย หากครูผู้สอนจะปรับปรุงตนเอง และใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น

1) ปลุกศรัทธา ครูผู้สอนควรได้รับความศรัทธาที่จะเรียนหลักภาษา โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียนหลักภาษา

2) หาตัวอย่าง ครูผู้สอนควรถาตัวอย่างประกอบเนื้อเรื่องให้มาก ไม่ควรถาจากหนังสือเพียงอย่างเดียว ควรถาจากสื่อในชีวิตประจำวัน เช่น หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย

3) ช่างสังเกต ครูควรฝึกให้นักเรียนเป็นคนหูไว ตาไว รู้จักสังเกตการใช้ภาษาที่พบ รู้จักสังเกตความเปลี่ยนแปลงของภาษา เช่น ถ้อยคำสำนวนใหม่ๆ

4) คิดเหตุผล เมื่อครูพบนักเรียนที่ใช้ภาษาผิดๆ ควรชี้แจงเหตุผล เพราะกฎเกณฑ์บางประการอาจมีข้อยกเว้น ครูควรฝึกให้นักเรียนรู้จักหาเหตุผลมาสนับสนุนกฎเกณฑ์

5) ค้นคว้ารวบรวม ครูควรฝึกให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้ารวบรวม

6) ร่วมกิจกรรม ครูควรจัดกิจกรรมหลายๆกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น เกม การแข่งขัน การทายปริศนาคำทาย

7) ทำอุปกรณ์ อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน จะช่วยให้การเรียนภาษาไทยสนุกสนานยิ่งขึ้น สื่อการสอนที่นำมาใช้ในวิชาหลักภาษา เช่น บัตรคำ แลปประโยค แผนภูมิรูปภาพ ฯ

วรรณิ โสมประยูร (2553) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้องคล่องแคล่วแม่นยำ
2. สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา โดยเลียนแบบจากครูผู้สอน
3. ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาและให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา

4. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์พหุปัจจัยและสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหาและให้มีวิจารณญาณในการใช้ภาษา

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ

6. ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักใน ความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสารและในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงามของภาษาเพื่อให้เกิดความ จรรโลงใจโดยใช้ธรรมชาติบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น

8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อ ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

9. สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัยความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร

10. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกตจดจำและจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษาได้รับความรู้ความเพลิดเพลินและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

11. นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

12. ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอนและการสื่อความในโรงเรียน

13. เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน การวัดผลประเมินผล ต้องคำนึงถึงวัย และ ระดับชั้นผู้เรียนตามลำดับ

14. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเองเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

15. ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง

16. สอนซ่อมเสริมเมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย

17. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนาน โดยใช้เกม เพลงเป็นสื่อช่วย เพื่อให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทยและรักภาษาไทย

18. จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ และส่งเสริมการอ่านหนังสือใน ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

วรกุล เซวงกุล (2560) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้ การสอนคือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนด้วยเทคนิค วิธีการ ผ่านกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร วิธีการสอน วัตถุประสงค์ สื่อการสอนและการประเมินผล ทั้งนี้ต้องมีหลักพื้นฐานการสอน คือ การเตรียมหลักสูตร เตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้หลักการจรรยาบรรณสำหรับครู ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ครูต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหา การพัฒนาทักษะ การสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จะเป็นการช่วยให้ผู้สอนได้นำความรู้ที่นำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน คือ

1. ปัจจัยจากตัวครู หรือผู้สอน เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่นักเรียน เพราะนักเรียนจะเรียนรู้และเลียนแบบจากครูตลอดเวลา ถ้าครูท่านใดที่นักเรียนรักและศรัทธามาก นักเรียนก็จะยิ่งจดจำที่ครูสอนและเลียนแบบสิ่งที่ครูประพฤติมากตามไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความรู้ของครู เจตคติของครู บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครู ความสามารถการใช้ภาษาของครู การสอนของครู ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาของนักเรียน

2. ปัจจัยจากนักเรียน เนื่องจากนักเรียนหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลการเรียนรู้ภาษาก็ย่อมส่งผลที่แตกต่างกันออกไปด้วยซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก สภาพทางกาย สติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ ความรู้พื้นฐาน และภูมิหลังของนักเรียน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สอนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียน

3. ปัจจัยจากสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน สิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาสำหรับนักเรียนคือลักษณะของสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เช่น ภาษาที่ใช้ที่บ้าน ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ฐานะทางสังคมที่แวดล้อมเด็ก ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน และความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน ๆ ในชั้นและในโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลการพิจารณาการสอนภาษาให้มีความถูกต้องและเข้าใจตรงกันกับผู้เรียน

4. ปัจจัยจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่ผู้เรียนครูจะต้องออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้ลองผิดลองถูก มีการประเมินผลจากการทำกิจกรรมนั้น ๆ แล้ว และควรแจ้งผลจากการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบผลความก้าวหน้าของตนเองว่าเป็นอย่างไร

ทิตินา แคมมณี (2560) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสอนกันเอง เพราะบางครั้งนักเรียนมาสามารถใช้ภาษาที่เข้าใจได้ดีกว่า
2. ครูไม่ควรทำตัวเป็นผู้รู้คำตอบไปหมดทุกอย่าง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนตอบหรืออธิบายให้เพื่อนฟัง และจะทราบว่านักเรียนคนใดรู้เรื่องแล้วหรือยังไม่รู้
3. พยายามให้ความรู้ หรือข้อคิดเห็นแก่นักเรียน หรือให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ทั้งแง่ดีและแง่เสีย หรือทั้งด้านที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการพัฒนาความคิดให้ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล
4. ควรสร้างบรรยากาศที่ดี และจัดสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนด้วยกันอย่างมีความสุข ครูควรเป็นผู้มีอารมณ์ขัน และมีความเป็นกันเองกับนักเรียน

5. พยายามกระตุ้นหรือเร้าใจให้นักเรียนกระตือรือร้นและกล้าแสดงออก หรือได้ประกอบกิจกรรมหลายๆ อย่าง จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น

6. ไม่ควรนักเรียนเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในตำรา และไม่ควรหวังว่าจะให้ความรู้แก่นักเรียนน้อยเกินไปถ้าหากครูได้ให้หลักการหรือแนวคิดที่สำคัญ ๆ แก่เด็กไว้มากพอแล้ว

7. ไม่ควรมุ่งแต่ให้ความรู้ด้านเนื้อหาสาระ แต่ควรมุ่งให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครบทุกด้าน

8. ควรระลึกอยู่เสมอว่าต้องการให้นักเรียนเรียนรู้อะไรหรือมีความสามารถอย่างไรมากกว่าที่จะคำนึงถึงว่าวันนี้ครูจะสอนอะไร

9. พยายามใช้สื่อการเรียนหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนทุก ๆ บทเรียนให้มากพอสำหรับหนังสือหรือแบบเรียนนั้นไม่ควรใช้สื่อการเรียนหลักแต่เพียงอย่างเดียวแต่ครูควรคิดเตรียมจัดสื่อการเรียนมาให้เหมาะสมและใช้ให้คุ้มค่า

10. ควรมีการวัดประเมินผลบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรให้นักเรียนทราบผลจากการประเมินเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และที่สำคัญอีกอย่างคือ ครูควรใช้ผลจากการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนครั้งต่อไปอีกด้วย

เฉลิมลาภ ทองอาจ (2561) ได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้และด้านทักษะกระบวนการเฉพาะในวิชาภาษาไทย (หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม หลักการฟัง พูด กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน ฯลฯ) เป็นการมุ่งพัฒนาทักษะการสื่อสาร ใช้วิธีการเรียนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ

- 1.1 การลงมือปฏิบัติการพูด ฟัง อ่าน เขียน เพื่อสื่อความหมายในหลายๆรูปแบบ
- 1.2 การอภิปรายและการนำเสนอ
- 1.3 การแสดงบทบาทสมมติ

2. สาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับโลกและการดำรงชีวิต (วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี โลก สิทธิหน้าที่พลเมือง การอนุรักษ์ธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งใช้เนื้อหาเป็น ส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะทางภาษา) เป็นการมุ่งทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ใช้วิธีการเรียนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ

- 2.1 แนวคิดการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.1.1 จำแนกข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น
 - 2.1.2 ระบุวัตถุประสงค์ น้ำเสียงและอคติของผู้เขียน
 - 2.1.3 เชื่อมโยงและอ้างอิงไปสู่ข้อสรุปอื่น
 - 2.1.4 ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบการเขียน

2.1.5 ประเมินหลักฐานข้อสนับสนุนการเขียน

2.1.6 สร้างข้อสรุปในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากสิ่งที่อ่าน

2.2 การสืบสอบ

2.3 การแก้ปัญหา

2.4 การอภิปราย

3. สารการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการหรือธุรกิจ (การเงิน การค้า การผลิต การหาทุน การจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ ซึ่งใช้เนื้อหาเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะทางภาษา) เป็นการมุ่งทักษะการร่วมมือร่วมใจ ใช้วิธีการเรียนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ

3.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่)

3.2 การทำโครงงาน

3.3 การอภิปราย

3.4 การเรียนรู้ผ่านการให้บริการสังคม (social service learning)

4. การคิดสร้างสรรค์และประดิษฐ์นวัตกรรม

4.1 การวิจัยและพัฒนา

4.2 การประดิษฐ์หรือการสร้างชิ้นงาน

4.3 การทำโครงงาน (รายบุคคลหรือกลุ่ม)

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้ภาษาไทย ครูต้องจัดเตรียมหลักสูตร เตรียมการสอน วิธีการสอน การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการใช้หลักการจรรยาบรรณสำหรับครู และเข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และความเข้าใจอย่างมีคุณภาพ ครูสามารถวางแผนกำหนดการสอนที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภาษาไทยของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมที่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ของผู้เรียน ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตได้

จากการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของนักวิชาการ ได้แก่ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์พรหม (2538) ทศนีย์ ศุภเมธี (2542) ฐะปะนีย์ นาคกรทรพร (2545) วรณิ โสมประยูร (2553) วรกุล เขวงกุล (2560) ทิศนา แหมมณี (2560) และเฉลิมลาภ ทองอาจ (2561) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ดังในตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย	อังฉรา จิวพันธ์ (2531)	สุจิต เพียรชอบและสายใจ อินทร์มพรรย์ (2538)	ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542)	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545)	วรรณิ โสภประยูร (2553)	วรกุล เขวงกุล (2560)	ทิศนา เขมเมณี (2560)	เฉลิมลาภ ทองอาจ (2561)	ความถี่
1. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์	✓	✓			✓	✓			4
2. หลักสูตร รูปแบบ เทคนิควิธีการสอน		✓		✓	✓	✓	✓		5
3. การจัดการเรียนรู้ที่เสริมทักษะสัมพันธ์	✓		✓		✓		✓		4
4. ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน			✓		✓			✓	3
5. ฝึกการคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผลและ วิจารณ์ญาณ					✓		✓	✓	3
6. ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดีและเป็น แบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา				✓	✓	✓	✓		4
7. จัดกิจกรรมเรียนรู้จากสิ่งง่ายไปสิ่ง ที่ซับซ้อนขึ้น	✓	✓	✓						3
8. จัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับวัย และความต้องการของผู้เรียน	✓		✓		✓	✓	✓		5
9. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของผู้เรียน	✓	✓		✓	✓	✓		✓	6
10. สร้างบรรยากาศที่และจัดกิจกรรมที่ เร้าความสนใจ		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
11. การปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีและ สอดแทรกคุณธรรม			✓		✓	✓			3
12. สื่อ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ได้ อย่างเหมาะสม	✓	✓		✓	✓	✓	✓		6
13. จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	✓	✓		✓	✓	✓		✓	6
14. วางแผน จัดการเรียนรู้ให้มีระบบ ขั้นตอน	✓	✓							2

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย	อัจฉรา จิวพันธ์ (2531)	สุจิต เพียรชอบและสายใจ อินทร์พริ้ง (2538)	ทัศนีย์ ศุภเมธี (2542)	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545)	วรรณิ โสภประยูร (2553)	วรกมล เขงกุล (2560)	ทิศนา เขมเมณี (2560)	เฉลิมลาภ ทองอาจ (2561)	ความถี่
15. ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้			✓		✓				2
16. การวัดและประเมินผล				✓	✓	✓	✓	✓	5

จากตาราง 2 ผู้วิจัยได้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของ
นักวิชาการ มาสังเคราะห์โดยพิจารณาความสอดคล้องได้ 16 องค์ประกอบ และพิจารณาจากความถี่
ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปพบว่า มีองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 14 องค์ประกอบ ได้แก่
1) กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ 2) หลักสูตร รูปแบบ เทคนิควิธีการสอน 3) การจัดการเรียนรู้ที่
เสริมทักษะสัมพันธ์ 4) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน 5) ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและ
วิจารณ์ญาณ 6) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา 7) จัดกิจกรรมเรียนรู้จากสิ่ง
ที่ง่ายไปสิ่งที่ยากขึ้น 8) จัดกิจกรรมตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน 9) จัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 10) สร้างบรรยากาศที่และจัดกิจกรรมที่เร้าความสนใจ 11) การ
ปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีและสอดแทรกคุณธรรม 12) สื่อ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
13) จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 14) การวัดและประเมินผล

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความหมายตรงกับ
ภาษาอังกฤษว่า Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

Copeland (1974) ได้เสนอความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า การ
จัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมกับวัสดุที่พบเห็น ซึ่งช่วยให้
แนวคิดไม่เป็นนามธรรมไปจากโลกจริง ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดเป็นอย่างดี จากการ
ได้รับประสบการณ์การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

Biech (2015) ได้เสนอความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียน การสอนมิใช่แบบตั้งรับ (Passive Learning-PL) โดยเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการ เรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และ สร้างสรรค์ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง อ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริง ใน บางกรณีโดยผู้สอนคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปรีชาญ เดชศรี (2545) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การ จัดการ เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทั้งในเชิง ทักษะต่าง ๆ เช่น การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ และปฏิบัติเพื่อหาข้อสรุป เช่น การคิด แก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์หรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่า ให้นักเรียนฟังด้านเดียว

ศักดา ไชกิจภิญโญ (2548) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การ จัดการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องหาความหมาย และทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว (passive) มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรม การ แสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด

จรรยา ดาสา (2552) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การ จัดการ เรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะ ได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่จากการได้คิดได้ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอน

สถาพร พงษ์พิบูล (2555) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้น กระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้ เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง ทำให้การ เรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2560) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและร่วมกันอภิปราย นำเสนอ สรุปความคิดรวบยอดร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบ กรณีศึกษา เพื่อเป็นส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้กระตุ้นให้นักศึกษามีความใฝ่รู้ กระตือรือร้น คิดเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนทำงานเป็นกลุ่มและสามารถ นำเสนอข้อมูลได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหลัก เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงหรือการลงมือทำ โดยมีครูเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก ความรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนจะเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการศึกษาได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกไว้ดังนี้

Bonwel and Eison (1991) ได้ให้ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

- 1) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดกระบวนการสื่อสาร และการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว เน้นการพัฒนาการคิดระดับสูง
- 2) เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย
- 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน เขียน และอภิปราย
- 4) เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวนักเรียน
- 5) เน้นการวัดและประเมินด้านการคิดระดับสูง
- 6) ทั้งครูและนักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดอย่างรวดเร็ว

รวดเร็ว

Shenker Goss & Bearstein (1996) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

- 1) เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง และพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
- 3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน
- 4) เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
- 5) ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ

ประเมินผลการนำไปใช้

- 6) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้ อย่าง

รวดเร็ว

Silberman (1996) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และยังเป็นการทำงานร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

Mckinney (2008) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1) เรียนรู้แบบเข้าใจ มีความจำคงทน มีทักษะในการแก้ปัญหา มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียน
- 2) สามารถพูดในสิ่งที่เรียนไปได้ เขียนได้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในอดีต และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3) มีความสนใจ และสนใจเรียนมากขึ้น
- 4) มีความสุข และสนุกกับการเรียน สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีหลายประการ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดมโนทัศน์ในการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และถูกต้อง มีเจตคติในทางบวก สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี ได้พัฒนาทักษะการคิด เกิดความคงทนในการเรียนรู้ มีการพัฒนาทักษะ

Saleme (2001) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีความเข้าใจในมโนทัศน์ที่สอนอย่างลึกซึ้งและถูกต้องเกิดความคงทนและการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมที่มีความสนุกท้าทายและเร้าใจให้ติดตาม อยู่เสมอ มีโอกาสใช้เวลาว่างสร้างความคิดกับงานที่ลงมือกระทำมากขึ้นสามารถใช้มโนทัศน์ที่สำคัญในการแก้ปัญหา พัฒนาคำตอบของตนเอง บูรณาการ และพัฒนามโนทัศน์ที่กำลังเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความเข้าใจในมโนทัศน์อย่างชัดเจนมีความสามารถและทักษะทั้งใช้เชิงความคิดและเทคนิค วิธีที่จะใช้ปฏิบัติงานและแก้ปัญหาในชีวิตจริง
- 2) ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ ผู้เรียนสามารถแก้ไข และปรับความเข้าใจมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้ทันทีจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพราะได้ใช้มโนทัศน์ พูดคุยและเขียนสื่อสารซึ่งกันและกัน วิเคราะห์โต้แย้งระหว่างเพื่อนและผู้สอน นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถจัดระบบการคิด และสร้างวินัยต่อกระบวนการแก้ปัญหา รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้ว่าสิ่งที่เรียนนั้นดีอย่างไรผู้สอน จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่าเสมอว่าผู้เรียน เข้าใจหรือไม่เข้าใจอะไร ซึ่งการได้รับข้อมูลป้อนกลับนี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้
- 3) ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากแบบการสอนที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำได้ดีในชั้นเรียนที่มีผู้เรียนทั้งเก่งและอ่อน โดยผู้สอนใช้วิธีการที่แตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียน

แต่ละคนเข้าใจ และสามารถมอบหมายให้ผู้เรียนที่เรียนได้เร็วกว่าอธิบายความเข้าใจให้เพื่อนฟัง เป็น การสอน โดยเพื่อนช่วยเพื่อน

4) ส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้สอน สามารถปรับเจตคติผู้เรียนต่อการเรียนรู้ได้ ถึงแม้จะสอนในชั้นเรียนขนาดใหญ่เนื่องจากผู้เรียนได้รับความพอใจจากเนื้อหาและแบบฝึกหัดที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้เห็นความสำคัญเกิดความพยายาม และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้มากขึ้น อันเนื่องจากการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ตนเองได้ลงมือ ปฏิบัติจริง

5) ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนกับเพื่อนผู้เรียนมีโอกาส ตั้งคำถามตอบโต้วิพากษ์วิจารณ์ และชื่นชมการทำงานที่มีวิธีการและมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละ คนและแต่ละกลุ่ม สร้างความท้าทาย จูงใจทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้สนุกสนาน นำที่เริ่มต้นผู้เรียนพัฒนา ประสบการณ์ทางสังคม และได้เรียนรู้วิธีการเรียนด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีมี มนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อกัน

น้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย (2555) ได้ให้ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ดังนี้

1) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เช่นการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไป เป็นต้น

2) การเรียนรู้เชิงรุก มักเป็นกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อยดังนั้น ผู้เรียนจึงมีโอกาสได้ เรียนรู้การแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบในงานของตนเองและงานของส่วนรวม มีวินัยใน การทำงาน

3) เป็นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเรียนรู้พร้อมกันหลายๆ ด้าน เช่นการอ่าน การเขียน การรับฟังผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น การให้เหตุผล เพื่อแก้ปัญหาหรือ ทำงานที่ได้รับมอบหมาย

4) ผู้เรียนค้นคว้าและบูรณาการข้อมูลข่าวสารสนเทศ ทฤษฎี หรือหลักการต่างๆ ที่มีเพื่อสร้างวิธีการแก้ปัญหา จนกระทั่งสร้างเป็นความคิดรวบยอดของตนเองต่อเรื่องราวต่างๆ ตามที่ ครูได้วางแผนเอาไว้

สุพรรณิ ชาญประเสริฐ (2557) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงสุดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิดขั้นสูง

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติ ทำงาน คิดและแก้ปัญหา ร่วมกัน

4) ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมและจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็นและการคิดขั้นสูง

5) ผู้เรียนมีอิสระและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมากและมีผู้เรียนส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

แพทยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2559) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องค้นหาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ โดยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
2) ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

3) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้อ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก และเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์และบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

5) อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง

6) ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning หมายถึง การเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้เรียนกับผู้สอน โดยผู้สอนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ทักษะการฟัง ฟัง อ่าน คิด และเขียน ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีและมีแรงจูงใจในการเรียน

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

Harris (2011) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Based Teaching Model) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จุดประกาย (Trigger) เป็นการนำเสนอหัวข้อที่กำลังจะเรียนโดยใช้คำถามปลายเปิด หรือคำถามที่มีลักษณะเป็นข้อขัดแย้ง เพื่อกระตุ้นความสนใจและให้ความหมายกับสิ่งที่กำลังจะเรียน ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญหากับปัญหาที่จะใช้ในขั้นนี้ให้มากเนื่องจากเป็นขั้นแรกของกิจกรรมทั้งหมด โดยให้นักเรียนร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาทบทวน ปรับแก้ จัดการ เพื่อให้ได้วิธีในการแก้ไขปัญหาและได้คำตอบของปัญหาในที่สุด

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity) เป็นขั้นตอนในการเตรียมนำเสนอวิธีการใช้การแก้ไขปัญหาจากขั้นที่ 1 ในขั้นตอนนี้อาจจะใช้เวลามาก หรือน้อยตามแต่ความสำคัญของหัวข้อที่เรียน โดยครูผู้สอนจะต้องทำการสังเกตในแต่ละกลุ่มย่อย ตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการทบทวนวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มตนเองให้ลึกซึ้ง หรือพิจารณาทางเลือกอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหา ขั้นที่ 3 อภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาให้กับเพื่อนร่วมชั้น ครูจะเป็นผู้รวบรวมวิธีการแก้ไขปัญหาที่สำคัญเชื่อมโยงสู่หลักการสัญลักษณ์ให้กลายเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ทั่วไปได้ ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดีกระตุ้นให้นักเรียนให้คำอธิบายวิธีการแก้ไขปัญหาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย คำถามว่า “ทำไม” ไม่ตัดสินวิธีการหรือแนวคิดของนักเรียน ในขณะเดียวกันอาจจะมีการร่วมชั้นขอคำอธิบายเพิ่มเติมหรือแสดงความคิดเห็นต่อวิธีการแก้ไขปัญหาของเพื่อนได้แต่ต้อง แสดงออกด้วยความเคารพ ความคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งการอภิปรายจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการออกแบบปัญหาจากขั้นที่ 1 ขั้นที่ 4 สรุป (Summary) ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะมีบทบาทมากที่สุดในการสรุปเน้นจุดสำคัญ เพื่อสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน เชื่อมโยงกระบวนการทั้งหมดจาก 3 ขั้นตอนแรกไม่ว่าจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาของนักเรียนแต่ละกลุ่ม แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในการอภิปรายสู่ทฤษฎี และหลักการสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหัวข้อและตามที่ได้วางแผนเอาไว้ จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) การสร้าง องค์ความรู้ร่วมกัน 3) การนำเสนอความรู้ 4) การประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2551) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนดึงประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยง หรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่แล้วนำไปสู่การคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่แล้วแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับผู้อื่น เป็นการรวบรวมประสบการณ์ที่หลากหลายจากแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน
- 2) การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เน้นการตั้งประเด็นให้นักเรียนได้สะท้อนความคิดหรือบอกความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้และได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกัน จนเกิดความเข้าใจชัดเจน และได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่

3) การนำเสนอความรู้ นักเรียนจะได้รับความรู้และเนื้อหา โดยครูเป็นผู้จัดการให้ เพื่อใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งทำได้โดยคู่วิทัศน์ ฟังแถบเสียง อ่านเอกสาร ใบความรู้ หรือตำราเรียน

4) การประยุกต์ใช้หรือลงมือกระทำเป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนได้นำความคิด รวบรวม ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ ซึ่งครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักการนำไปใช้ในชีวิตจริง

จรรยา ดาสา (2552) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ไว้ 15 กิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่ม และเทคนิคการถามคำถาม ดังนี้

1) กิจกรรมเดี่ยว

1.1 Focus Listing: เทคนิคการจดประเด็นสำคัญ เป็นเทคนิคการให้ผู้เรียนจดประเด็นสำคัญที่ได้จากการอ่านให้ได้มากที่สุดลงในกระดาษ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถจับประเด็นที่ผู้สอนคาดหวังได้ครบถ้วนหรือไม่

1.2 Reading Quiz: เทคนิคการตรวจสอบการอ่านคือการที่ผู้สอนใช้คำถามนำ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดขั้นสูงในการตอบว่าได้เรียนรู้ประเด็นใดบ้างจากการอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน

1.3 One-minute paper: ทดสอบสั้น 1 นาที เป็นการตรวจสอบระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามสั้นๆ ลงในกระดาษเปล่าโดยใช้เวลา 1-2 นาที

1.4 Response to a demonstration/activity: ตอบสนองต่อการสาธิต หรือกิจกรรม เป็นเทคนิคที่ใช้ขณะสาธิตหรือทำกิจกรรม โดยผู้สอนจัดเตรียมคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตามเป็นลำดับขั้นเพื่อเปรียบเทียบความรู้เดิมกับสิ่งที่สังเกตได้หรืออภิปรายร่วมกับผู้อื่น

1.5 Journal: อนุทิน เป็นเทคนิคให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรองความคิด นิยมเขียนทำยาคาบเรียนหรือให้ทำเป็นการบ้าน คำถามนำการเขียนอนุทินเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เช่น สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในคาบเรียน เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียน

2) กิจกรรมคู่

2.1 Write-Paire-Share: เขียน-จับคู่-แลกเปลี่ยน เป็นเทคนิคที่ช่วยฝึกให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง และเมื่อได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนจะทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเพื่อนกลุ่มใหญ่

2.2 Think-Pair-Share: คู่คิด เป็นเทคนิคคล้ายกับ write-pair-share แตกต่างกันที่ผู้เรียนไม่ต้องเขียนลงกระดาษก่อนแลกเปลี่ยนกับเพื่อนและกลุ่มใหญ่ เพียงแต่ผู้สอนจะใช้เวลาผู้เรียนคิดเป็นรายบุคคลก่อน

2.3 Note Sharing: แลกเปลี่ยนสมุดบันทึก เป็นเทคนิคที่ช่วยผู้เรียนที่มีปัญหา ด้านการจดบันทึก ผู้สอนจะใช้เมื่อกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสำคัญ ๆ ควรจะหยุดให้ เวลา ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนบันทึกเพื่อช่วยเติมเต็มประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์

2.4 Question and answer pair: จับคู่ตอบคำถาม เป็นเทคนิคการฝึกให้ ผู้เรียนได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน โดยให้ผู้เรียนเขียนคำถาม 1-2 คนถาม จับคู่สลับกันถาม-ตอบ และแลกเปลี่ยนร่วมกันกับชั้นเรียน

3) กิจกรรมกลุ่ม

3.1 Rotating Chair Discussion: เวียนกันอภิปราย เป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ สมาชิกทุกคนได้เสนอความคิดอย่างเปิดเผยโดยไม่ถูกแทรกแซง โดยใช้เทคนิคการพูดทีละคน โดยผู้อื่น ต้องตั้งใจฟัง ผู้ที่ต้องการพูดเป็นคนต่อไปใครให้สัญญาณ เช่น ยกมือขึ้น ผู้ที่พูดอยู่จะเลือกว่า จะให้ ใครเป็นผู้พูดคนถัดไป ผู้พูดคนถัดไปจะต้องสรุปประเด็นของผู้พูดคนก่อนหน้าก่อนพูด แต่ละคน จะต้องพูดอย่างสั้นและกระชับ

3.2 Roundtable: โต๊ะกลม เป็นเทคนิคการให้แต่ละกลุ่มเขียนคำถามบน กระดาษเปล่า กลุ่มละ 1 แผ่น โดยสมาชิกคนแรกเขียนคำตอบของตนเอง จากนั้นให้เวียนกระดาษ แผ่นนั้นไปให้เพื่อน คนถัดไปเพื่อเพิ่มเติมหรือแก้ไขคำตอบของเพื่อน หรืออาจเขียนประเด็นใหม่ๆ ขึ้นมาจนครบทุกคน ผู้เรียนคนสุดท้ายทำหน้าที่สรุปความคิดของกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกับชั้นเรียน

3.3 Number Heads Together: สุ่มหัวคิด เป็นเทคนิคที่ให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดประเด็นหรือคำตอบของกลุ่ม โดยผู้สอนให้เวลาแต่ละกลุ่มในการคิดและ อภิปรายร่วมกัน สุดท้ายผู้สอนจะสุ่มเรียกสมาชิกบางคนตอบคำถามซึ่งต้องตอบให้ตรงกับคำตอบหรือ ความคิดเห็นของกลุ่ม และจะได้คะแนนกับคนทั้งกลุ่ม

3.4 Quiz/Test questions: ออกข้อสอบ เป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการสอน ในช่วงท้ายของบทเรียนหรือก่อนสอบ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนเรื่องที่เรียน โดยใช้คำถามที่เน้น ความคิดขั้นสูง จากนั้นให้ผู้เรียนช่วยกันจัดหมวดหมู่ของคำถาม โดยผู้สอนอาจบอกว่าคำถามเหล่านี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งของข้อสอบเพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียน

4) เทคนิคการถามคำถาม

4.1 Wait time: การให้เวลา เป็นเทคนิคการที่ผู้สอนให้เวลาประมาณ 15 วินาทีก่อนตอบคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด โดยขณะที่รอคำตอบไม่ให้ผู้เรียนคนใดตอบคำถามออกมา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้คิดคำตอบไปพร้อมๆ กัน

4.2 The fish bowl: อ่างปลา เป็นเทคนิคที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ทุกคน เขียนคำถามลงบนกระดาษเกี่ยวกับสิ่งที่ยังสงสัย อยากรู้คำอธิบายเพิ่มเติมและให้ผู้เรียนส่งกระดาษ

เหล่านั้นในกล่องหรือโหลด้านหน้าห้องเรียนในช่วงเวลาพัก จากนั้นผู้สอนจะสุ่มเลือกกระดาษขึ้นมา เพื่ออภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

วทัญญู วุฒิวรรณ (2553) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสนใจเรียนรู้ เตรียมความพร้อม สร้างแรงจูงใจในการเรียน ด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจทำท่ายความรู้ความสามารถ และการกระตุ้นความคิดด้วยสถานการณ์ การใช้สื่อ การสอน รูปภาพ หรือเกม

1.1) จุดประสงค์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นสนใจในบทเรียน จากสื่อและเทคนิคต่าง ๆ

1.2) บทบาทของครู กระตุ้นความสนใจความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน โดยการนำเสนอสถานการณ์ด้วยการซักถาม สนทนา โดยใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการจัดการบรรยายภาค ในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

1.3) บทบาทนักเรียน ตีความสถานการณ์ที่ครูนำเสนอ ซักถาม ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นด้วยความสนใจ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นลงมือกระทำ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนคิด วางแผนลงมือกระทำอย่างอิสระเพื่อค้นหาคำตอบ โดยใช้เทคนิคหลากหลาย เช่นการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบสืบสอบ การใช้สถานการณ์จำลอง การระดมพลังสมอง เป็นต้น

2.1) จุดประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ผ่านการร่วมมือกระทำ กิจกรรมจนเกิดความรู้ใหม่

2.2) บทบาทครู จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอ และตรงกับความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมและให้คำปรึกษาในเรื่องที่นักเรียนสงสัย

2.3) บทบาทนักเรียน รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แสดงความคิดเห็น และเปลี่ยนความคิดภายในกลุ่ม ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 สรุปและสะท้อนความรู้ นักเรียนร่วมกันสรุปมโนทัศน์ โดยนำเสนอผลที่ได้จากการลงมือกระทำในรูปแบบต่างๆ เช่น ผังมโนทัศน์ แบบฝึกหัด การวาดรูป ครูตรวจสอบเพื่อให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิด สะท้อนความรู้ และซักถามข้อสงสัยร่วมกัน โดยครูอธิบายกฎ นิยาม และหลักการเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

3.1) จุดประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มใช้ทักษะและความคิดเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น

3.2) บทบาทของครู อธิบายความรู้ตอบข้อสงสัยของนักเรียนจัดหาตัวอย่างเพิ่มเติม กระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ของกลุ่มและของตนเอง

3.3) บทบาทของนักเรียน สะท้อนความคิดความรู้ใหม่รายงานนำเสนอผลงานของกลุ่ม รับฟังการนำเสนอของเพื่อน ดูการสาธิตและตัวอย่างเพิ่มเติมจากครู บันทึกสรุปผลการทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนประยุกต์ใช้ความรู้ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำโมโนทัศน์ที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อขยายโมโนทัศน์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.1) จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดแก่ผู้อื่น

4.2) บทบาทของครู เตรียมสถานการณ์ชวนสงสัย คำถาม ปัญหาจากสถานการณ์ใหม่ๆ เพื่อให้เรียนนำความรู้ไปใช้

4.3) บทบาทของนักเรียน นำความรู้ ทักษะ ข้อความ หรือแนวคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนอื่นๆ

วัชรีย์ เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย (2559) ได้เสนอรูปแบบหรือวิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการอ่าน (Active Reading) เป็นวิธีที่ให้แต่ละคนอ่านบทความแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านกับเพื่อน นำมาเขียนแผนผังโมโนทัศน์ (Concept Map) ลงในกระดาษโปสเตอร์เพื่อทำกิจกรรม Walk Gallery ต่อไป

2) การเรียนรู้โดยใช้การระดมสมอง (Brainstorming) กำหนดหัวข้อและเวลา จากนั้นแบ่งกลุ่มผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่มแล้วทุกคนนำเสนอแนวคิดของตนและบันทึกทุกแนวคิดที่มีผู้นำเสนอ

3) การเรียนรู้โดยใช้การแสดงความคิดเห็น (Agree and Disagree Statement) จากการตั้งคำถามโดยผู้สอน ซึ่งมีตัวเลือกให้ผู้เรียนว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร เช่น อาจใช้ไม้ปิงปองที่มีสี 2 ด้าน ต่างกันเป็นอุปกรณ์ช่วยตอบ แล้วเลือกผู้ตอบในแต่ละกลุ่มให้อธิบาย หลังจากนั้นจึงอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน

4) การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหมุนเวียน (Carousel) กำหนดหัวเรื่อง แล้วแบ่งเป็นหัวข้อย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้ได้จำนวนกลุ่มเท่ากับจำนวนหัวข้อย่อย จากนั้นเขียนหัวข้อย่อย ๆ ลงบนกระดาษโปสเตอร์ แล้วติดไว้รอบ ๆ ห้อง แต่ละกลุ่มระดมความคิดและเขียนลงบนกระดาษโปสเตอร์ เมื่อครบ 2-3 นาที เปลี่ยนไประดมความคิดเห็นหน้าโปสเตอร์ถัดไป โดยอ่านแนวคิดของกลุ่มก่อนหน้า ถ้าเห็นด้วยให้ใส่เครื่องหมายถูกและเพิ่มสิ่งที่คิดเห็นแตกต่าง จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

5) การเรียนรู้โดยใช้แบบแผนผังความคิด (Concept Map) การเขียนแผนผังมโนทัศน์มีลักษณะคล้ายการเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) แต่การเขียนแผนผังมโนทัศน์ จะแสดงแนวคิดและใช้คำเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด

6) การเรียนรู้แบบเดินชมผลงาน (Gallery Walk) กำหนดหัวข้อเรื่อง เขียนแนวคิด วิธีการ ลงบนกระดาษโปสเตอร์ แล้วติดไว้รอบ ๆ ห้องเพื่อให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง การเดินชมผลงาน

7) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแบบต่อภาพ (Jigsaw) ผู้สอนเลือกเนื้อหาที่แบ่งเป็นส่วน ๆ 3-4 ชิ้น แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ โดยมีสมาชิกในกลุ่มเท่า ๆ กันกับเนื้อหา (Home group) สมาชิกแต่ละคนเลือกเนื้อหาที่ตนสนใจ แล้วไปร่วมกับสมาชิกจากกลุ่มอื่น (Expert group) เพื่อศึกษาทำความเข้าใจหรือหาคำตอบร่วมกันในกลุ่ม จากนั้นกลับไปสอนที่กลุ่มเดิมของตนจนครบถ้วน

8) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหา/โครงการเป็นฐาน หรือกรณีศึกษา (Problem/Project-based Learning หรือ Case Study) ใช้เรื่องจริงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน บ้าน โรงเรียน หรือที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการบูรณาการความรู้ที่ได้เรียนกับประสบการณ์ตรงหรือสืบเสาะหาความรู้เพิ่มเติม

9) การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Playing) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อเป็นประสบการณ์ที่จะนำไปแก้ไขปัญหาและสถานการณ์จริงในชีวิต ผู้เรียนได้เรียนรู้การแสดงออก ฝึกวางแผนการทำงานร่วมกัน เข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและของผู้อื่น

10) การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) ผู้สอนเป็นผู้ตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง หลังจากนั้นจึงอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกับเพื่อนในชั้นเรียน

11) การเรียนรู้โดยการทำนาย สังเกต และอธิบาย (Predict -Observe - Explain) จำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนรู้ โดยผู้เรียนเขียนทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้น สังเกตและบันทึกผล อธิบายสิ่งที่สังเกตได้ อาจทำการทดลอง สืบค้น หรือค้นคว้าเพิ่มเติมได้

12) การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนตกผลึกความคิด (Clarification Pause) เมื่อผู้สอนอธิบายถึงประเด็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม หากต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม (ผู้สอนควรจะไปรอบ ๆ ห้อง เพราะผู้เรียนมักไม่กล้าถามหน้าชั้นเรียน)

13) การเรียนรู้โดยใช้บัตรคำหรือบัตรภาพ (Card Sorts) เพื่อให้ผู้เรียนจัดกลุ่มบัตรภาพนั้น ๆ และต้องอธิบายเกณฑ์ที่ใช้จัดกลุ่มให้เพื่อนและผู้สอนฟัง อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

14) การเรียนรู้โดยใช้ข้อความพื้บนกระดาษ (Chain Note) ผู้สอนเตรียมคำถาม/ข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการไว้ โดยอาจพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนตอบคำถามหรือข้อความนั้นๆ เพียง 1-2 ประโยค จากนั้นส่งต่อกระดาษแผ่นนั้นให้เพื่อนที่นั่งถัดไป เพื่อช่วยกันตอบคำถามนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถใช้ก่อนเรียนหรือหลังเรียนได้ และควรส่งกระดาษแผ่นนั้นกลับในทิศทางเดิม เพื่อให้ผู้ที่เขียนก่อนได้อ่านความเห็นทั้งหมดด้วย

15) การเรียนรู้แบบสะท้อนความคิดของผู้เรียน (Students' Reflection) เป็นการให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด อาจจะให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในคาบเรียน เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียน ถามคำถามที่ยังสงสัย หรือให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) ได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถจัดกิจกรรมได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาหรือลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น กิจกรรมบูรณาการหรือกิจกรรมเฉพาะเรื่องกิจกรรมที่สนองนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ดังนี้

- 1) เชื่อมโยงตัวชี้วัดสอดคล้องและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 2) เน้นจัด 4H การจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย 4H ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) กิจกรรมพัฒนาทักษะปฏิบัติ (Hand) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health)
- 3) ผู้เรียนเป็นสุขเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และความแตกต่างของผู้เรียน
- 4) สนุกการคิดขั้นสูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ ค้นคว้า สร้างความคิดเชิงเหตุผล อภิปราย สรุปความรู้ นำเสนอจุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม
- 5) มุ่งทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมทำงานอย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี และเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี
- 6) กลุ่มฝึกแหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
- 7) สู่การประเมิน P&A ประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินการปฏิบัติ (P : Performance Assessment) และการประเมินคุณลักษณะ (A : Attribute Assessment)

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนต้องอาศัยเทคนิควิธีและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพทางสมอง ให้สามารถคิดแก้ปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตจริงได้ รวมทั้งสามารถพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการอ่านจากเนื้อหาของบทเรียน ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะร่วมกิจกรรม และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของผู้เรียนภายในกลุ่ม มีวิธีการสอนที่หลากหลาย มีการวางแผนเรื่องเวลาให้ชัดเจน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจำเป็นต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมมากกว่าการบรรยายและที่สำคัญผู้สอนต้องยอมรับการแสดงออกและความคิดเห็นของผู้เรียนความเข้าใจ คอยให้คำแนะนำผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้สำเร็จ

3.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Meyers (1993) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Elements) ได้แก่ การพูดและการฟัง การเขียน การอ่าน และการโต้ตอบความคิดเห็น
 2. กลวิธีการเรียนการสอน (Learning Strategies) ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กๆ การทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ กรณีศึกษาสถานการณ์จำลอง การอภิปราย การแก้ปัญหา และการเขียนบทความ
 3. ทรัพยากรทางการสอน (Teaching Resources) ได้แก่ การกำหนดการบ้าน วิทยากรภายนอก การใช้เทคโนโลยีในการสอน เตรียมอุปกรณ์การศึกษา สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา
- Joyce (2009) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย
1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน
 3. ขั้นตอนการสอนหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้การเรียน การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
 4. ระบบสังคม บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน
 5. หลักการตอบสนอง การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์
 6. ระบบสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ และทรัพยากรการเรียนรู้ ผลที่เกิดกับผู้เรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม

อัมพิกา ภูเดช (2541) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่

1. การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials)

2. ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation)
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

(Choices for Children)

4. ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น (Language from Children)
5. การได้รับการสนับสนุนกระตุ้นให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายจากผู้ใหญ่ (Adult Support)

Support)

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2551) กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน ของการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก มีอยู่ 4 ประเด็น ได้แก่
 - 1.1. การพูดและการฟัง จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นหาความหมายของสิ่งที่เรียน
 - 1.2. การเขียน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประมวลสารสนเทศใหม่ ๆ เป็นภาษาของตนเอง
 - 1.3. การอ่าน การตรวจเอกสารสรุป การบันทึกย่อสามารถช่วยให้ผู้เรียนประมวลสิ่งที่อ่านและพัฒนาความสามารถในการเน้นสาระสำคัญ
 - 1.4. การสะท้อนความคิด จะช่วยให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับสิ่งที่รู้มาก่อนหรือนำความรู้ที่ได้รับไปเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน หรือการให้ผู้เรียนหยุดเพื่อใช้เวลาในการคิดและบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความรู้ของผู้เรียน

2. กลวิธีในการเรียนรู้สามารถใช้วิธีการได้หลากหลาย ดังนี้

- 2.1. การแบ่งกลุ่มเล็ก ๆ ได้แก่ การทำงานแบบร่วมมือ กรณีศึกษาสถานการณ์จำลอง การอภิปราย การแก้ปัญหา การเขียนบทความ
- 2.2. ห้องเรียนใหญ่ อาจใช้ Rally Robin, Rally Table, Round Robin, Round Table, Pair Checks, Pair Works, Think-Pair-Share, Team-Pair-Solo หรือ Think-Pair Square

3. ทรัพยากรในการสอน จะต้องมีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้แก่ การอ่าน การให้การบ้าน วิทยากรภายนอก การใช้เทคโนโลยี ในการสอน การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา

วิทวัส ดวงกุ่มเมศ และวารินทร์ แก้วอุไร (2560) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 5 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างสภาพแวดล้อมและกระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ในปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้และสนใจในสถานการณ์ปัญหาพร้อมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้ใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม อธิบายหรือหาคำตอบกับสถานการณ์หรือปัญหา

2. การลงมือสร้างความเข้าใจและวางแผนในการเรียนรู้ควรเป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กระตุ้นให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการคิดจำแนก วิเคราะห์ กำหนดประเด็น และทำความเข้าใจของสถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังเผชิญและร่วมกัน วางแผนแบ่งหน้าที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหา กำหนดกรอบวิธีการและการลงมือปฏิบัติ สสำรวจ ตรวจสอบอย่างเป็นระบบจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

3. การลงข้อสรุปผลการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการใช้ทักษะการสื่อสารร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ การสรุปและการสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วย วิธีการอย่างหลากหลาย

4. การขยายความรู้สู่นวัตกรรม เป็นการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์วิชาอื่น ๆ เพื่อสร้างผลงานหรือชิ้นงานขึ้นมาใหม่ โดยนักเรียนมีอิสระในการเลือกที่จะสร้างสรรค์นวัตกรรมในลักษณะของผลงานที่เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และสามารถนำผลงานออกสู่นอกห้องเรียนให้สังคมภายนอกได้รับรู้และเป็นประโยชน์ใช้ได้จริง

5. การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ตลอดกระบวนการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ โดยประเมินร่วมกันระหว่างนักเรียน และครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายร่วมกัน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปองค์ความรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน นำเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในขณะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การสะท้อนความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีในการสอน และมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

องค์ประกอบของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	Meyers and Jones (1993)	Joyce, Weil และ Calhou (2009)	อัมพิกา ภูเดช (2541)	บัญญัติ ชำนาญกิจ (2551)	วิฑิต ดวงแก้ว และวารินทร์ แก้วโอโร (2560)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	ความถี่
1. การออกแบบเรียนรู้และรูปแบบของ การจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		5
2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้		✓			✓		2
3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้				✓	✓	✓	3
4. ผู้เรียนมีโอกาสมือปฏิบัติ			✓	✓	✓	✓	4
5. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ คิด				✓	✓	✓	3
6. การใช้และสื่อเทคโนโลยีในการ จัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓		✓	5
7. การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก						✓	1
8. การวัดผลและประเมินผลตามสภาพ จริง			✓		✓	✓	3
9. การสะท้อนความคิด	✓		✓	✓	✓		4
10. การพัฒนาสื่อวัตกรรมการ เรียนรู้	✓				✓		2

จากตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีองค์ประกอบทั้งหมด 10 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในการวิจัยและเป็นองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย จึงสามารถสังเคราะห์ได้ 7 องค์ประกอบดังนี้

- 1) การออกแบบการเรียนรู้และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้

- 2) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้
- 3) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ
- 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด
- 5) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
- 6) การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง
- 7) การสะท้อนความคิด

จากตาราง 3 พบว่า ค่าคะแนนความถี่ของการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีค่าความถี่สูงสุด การออกแบบเรียนรู้และรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนความคิด สำหรับการเลือกองค์ประกอบผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากการนำองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกันมาผนวก รวมกันได้เพื่อให้ได้องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สังเคราะห์ขึ้นมาครอบคลุมทั้งข้อ ดังตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ภาคผนวกองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มี 4 องค์ประกอบ	องค์ประกอบที่นำมาผนวกรวมกัน
1. การออกแบบการเรียนรู้	1. การออกแบบการเรียนรู้ 2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ 4. ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ 5. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด 6. การสะท้อนความคิด 7. การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	8. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 9. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	10. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

จากตาราง 4 สรุปได้ว่า องค์ประกอบจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การออกแบบการเรียนรู้
- 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้

1. ความหมายของการออกแบบจัดการเรียนรู้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

Seels (1990) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่นำเอาทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

Shambaugh (1997) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดหาสิ่งที่จะช่วยให้ นักออกแบบการเรียนการสอนสร้างสิ่งที่เป็นไปได้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Smit & Ragan (1999) ให้ความหมาย การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนไปวางแผนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน

Castillo (2005) ให้ความหมาย ของการออกแบบการเรียนรู้ว่าเป็นการนำหลักการเรียนรู้ไปออกแบบเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมายชัดเจน หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกระบวนการพัฒนาที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ โดยมีภาระวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ความเข้าใจไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

1. ความหมายของการคิดและการลงมือปฏิบัติ

1.1 ความหมายของการคิด

Beyer (1987) ได้กล่าวว่า "การคิด" หมายถึง การค้นหาความหมาย ผู้ที่คิดคือผู้ที่กำลังค้นหาความหมายของอะไรบางอย่าง นั่นคือกำลังใช้สติปัญญาของตนเองทำความเข้าใจกับการนำความรู้ใหม่ที่ได้รับรวมเข้ากับความรู้ดั้งเดิมหรือประสบการณ์ที่มีอยู่ เพื่อหาคำตอบว่าคืออะไร หรือการเอาข้อมูลที่เพิ่งรับเข้ามาใหม่ไปรวมกับข้อมูลเก่าที่รำลึกได้ เพื่อสร้างเป็นความคิดอ่านหรือข้อตัดสินใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของคำ “คิด” หมายถึง ทำให้ปรากฏ เป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาคะเน คำนวน มุ่งจงใจ ตั้งใจ

ณรงค์ กาญจนะ (2553) ให้ความหมายของการคิดว่า หมายถึง การทำให้ปรากฏ เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ

พงษ์พัชรนิทร์ พุฒัฒนะ (2562) ได้กล่าวถึงการคิดว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่ใช้สัญลักษณ์หรือภาพแทนสิ่งของ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีการจัดระบบความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ที่ไปได้ ทั้งในรูปแบบ ธรรมดาและสลับซับซ้อน ผลจากการจัดระบบสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การให้เหตุผล การแก้ปัญหาต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการสอนแบบเน้นกระบวนการคิด จึงเป็นส่วนสำคัญที่สามารถให้ผู้เรียนเรียนรู้ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดของตนเองเป็นสำคัญ

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การคิด หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง เพื่อค้นหาหรือไตร่ตรองใคร่ครวญถึงบางสิ่งบางอย่าง

1.2 ความหมายของการลงมือปฏิบัติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติไว้ว่า การดำเนินการตามระเบียบแบบแผน

วีระ ไทยพานิช (2551) กล่าวว่า การปฏิบัติ (Practice) คือการปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนมาซึ่งการปฏิบัติย่อยๆ ก็จะเป็นการกระทำซ้ำๆ จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกปฏิบัติซ้ำๆ เพื่อลงมือกระทำจริงและเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า การลงมือปฏิบัติเป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัด และศักยภาพด้วยการศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไปมีความสุขที่จะเรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิบัติ หมายถึง การลงมือทำจริง ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนซึ่งช่วยให้สามารถจดจำได้เป็นระยะเวลานาน

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

2.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด

ชันธัชชัย อธิเกียรติและ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (2559) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้

1) การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิดโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจเสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

2) ใช้รูปแบบวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงจากความคิดเดิมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียดการคิดชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกทาง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และการคิดไกล

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งทักษะการคิดสามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.1 ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

3.1.1 ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ทักษะการรับสาร รับความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ ตีความแล้วจดจำเมื่อต้องการที่จะระลึกถึง เพื่อนำมาเรียบเรียง และถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่นโดยแปลความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น โดยแปลความคิดในรูปของภาษาต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะ การพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

3.1.2 ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการจำแนกและทักษะการเปรียบเทียบ

3.2 ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมาย และทักษะการคิดทั่วไปหลายๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการสรุปลงความเห็น ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมิน ทักษะการสร้างองค์ความรู้เป็นต้น

4) ให้ความแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิดและแสดงความคิดอภิปราย แลกเปลี่ยนกระบวนการคิด ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

5) ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

6) การวัดและประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการคิด

ผลที่เกิดกับผู้เรียน

1. มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบปฏิบัติงานได้อย่างมีขั้นตอน
2. มีความสามารถในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และประเมินค่าโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล รู้จักประเมินตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
3. ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาการอ่าน เขียน ฟัง พูด ของผู้เรียนให้มีทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตและในสภาพการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการคิดถึงจึงเป็นภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความยุ่งยาก และซับซ้อนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเพื่อเลือกตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดต้องใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายที่ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มีการกระตือรือร้นความคิดและร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ด้วย

2.2 แนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

Castetter (2000) ได้สรุปแนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยการฝึกและ ปฏิบัติ ดังนี้

1) ต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของนักเรียน ซึ่งกฎระเบียบเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนจัดการกับความต้องการของตนเองได้

2) ครูควรเดินไปรอบ ๆ ห้องเรียนเพื่อดูแลและให้คำปรึกษานักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังทำงานที่ได้รับมอบหมาย

3) ให้คำแนะนำ อธิบาย และผลป้อนกลับแก่นักเรียนยิ่งครูให้ความสนใจนักเรียนมากเท่าไร นักเรียนก็จะยิ่งสนใจในการทำงานที่ครูมอบหมาย และครูต้องคอยสังเกตนักเรียน หากนักเรียนเกิดความไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับงานที่ทำ ให้ครูดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว

4) ให้เวลาสำหรับการสอนและการสอนซ้ำเกี่ยวกับทักษะขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น นักเรียนในระดับประถมศึกษาและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างควรได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้เพิ่มเติมที่

5) ให้นักเรียนได้ฝึกและปฏิบัติทั้งในช่วงระหว่างและหลังจากเกิดการเรียนรู้แล้ว

6) จัดให้มีการฝึกและการปฏิบัติที่มีความท้าทายและหลากหลาย การฝึกปฏิบัติอาจเป็นเรื่องที่ให้นักเรียนเป็นทุกข์หรือเกิดการเบื่อหน่ายได้ ถ้าการฝึกปฏิบัตินั้นง่ายหรือยากเกินไปหรือให้ทำสิ่งเดียวตลอด

7) ให้นักเรียนตื่นตัวตลอดเวลา มีใจจดจ่อกับงาน ครูต้องถามคำถามนักเรียนเป็นครั้งคราว คอยเรียกนักเรียนที่อาสาหรือไม่อาสาที่จะตอบ และครูต้องอธิบายเพิ่มเติมให้แก่ นักเรียนในข้อที่นักเรียนตอบผิด

8) ครูต้องใช้กิริยาท่าทางที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา เพื่อการจัดการชั้นเรียนที่ดี ขณะที่นักเรียนฝึกปฏิบัติ

วีระ ไทยพานิช (2551) ได้แนะนำเกี่ยวกับการฝึกและปฏิบัติดังนี้

- ชัดเจน
- 1) ครูต้องให้คำแนะนำ นำเสนอข้อมูลและวัสดุเท่าที่นักเรียนต้องการอย่าง
 - 2) การฝึกควรเว้นระยะเวลาไม่ทำซ้ำๆ มากจนนักเรียนเกิดการเบื่อ
 - 3) การนำเกมหรือสถานการณ์จำลองมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยสร้างแรงจูงใจอย่าง
 - ดีให้กับนักเรียน
 - 4) บอกให้นักเรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของเขา

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีการสะท้อนความคิด และร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนและเกิดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอนตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Instruction Media” Instruction มีความหมายว่า Teach แปลว่าสอน Media เป็นคำพหูพจน์ มาจากคำเอกพจน์ว่า medium แปลว่า สื่อ เมื่อรวมสองคำนี้เข้าด้วยกันเป็น Instruction Media จึงมีความหมายว่าสื่อการสอน หรือสื่อการเรียนการสอน มีผู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Boyatzis (1982) ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนรู้ว่า ได้แก่ อุปกรณ์ทั้งหลายที่ช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนการสอนที่ดี ทั้งนี้มีความหมายรวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เฉพาะแต่สิ่งที่เป็นวัตถุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนถึงการสัมภาษณ์และการสำรวจ

กิดานันท์ มลิทอง (2543) ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนรู้ว่าเป็นวัสดุชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือ ช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี

กรมวิชาการ (2544) ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งที่นำเสนอสิ่งเร้า สื่อการเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายประเภท เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ เทปเสียง การส่งสาร นำเสนอสิ่งเร้าต่าง ๆ ต้องการใช้สื่อที่เป็นวัสดุรูปแบบหนึ่งเสมอ

กชกร ธิปัตติ (2547) ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนรู้ว่าคือวัสดุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงตัวบุคคลตลอดจนแนวความคิด เทคนิควิธีการต่าง ๆ เป็นช่องทางและเครื่องมือของผู้สอนส่งไปยังผู้เรียน

3.2 ประเภทของสื่อการเรียนรู้

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2537) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท

1) สื่อประเภทวัสดุ บางครั้งเรียกว่าสื่อเล็ก เป็นสื่อที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง และตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้วัสดุที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนนี้จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 วัสดุที่เสนอเรื่องราวหรือความรู้ที่ไม่ใช่ตัวมันเอง โดยไม่อาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ในการนำเสนอเรื่องราว ได้แก่ กระดาน ชอล์ก กระดานดำ โปสเตอร์ ภาพเขียนภาพถ่าย แผ่นภาพ แผนภูมิ กราฟ การ์ตูน ของจริง ของจำลอง บัตรคำ หนังสือเรียน

1.2 วัสดุที่ต้องอาศัยเครื่องมือกลไก เป็นตัวนำเสนอเรื่องราว หรือความรู้ ได้แก่ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง

2) สื่อประเภทเครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์ บางครั้งเรียกว่า “สื่อใหญ่” ซึ่งเป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังครูและนักเรียน ต้องอาศัยวัสดุไปใส่ในตัวของมัน สื่อประเภทนี้ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องรับโทรทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด

3) สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ในบางครั้งการเรียนการสอนต้องอาศัยเทคนิคบางประการเข้าช่วยจึงทำให้การเรียนได้ผลดี จะใช้เพียงวัสดุหรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างก็ยังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยสื่อการสอนต่อไปนี้

3.1 การเล่นเกมและหุ่น

3.2 การแสดงบทบาทสมมติ

3.3 การสาธิต

3.4 การศึกษานอกสถานที่

3.5 การแสดงนิทรรศการ

3.6 การทดลอง

3.7 นิทรรศการ

3.8 รายการโทรทัศน์

3.9 รายการวิทยุ

3.3 เทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้

เปรี๊ยะ กุมุท (2518) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษาหมายถึง เป็นการนำเอาเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการเรียนการสอน มีการออกแบบดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายใต้จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีระบบ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษาหมายถึงวิธีการนำความรู้แนวความคิดและกระบวนการ ตลอดจนเครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ อันเป็นผลจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาและเกื้อหนุนพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตานันท์ มลิทอง (2540) กล่าวว่า เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เป็นการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด วัสดุอุปกรณ์และสิ่งต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีมาใช้ในวงการศึกษ

พงษ์พัชรนิทร์ พุฒวันนะ (2562) ได้กล่าวถึงความหมายของ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ว่าหมายถึง การนำความรู้ แนวคิด กระบวนการและผลผลิตทางวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาหรือกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การพัฒนาจัดทำสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

กระบวนการออกแบบสื่อการเรียนการสอน สมจิต

จันทร์ฉาย (2557) กล่าวว่า การออกแบบสื่อการเรียนการสอน มีกระบวนการในการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปตัดสินใจในการออกแบบสื่อ หลักการที่ควรนำมาใช้ในการพิจารณาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่

1.1 สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู

1.2 สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับผู้เรียน

1.3 สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้

1.4 สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับสภาพของการนำไปใช้และค่าใช้จ่าย

1.5 สื่อการเรียนการสอนต้องมีความสะดวกใช้และสอดคล้องกับความสามารถของผู้ใช้

1.6 สื่อการเรียนการสอนต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การออกแบบสื่อการเรียนการสอน การออกแบบสื่อการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ครูจึงต้องตอบคำถามสี่ข้อดังต่อไปนี้ที่ครูต้องตอบให้ได้เพื่อการออกแบบสื่อที่มีประสิทธิภาพ

2.1 สื่อการเรียนการสอนที่เลือกมานั้นสามารถใช้ได้จริงในห้องเรียนหรือไม่

2.2 การใช้สื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาที่วางแผนไว้หรือไม่

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึงความสามารถในการนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษา สามารถสนองความต้องการของบุคคลและสังคมได้ กระบวนการจัดการศึกษาจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาหรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เพราะเป็นกระบวนการที่ผู้สอนต้องใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูจะได้ข้อมูลที่แสดงการพัฒนาการเรียนรู้ความก้าวหน้า ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อให้ครูใช้ข้อมูลในการส่งเสริมรวมทั้งปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ความหมายการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

ธำรง บัวศรี (2542) ได้ให้ความหมายการวัดผลและการประเมินผลว่าเป็นการวัดผลเป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมคือจะแสดงผลของการวัดผลออกมาเป็นตัวเลข เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด จากที่ได้เรียนไปแล้วและอาจบอกได้หลังจากการสอบแล้วว่านักเรียนได้คะแนน (จากการวัด) เท่าไหร่ โดยนำผลที่นักเรียนทำได้กับคำตอบที่ครูเตรียมคะแนนที่เราได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่งหรือไม่เก่ง ดีหรือไม่ดี คือเมื่อเราได้คะแนนจากการวัดมาแล้ว เรายังบอกไม่ได้ที่เดียวว่าเด็กคนนั้นเก่งหรือไม่เก่ง เราจะต้องใช้วิจารณ์ดูต่อไปอีก โดยการเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543) ได้ให้ความหมายการวัดผลและการประเมินผลว่าการวัดเป็นการพรรณนาเชิงปริมาณ (Quantitative Description) หรือการตีค่าเป็นตัวเลขตาม

กฎเกณฑ์ หมายถึงกระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คน หรือสิ่งที่จะวัด การวัดจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลขหรือสัญลักษณ์กับลักษณะวัตถุ
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติ ตลอดจนนำตัวเลขสัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

ศิริพร แยมนิล (2549) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลว่า

การวัดเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของ หรือบุคคลตามความหมายและเปรียบเทียบ ลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งทีวัดนั้น ๆ การประเมินผลเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับ และภาพคุณค่าความจริงและการกระทำ บางทีขึ้นอยู่กับกรวัดเพียงอย่างเดียว

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2554) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัด (Assessment) คือ การรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพจากกระบวนการทำงาน การปฏิบัติงานและผลผลิตที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้เพื่อการตีค่า ส่วนการประเมิน (Evaluation) คือการตัดสินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่ได้จากการวัดสิ่งที่ต้องการ ประเมิน

วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลว่า คือกระบวนการใด ๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่ง อันมีความหมายแทนขนาดสมรรถภาพ นามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตน ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือกระตุ้นก็คือเอาจำนวนผลงาน ที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาได้ตอบออกมาเป็นเครื่องชี้บอกว่าเค้ามีสมรรถภาพในเรื่องนั้น ๆ ปานใด การประเมินผลหมายถึงกระบวนการที่ครูนำทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ คือครูนำผล การวัดผลเหล่านั้นมารวมกันเพื่อนำไปวินิจฉัย ตีราคา คุณค่า หรือชี้ขาดลงเป็นผลสรุปได้ว่าเด็ก คนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สมควรสอบได้หรือสอบตก

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2559) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลทางการ เรียนรู้ไว้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อนำมาตีค่า ตัดสินว่าผู้เรียน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีก ประการหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะข้อมูลดังกล่าวเป็นผลสะท้อนเกี่ยวกับการออกแบบการ จัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นสารสนเทศที่เกิดประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะ ตามที่หลักสูตรกำหนด

3. หลักการวัดผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่สมบูรณ์ จะต้องเริ่มที่การตั้งจุดมุ่งหมายของการสอน เตรียมเนื้อหา กิจกรรม และสื่อในเรื่องที่จะสอน

สร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ลงมือสอน และวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน
บุญมี เณรยอด (2546) ได้สรุปหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้
ดังนี้

- 1) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรเน้นการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุง
การเรียนการสอนมากกว่าได้หรือตก
- 2) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงประสบการณ์และลักษณะของผู้เรียน
 โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงนักเรียนที่อยู่ในวัยเด็ก มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย
 และจิตใจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- 3) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการ
เรียนการสอนและการจัดดำเนินการสอนแต่ละระดับ
- 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรดำเนินการอย่างมีระบบและผสมผสาน
กับการสอน
- 5) การประเมินผลการเรียนรู้ ควรประเมินให้รอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด
 ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการปฏิบัติ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาควรเน้น
พัฒนาคนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

มะหีดี มะดีอราแวง (2551) ได้สรุปหลักการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ดังนี้

- 1) เพื่อทราบผลการเรียนของนักเรียน ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไขการเรียนของตน
ได้ก่อนที่จะก้าวไปถึงบทเรียนใหม่
- 2) เพื่อประโยชน์ในการเลื่อนชั้น และการจัดแบ่งนักเรียนตามความสามารถ
- 3) เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ทำให้
ผู้ปกครองรู้ความก้าวหน้าของนักเรียนในปกครองของตน ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับ
โรงเรียน
- 4) เพื่อประโยชน์ในการให้ประกาศนียบัตร เมื่อจบชั้นการศึกษาและแจ้ง
ผลการเรียนให้สถาบันอื่นในกรณีศึกษาต่อ
- 5) ช่วยให้ฝ่ายแนะแนวทราบข้อมูลของนักเรียน จะได้วิเคราะห์ความเด่น
ความด้อยของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และเป็นแนวทางในการแนะ
แนวอาชีพให้แก่ผู้เรียน
- 6) ช่วยให้ฝ่ายบริหารได้ทราบข้อมูล เพื่อปรับปรุงมาตรฐานวิชาการของ
โรงเรียน ซึ่งนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงส่งเสริมสภาพการเรียนการสอนให้แก่ครูและใช้เป็นข้อมูลใน
การปฐมนิเทศครูใหม่

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านตัวผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหาร การศึกษา ผลจากการประเมินสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจของผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร สถานศึกษา การวัดจึงมีความจำเป็นควบคู่กับหลักสูตร

4. วัตถุประสงค์ของการวัดผลและประเมินผล

กิตานันท์ มลิทอง (2543) ได้จำแนกการวัดผลและประเมินผลเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การประเมินผลก่อนเรียนเพื่อช่วยให้ครูได้ทราบความสามารถของแต่ละคน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินว่าจะมีความสามารถเพียงพอในการศึกษาต่อหรือไม่ หากไม่เพียงพอ อาจจะทำให้การปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2) การประเมินผลระหว่างเรียนเมื่อมีการสอนไประยะหนึ่ง ๆ ควรจะมีการประเมินผลนักเรียนตามจุดประสงค์รายวิชา เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความสามารถพอหรือ ควรจะได้ก้าวไปข้างหน้าได้หรือไม่

3) การประเมินผลหลังเรียนเป็นการประเมินความครอบคลุมจุดประสงค์ต่าง ๆ และเป็นการประเมินเพื่อตัดสินความสามารถ เพื่อดูว่านักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์มากน้อย เพียงใด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการวัดผล และประเมินผลไว้ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน
- 2) เพื่อปรับปรุงการสอนของครูและปรับปรุงการเรียนของนักเรียน
- 3) เพื่อการตัดสินเลื่อนชั้น

ชูชัย สมิทธิไกร (2552) ได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการวัดผลและประเมินผล ว่า ครูผู้สอนจะต้องประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพในการสอน โดยปกติการประเมินผลทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การประเมินผลในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ การตัดสิน ผลงานของนักเรียนโดยการเทียบเคียงมาตรฐานที่กำหนดไว้

- 1.1 เพื่อประเมินผลในความสำเร็จทางการสอนของครู
- 1.2 เพื่อตัดสินว่านักเรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2) การประเมินผลโดยการเปรียบเทียบกลุ่มปกติ ได้แก่ การตัดสินผลงานของ นักเรียนด้วยการเทียบเคียงกับผลงานหรือชั้นของนักเรียนผู้นั้น

2.1 เพื่อตัดสินว่าผลงานของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างไรเมื่อเทียบเคียงกับคน อื่นในกลุ่มของตน

2.2 เพื่อให้ได้ข้อมูลของผลการศึกษสำหรับได้-ตก การสอบเลื่อนชั้น การสอบคัดเลือกเข้าศึกษา การจัดกลุ่มนักเรียนการสอบชิงทุน เป็นต้น

การวัดผลและประเมินผลสามารถทำให้ทราบข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน และด้านการสนับสนุนการสอน จึงสรุปได้ว่าการวัดและประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบผู้เรียนที่จะให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูมีหน้าที่ในการวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยการประเมินขณะเรียนรู้และหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อีก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป

4. การพัฒนาครู

4.1 ความหมายของหลักการพัฒนาสมรรถนะครู 70 : 20 : 10

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักการพัฒนา 70: 20: 10 ไว้หลากหลายความหมายโดย Lombardo and Eichinger (1996) ได้เสนอความหมายของหลักการพัฒนา 70: 20:10 หมายถึง เป็นสูตรที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยของ Morgan McCall และคณะจากสถาบัน Center for Creative Leadership (CCL) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในภายหลัง 2 คนทำงานนั้น คือ Michael M.Lombardo และ Robert W. Eichinger ได้ตีพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังกล่าว เรื่อง The Career Architect Development Planner จนกลายเป็นสูตรที่โด่งดัง และมักถูกนำมาอ้างถึงว่าการที่คนเราจะพัฒนาศักยภาพได้จริง ๆ นั้น มีสัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดีตามอัตราส่วน 70 : 20 : 10 ซึ่งสูตรนี้มองว่าการที่ปัจเจกบุคคล จะสามารถพัฒนาตนเองได้จาก กิจกรรมพื้นฐาน 3 ส่วนด้วยกัน ความหมายของหลักการนี้ยังหมายความรวมถึงการเรียนรู้ในองค์กรที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการอีกด้วย ตามแนวคิดของ O'Driscoll (2015) ได้เสนอความหมายของหลักการพัฒนา 70: 20:10 หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในองค์กรเป็นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ โดย 70% เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์

การทำงาน 20% เรียนรู้จากผู้อื่นที่พร้อมจะให้ข้อมูลป้อนกลับและคำแนะนำเพื่อการพัฒนา มีเพียง 10% เท่านั้นที่เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการในรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียน

นอกจากนี้ ความหมายของหลักการพัฒนา 70: 20: 10 ยังมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงดังที่ อารมณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2559) ได้เสนอความหมายของหลักการพัฒนา 70: 20:10 หมายถึง แนวคิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง การทำงานจริงในภาคสนามจริงและต้องนำมาปรับใช้เพื่อให้ได้ผลการพัฒนาเกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ

ประคัลภ์ ปณิตพลังกูร (2558) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ในสัดส่วน 70 : 20 : 10 ว่าเป็นรูปแบบในการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรที่หลากหลาย ๆ นำมาใช้งานจริง ๆ ซึ่งมีลักษณะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 แบบ และมีจุดมุ่งหมาย คือ ให้บุคลากรได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยกำหนดเป็นแนวทางไว้ดังนี้

1. 70% ของการเรียนรู้และพัฒนาจากการลงมือทำ ได้ทดลองทำ(Experiential Learning) ก็คือ เรียนรู้ผ่านจากประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติ ถ้าจะกำหนดแนวทางการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ก็ต้องมีการออกแบบให้การทำงานทุกวันของบุคลากรมีโอกาสได้เรียนรู้จากหน้างานจริง ๆ ตลอดเวลาหรืออาจจะมาจากการได้รับมอบหมายงานใหม่ ๆ จากผู้บังคับบัญชา ซึ่งต้องลงมือทำหรือเป็นการได้รับโอกาสในการทำงานใหม่ ๆ เป็นต้น

2. 20% ของการเรียนรู้จากการพัฒนาบุคคลอื่น ๆ ซึ่งก็คือ เรื่องของการ Coaching การได้รับ Feedback จากหัวหน้าของตนเอง หรือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานในบางครั้งก็สามารถใช้การประชุมทีม เพื่อที่จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันในทีมงาน ซึ่งวิธีการเหล่านี้ก็คือเป็นการเรียนรู้

3. 10% ของการเรียนรู้มาจากการเข้าอบรมอย่างเป็นทางการ รูปแบบการเรียนรู้นี้จะเน้นการอบรมอย่างเป็นทางการน้อยมาก ก็คือแค่ 10% เท่านั้น เพราะเขาเชื่อว่าการที่คนเราจะได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ได้จริง ไม่ใช่มาจากการฝึกอบรม แต่จะมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากผู้อื่นที่มีประสบการณ์ตรงจากการเข้าเรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาคู 70:20:10 หมายถึง การใช้หลักการพัฒนา 70: 20: 10 เป็น สัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาและได้ติดตามอัตราส่วน โดย 70% เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์การทำงาน 20% เรียนรู้จากผู้อื่นที่พร้อมให้คำแนะนำ และข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนา และ 10% เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการในรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายของบุคคลและองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ความหมายของการพัฒนาครู

คำหามาน คนไค (2543)ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาครู เป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูโดยการจัดอบรมวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ แก่ครูโดยการจัดให้มีการอบรมปีละหลาย ๆ ครั้ง และกิจกรรมที่เป็นเน้นสาระสำคัญของการอบรมครู การสาธิตการสอน การทำอุปกรณ์การสอนและการร้องเพลง เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประวิต เอราวรรณ์ (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนางานครูไว้ ดังนี้ งานครูเป็นวิชาชีพที่ได้การยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมพร้อมพร้อมต่อการก้าวหน้าทันของกระแสการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครูจึงไม่ใช่สูตรสำเร็จที่หยุดนิ่งตายตัวต้องมีการเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้โรงเรียนเป็นบ้านลอมที่ดีที่สุดในการผลิต บุคลากรออกสู่สังคม งานครูเกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน ฉะนั้นครูต้องมีความรอบรู้เฉพาะด้านมีการเตรียมการและวางแผนที่ดีในการสอนและการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการครบวงจร และครูยังต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและคิดค้นวิธีสอน สื่อการสอนตลอดจนเครื่องมือใหม่ ๆ มาช่วยในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และสนองตอบต่อผู้เรียนแต่ละคนจึงจำเป็นต้องคิดค้นและพัฒนารูปแบบวิธีเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ที่เปลี่ยนไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายการพัฒนาครูและบุคลากรว่า เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความชำนาญแก่บุคลากรในองค์กรจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่การงาน อันจะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีระบบกระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐานขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2554) ได้อธิบายไว้ว่า ครูต้องพัฒนาการสอนใหม่ให้มีคุณค่าและสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ คำนี้ถึงหลักคิด 4 ประการ คือ มองปัญหาที่จะศึกษาเรียนรู้ (Problem-Based) สอนโดยนำการวิจัยมาแก้ปัญหา (Research-Based) ผลของการเรียนการสอนโดยกระบวนการวิจัยค้นคว้าจะต้องออกมาเป็นผลผลิต (Productivity-Based) และนำผลผลิตนั้นมาวิเคราะห์วิจารณ์อย่างดีจนตกผลึกในความรู้ (Crystal-Based) แล้วกระบวนการเหล่านี้มาผสมผสานกันเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาครูเป็นสิ่งที่สำคัญต่อองค์กร โดยเฉพาะครูผู้สอนทุกคน ที่มีความจำเป็นต้องฝึกและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อยุค

สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะช่วยให้ครุมีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและทันสมัย สามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

4.3 หลักการพัฒนาครู

Nadler (1989) ได้อธิบายไว้ว่าวิธีการพัฒนาครูเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แบ่งเป็น 3 วิธี คือ

1. การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงาน ปัจจุบันมุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีหรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กร โดยการฝึกอบรมจะจัดกระทำให้บุคลากรเมื่อเข้าทำงาน เมื่อต้องการปรับปรุงคุณภาพงาน หรือมีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทำงาน

2. การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่ แต่จะแตกต่างไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ใหม่เช่น จากครูไปสู่การบริหาร และรวมไปถึงการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ที่ต้องเรียนแบบเข้มข้นด้วย

3. การพัฒนาตนเอง (Development) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร ช่วยให้บุคลากรขององค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตน ได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ ศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา ซึ่งอาจเป็นผลพลอยได้จากการฝึกอบรม หรือการศึกษา หรือโดยการไปช่วยเหลือสังคม เช่น เป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัย

Sparks (1989) ได้อธิบายไว้ว่า วิธีการพัฒนาครูเป็นการพัฒนาวิชาชีพประกอบด้วย 7 รูปแบบ ดังนี้

1. การฝึกอบรม (Training Model) เป็นรูปแบบที่ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนี้ อาจเป็นการนำเสนอและการอภิปรายผลงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสาธิต บทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์หรือการสอนระดับจุลภาค เป็นต้น

2. รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (Observation/Assessment Model) อาจเป็นการสังเกตคนอื่นหรือคนอื่นสังเกตตัวเรา อาจเป็นรายเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ (Feedback)

3. รูปแบบการให้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง

(Involvement in a Development Improvement Process Model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ใหม่ๆ ทักษะใหม่ๆจะทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้น ต้องมีการศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม มีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีการตัดสินใจร่วมและผลจากการมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและการมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในเรื่องนั้นๆ ด้วย

4. รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (Study Groups Model) ในกรณีที่โรงเรียนต้องการหาทางแก้ปัญหาหลักร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่าย โดยหากปัญหาหลักนั้นสามารถแยกย่อยเป็นหลายประเด็น ก็จะแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ อาจจะมีกลุ่มละ 4-6 ราย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในส่วนของกลุ่มนั้น ในตอนท้ายเมื่อมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มร่วมกันจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อมูล ก่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นการพัฒนาวิชาชีพอีกรูปแบบหนึ่ง

5. รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยปฏิบัติการ (Inquiry/Action Research Model) เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาหรือหาคำตอบในข้อคำถามที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจกระทำได้ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือระดับโรงเรียนและสามารถกระทำได้หลายวิธีแต่โดยทั่วไปมีขั้นตอนดังนี้

- 5.1 กำหนดหรือเลือกปัญหาหรือคำถามที่สนใจ
- 5.2 รวบรวม จัดกระทำและแปลความในข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น
- 5.3 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 5.4 กำหนดทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ
- 5.5 ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นเอกสาร

6. รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Activities Model)

โดยแต่ละบุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองแล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าบุคคลสามารถจะตัดสินใจถึงความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด สามารถที่จะกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองได้และมีแรงจูงใจในตนเองได้มากขึ้นจากการที่ได้มีโอกาสได้ริเริ่มและวางแผนในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring Model) นิยมจับคู่กันระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์และประสบผลสำเร็จแล้วกับบุคคลที่เริ่มงานใหม่หรือที่มีประสบการณ์น้อยกว่าโดยให้มีการอภิปรายกันถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ที่จะให้

การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล การสะท้อนถึงวิธีการที่ใช้กันอยู่ การสังเกตการทำงาน และการใช้เทคนิค เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ และคณะ (2536) ได้อธิบายวิธีการพัฒนาบุคคลที่สำคัญมีดังต่อไปนี้คือ

1. การฝึกอบรม เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในการพัฒนาบุคคลเหมาะสมที่จะใช้พัฒนาคนเป็นกลุ่ม
2. การไปศึกษาดูงาน คือ การที่หน่วยงานหรือองค์กรส่งคนไปศึกษาต่อฝึกอบรมหรือดูงาน เป็นการส่งคนไปพัฒนาภายนอกองค์การ
3. การประชุมชี้แจงปฏิบัติการ คือ การที่หน่วยงานพัฒนาความรู้ความชำนาญเจตคติ ของบุคลากรในสังกัด โดยวิธีการประชุมชี้แจง หรือการประชุมนิเทศ รวมถึงการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
4. การพัฒนาตนเอง คือ การให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาคู่มือการปฏิบัติงาน การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดรูปแบบและการดำเนินการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครูพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ว่า รูปแบบการพัฒนาครูมี 6 รูปแบบ คือ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้มีการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสาขาวิชาทั้งที่เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับทุกคน และความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นซึ่งครูสามารถลงทะเลียนเรียนได้ตามความสนใจ ความต้องการ และการปฏิบัติงานของครู นอกจากนี้มีการจัดสื่อทางไกลเสริมความรู้ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ
2. การฝึกอบรม โดยการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามความต้องการของครูและหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับวิธีการฝึกอบรมนั้นจะดำเนินการทั้งในรูปแบบที่มีห้องเรียนหรือแบบทางไกล
3. การศึกษาดูงาน เป็นการมุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ใหม่กับการศึกษาดูงานเฉพาะอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ปัญหการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู
4. การศึกษาต่อ เป็นการส่งเสริมให้ครูทุกระดับและประเภทการศึกษามีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำในระดับปริญญาตรีและเป็นการเตรียมพัฒนาครูประจำการให้มีวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาในสาขาต่างๆ โดยมีจุดเน้นที่จะพัฒนาครูตามสาขาวิชา รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นนักคิด นักการศึกษา และนักบริหารต่อไปในอนาคต
5. การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ เป็นการจัดกิจกรรมวิชาการที่หลากหลายสอดคล้อง

กับความสนใจ และการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เช่น การสัมมนาทางวิชาการ กิจกรรมของสมาคมวิชาชีพหรือวิชาการ การเผยแพร่และเสนอผลงานวิชาการ การส่งเสริมวินัยและพัฒนาคุณธรรม

6. การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกอบรมกับสถานศึกษา เป็นการจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถานศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับและประเภทต่างๆ

พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์ (2544) ได้ให้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ 5 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาต่อ การศึกษาต่อมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มวุฒิของบุคลากรให้มีความรู้
2. การฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาหรือฝึกฝนบุคลากรให้เรียนรู้ มีความชำนาญ
3. การศึกษาดูงาน การศึกษาดูงานเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้กับบุคลากรได้พบเห็นของจริง สังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ
4. การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฐมนิเทศงานเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับบุคลากรใหม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับองค์กร วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมถึงระเบียบข้อบังคับสวัสดิการและกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545) ได้เสนอวิธีการในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยวิธีการ คือ

- 1) การฝึกอบรม
- 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการพัฒนาตนเอง
- 3) การวิจัยปฏิบัติการ
- 4) การศึกษาดูงานภายในและต่างประเทศ
- 5) การจัดกิจกรรมทางวิชาการ
- 6) การจัดระบบพี่เลี้ยง
- 7) การศึกษาต่อ

พรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2554) กล่าวว่า เทคนิคและวิธีการพัฒนาบุคลากรเป็นเทคนิคการฝึกอบรมคือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาจำกัด เทคนิคการฝึกอบรมกระทำ ได้หลายวิธีดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) เป็นการบรรยายของวิทยากรตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย อาจใช้สื่อต่างๆ ประกอบการบรรยาย
2. การสอนงาน (Coaching) เป็นการแนะนำวิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง โดยปกติจะเป็นการสอนหรืออบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน อาจสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งต้องมีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอนจริงๆ

3. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดยปราศจากข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างจะถูกจัดไว้แล้วนำไปถกเถียงกันอีกขั้นหนึ่ง

4. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session) เป็นการแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อยจากกลุ่มใหญ่ เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหา อาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือต่างกัน ในช่วงเวลาที่กำหนด มีวิทยากรคอยช่วยเหลือทุกกลุ่ม แล้วนำความคิดเห็นของกลุ่มนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

5. กรณีศึกษา (Case Study) เป็นการศึกษาเรื่องราวที่รวบรวมจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ภายใต้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับกลุ่มเล็ก ๆ เรื่องที่มอบหมายให้ต้องมีรายละเอียดเพียงพอที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมองเห็นจุดสำคัญของปัญหาและข้อมูลมาพิจารณา

6. ประชุมแบบฟอรัม (Forum) เป็นเทคนิคที่ใช้กับการประชุมกลุ่มใหญ่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม โดยการซักถามแสดงข้อเท็จจริงปรึกษาหารือแสดงความคิดเห็นกับวิทยากร

7. เกมการบริหาร (Management Games) เป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มบุคคล ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยแข่งขันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการให้ปฏิบัติเหมือนเหตุการณ์จริง

8. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบาทในสถานการณ์ที่เหมือนจริง โดยกำหนดโครงเรื่องและให้ผู้แสดงคิดคำพูดไปตามท้องเรื่องและบทบาทที่กำหนดเสร็จแล้วให้ผู้วิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ปัญหา วิธีนี้เหมาะกับกลุ่มที่กล้าแสดงออกและมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะวิเคราะห์ตรวจสอบและแก้ปัญหา

9. การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมของผู้ที่ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันแล้วพบปัญหาที่เหมือนกัน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาทุกคนที่ไปร่วมการสัมมนาต้องช่วยกันพูดช่วยกันแสดงความคิดเห็น

10. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปยังสถานที่ฝึกอบรมเพื่อให้พบเห็นของจริง ซึ่งผู้จัดเตรียมการเป็นอย่างดี

11. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริงโดยทั่วไปจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ ประชุมเพื่อช่วยกันสร้างคู่มือ หรือประชุมเพื่อสร้างอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น การปฏิบัตินิยมให้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากกว่าปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

12. การฝึกการรับรู้ (Sensitivity Training) เป็นกิจกรรมการฝึกประสาทสัมผัส

ให้เข้าใจผู้อื่นโดยการสังเกตลักษณะท่าทางของผู้อื่น วิธีการฝึกอบรมจะไม่ใช้การบรรยายหรือบอกหลักเกณฑ์แต่ให้นำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องฝึกอบรมมาเป็นตัวอย่าง แล้วโยงไปถึงพฤติกรรมอื่นๆ ในขณะปฏิบัติงานในองค์กร

13. การใช้กิจกรรมนันทนาการ (Recreational Activity) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติและสร้างความสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างความสนุกสนานในระหว่างการทำกิจกรรม

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) ได้สรุปเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะของบุคลากรในองค์กร เพื่อการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

1. การฝึกอบรม (Training) ซึ่งเป็นวิธีการในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะ เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์กร
2. การนิเทศการสอน (Teaching Supervision) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษาคาดหวังไว้ โดยจะต้องดำเนินการจัดกระบวนการนิเทศอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องอย่างมีระบบ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยการวางแผนการนิเทศ การให้ความรู้ในสิ่งที่จะต้องทำการลงมือปฏิบัติ การสร้างขวัญและกำลังใจ การประเมินผลและกระบวนการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในเรื่องเดียวกันมาร่วมปรึกษาหารือ ร่วมกันคิดช่วยกันแก้ปัญหา เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น ประสบการณ์ ทักษะ มีการรับฟังแนวคิดประสบการณ์จากวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้แล้วสมาชิกผู้ร่วมประชุมร่วมกันให้ข้อมูล เสนอปัญหา ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจหาข้อสรุปหรือแนวทางแก้ปัญหา
4. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมเพื่อปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งผู้เข้าประชุมจะมีการเรียนรู้ร่วมกันจากวิทยากร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติร่วมกัน เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมปฏิบัติการจะต้องมีผลงานที่ได้จากการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการนำเอาผลงานที่ได้จากการประชุมไปใช้ เช่น การประชุมปฏิบัติการจัดทำ

แผนการจัดการเรียนรู้ การประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อสอบ การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์ เป็นต้น

5. การศึกษาดูงาน (Field Study) เป็นการพัฒนาบุคลากรโดยการให้บุคลากรได้พบเห็นการปฏิบัติงานจริงนอกองค์กร ได้เห็น ได้ยิน ได้ซักถาม ได้สัมผัสปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมจากที่ปฏิบัติอยู่ภายในองค์กร บุคลากรได้เปลี่ยนบรรยากาศได้ผ่อนคลายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ของหน่วยงานอื่น และยังเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงาน และระหว่างผู้ดูงานพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ความร่วมมือของทีมงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556a) ได้ให้วิธีการพัฒนาสมรรถนะครู 3 วิธี ดังนี้

1. การฝึกอบรมครูครบวงจร
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มวงกลม
3. การศึกษาดูงานนอกสถานที่

จากการศึกษาวิธีการพัฒนาของนักวิชาการ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบ ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์วิธีการพัฒนาครู

นักวิชาการ	วิธีการพัฒนาครู							ความถี่
	Nadler (1989)	Spark (1989)	พิมพ์รักไพบรมสมิทธิ์ (2544)	เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545)	พรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2554)	จอมพงษ์ มงคลวนิช (2555)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556)	
1. การฝึกอบรม	✓	✓	✓	✓		✓	✓	6
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓		✓	✓				3
3. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ	✓	✓						2
4. การจัดประชุมสัมมนา					✓	✓		2
5. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ					✓	✓		2
6. การศึกษาดูงาน				✓	✓	✓	✓	4
7. การบรรยาย					✓			1

ตาราง 5 (ต่อ)

นักวิชาการ	วิธีการพัฒนาครู							ความถี่
	Nadler (1989)	Spark และ Loucks-Noesley (1989)	พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์ (2544)	เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545)	พชรวิทย์ จันทร์ศิริสร (2554)	จอมพงศ์ มงคลนินช (2555)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556)	
8. การนิเทศ						✓		1
9. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้							✓	1
10. การสังเกตหรือประเมินเพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ		✓						1
11. การวิจัยปฏิบัติการ				✓				1
12. การศึกษาเป็นกลุ่ม		✓						1
13. การศึกษาต่อ			✓	✓				2
14. การจัดระบบพี่เลี้ยง		✓			✓			2
15. การประชุมแบบฟอรัม					✓			1
16. การฝึกการรับรู้					✓			1
17. การใช้กิจกรรมนันทนาการ					✓			1
18. กรณีศึกษา					✓			1
19. การระดมสมอง					✓			1
20. การประชุมกลุ่มย่อย					✓			1
21. การบรรยาย					✓			1
22. การแสดงบทบาทสมมติ					✓			1
23. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุง		✓						1

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสาร หนังสือ ตำราของนักวิชาการและวิเคราะห์วิธีการพัฒนาครู โดยสรุปผลการวิเคราะห์วิธีการพัฒนาครู จากนักวิชาการต่าง ๆ

พบว่า ไม่มีวิธีการพัฒนาครูที่ชัดเจน แต่เป็นการผสมผสานจากกระบวนการพัฒนาครูด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อที่จะพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพซึ่งในโปรแกรมจะต้องมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลายและนำวิธีการพัฒนามาบูรณาการตามความเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกวิธีการพัฒนาครูที่ได้จากการวิเคราะห์วิธีการพัฒนาสมรรถนะครูมาใช้เป็นวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อใช้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 วิธี คือ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การศึกษาดูงาน

5. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

5.1 ความหมายของโปรแกรม

Barr and Keating (1990) ได้กล่าวไว้ว่า โปรแกรมมีความหมายได้หลายแบบขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลโดยทั่วไป ว่าเป็นโปรแกรมใช้ใน 3 ความหมาย คือ

1. โปรแกรม หมายถึง หน่วย (Units) ที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือให้บริการตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล
2. โปรแกรม หมายถึง ลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ (Series of Planned Intervention) เพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ
3. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้ (Planned Activity) เพื่อเป้าหมายโดยเฉพาะ

Boone (1992) ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพ หมายถึง ผลของความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมกับผู้พัฒนาโปรแกรมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสร้างแผนการจัดการจัดการ การปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ การประเมินผล รายงานผล และความรับผิดชอบต่อโปรแกรม

หรรษา สุขกาล (2543) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้คือ แผนที่วางไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายภายใต้บริบทของสถาบัน

อุ้นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายว่า โปรแกรมกับโครงการไว้ว่า โปรแกรม คือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการจะมีลักษณะที่เป็นงานเฉพาะกิจตามความจำเป็นในสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ถ้าหากโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนานในกรณีเช่นนี้โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้นระยะเวลาจึงจำเป็นในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนา ประเมินผลเพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม และได้ชี้แจงโดยอ้างความเห็นของ Boyle และ Boone ว่าในการให้ความหมายของโปรแกรมหรือ การวางแผน โปรแกรมจะให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับครูในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรื่อง การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) หรือการใช้ผู้เรียนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (People's Participation) และสรุปว่า

การที่โปรแกรมให้ความสำคัญกับเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือองค์การทางการศึกษา ในโรงเรียนนี้ คือคุณลักษณะเด่นที่ทำให้คำว่าโปรแกรมมี ความหมายกว้างกว่าคำว่าหลักสูตร

สุมิล ว่องวานิช (2550) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู หมายถึง ระบบโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่างๆที่ออกแบบมาเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมหรือแผนที่กำหนดไว้ อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน จากหลักการแนวคิด ทฤษฎี หรือองค์ความรู้ มีระยะเวลา และเนื้อหาที่ แน่นนอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติหรือการพัฒนาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้เฉพาะภายใต้ บริบทขององค์กรนั้น

5.2 องค์ประกอบของโปรแกรม

Knowles (1980) ได้นำเสนอการวางโปรแกรมการพัฒนาการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. ขั้นที่ 1 การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้
2. ขั้นที่ 2 การจัดตั้งโครงสร้างองค์การสำหรับการวางแผน
3. ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้
4. ขั้นที่ 4 การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับเรียนรู้
5. ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามโปรแกรม (การสรรหาและการฝึกอบรมการจัดการ เกี่ยวกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระบวนการการปรึกษาทางด้านการศึกษาระงบประมาณ)
6. ขั้นที่ 6 การออกแบบด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้
7. ขั้นที่ 7 การประเมินผล และการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Houle (1996) ได้นำเสนอการวางโปรแกรม การพัฒนาบุคลากร ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและระบุกิจกรรมที่เป็นไปได้
2. ขั้นที่ 2 การตัดสินใจทางด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้
3. ขั้นที่ 3 การระบุวัตถุประสงค์และการปรับให้เหมาะสม
4. ขั้นที่ 4 การออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมทางด้านทรัพยากร ผู้นำวิธีการ ตาราง กำหนดการลำดับเรื่องเสริมแรงทางสังคม การทำให้อยู่ในรูปปัจเจกบุคคล บทบาทและเกณฑ์ ทางด้านประเมินผลและความชัดเจนของการออกแบบ
5. ขั้นที่ 5 รูปแบบที่ใช้มีความเหมาะสมกับแบบแผนของชีวิตใหญ่กว่าทั้งด้านการ แนะนำผู้เรียน รูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้เรียน งบประมาณ การเงินที่สนับสนุน และการตีความหมาย

6. ขั้นที่ 6 นำแผนไปสู่ผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้นในองค์การ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคลและระดับองค์การ

7. ขั้นที่ 7 การวัดผลลัพธ์และการประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตาม กระบวนการของโปรแกรม

อ้าง บัศวรี (2542) กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของโปรแกรม ออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา (Educational Goals and Policies)
2. จุดมุ่งหมายโปรแกรม (Program Aims)
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures)
4. จุดประสงค์รายวิชา (Subject Objectives)
5. เนื้อหา (Content)
6. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives)
7. กลยุทธ์การเรียนการสอน (Instructional Strategies)
8. การประเมินผล (Evaluation)
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional media)

สุมิตรา พงศธร (2550) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (Aims) เป้าหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) และ กิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities) หัวใจของหลักสูตรอยู่ที่กิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นเรื่องของการหล่อหลอม กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม คือ ขั้นตอนในการ ออกแบบโปรแกรมประกอบไปด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา วิธีการดำเนินการพัฒนา และการวัดและ ประเมินผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของ โปรแกรมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ดังตาราง 6

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบของโปรแกรม	นักวิชาการ				ความถี่
	Knowles (1980)	Houle (1996)	อํารง บัวศรี (2542)	สุมิตรา พงศธร (2550)	
1. หลักการ	✓		✓	✓	3
2. จุดประสงค์	✓	✓	✓	✓	4
3. การวางแผน	✓				1
4. สื่อการสอน			✓		1
5. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓		3
6. การปฏิบัติตามโปรแกรม	✓	✓			2
7. เนื้อหา		✓	✓	✓	3
8. บริบท	✓				1
9. ความต้องการสำหรับการเรียนรู้	✓	✓			2
10. โครงสร้างหลักสูตร			✓		1
11. วิธีการพัฒนา	✓	✓		✓	3
12. จุดมุ่งหมาย				✓	1
13. วิสัยทัศน์		✓			1

จากตาราง 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสาร หนังสือ ตำราของนักวิชาการและสังเคราะห์การวิเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม โดยเลือกสรุปองค์ประกอบจากความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไปและเลือกองค์ประกอบของโปรแกรมเพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัยนี้ พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบไปด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล

6. การประเมินความต้องการจำเป็น

6.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญและการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น ว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาจากสภาพที่เป็นจริงไปยังสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการกำหนดความแตกต่างของสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นจริง แล้วทำการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างและเลือกสิ่งที่ต้องการจำเป็นที่สุดมาแก้ไข

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและตัดสินใจว่าสิ่งใดเป็นเรื่องจำเป็นมีความต้องการพัฒนา แล้วจัดลำดับความสำคัญเพื่อการแก้ไขปัญหาความแตกต่างระหว่างสภาพที่ต้องการและสภาพที่เป็นอยู่จริง เพื่อนำมาปรับปรุง เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

6.2 ความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น

Klimes (1997) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็นต่อการวางแผนหรือการพัฒนางานองค์กรไว้ว่า การวางแผนการทำงานจะต้องเริ่มที่การประเมินบริบท เพื่อให้เข้าใจสถานภาพที่เป็นอยู่ของหน่วยงาน และรู้ความต้องการของหน่วยงานว่าจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองในด้านใด การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ช่วยในการทำงาน ด้วยเหตุนี้จึงมีการพัฒนาวิธีการวิจัย การประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment Research) เพื่อช่วยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข โดยเริ่มจากกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดหมายปลายทาง กิจกรรม การวางแผน และพัฒนางานองค์กร จึงมีสองส่วน คือ กิจกรรมการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นและกิจกรรมการบริหารจัดการ ทั้งสองกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กิจกรรมส่วนแรกคือการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็น และกำหนดวิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร กิจกรรมส่วนที่สองคือการบริหารจัดการตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งสภาพที่ควรจะเป็นนั้นนำมากำหนดเป้าหมายการทำงาน และทางเลือกที่กำหนดได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจะถูกนำมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจึงมีความสำคัญต่อการวางแผนและพัฒนางานองค์กร

6.3 การจัดลำดับสำคัญของปัญหา

สุวิมล ว่องวานิช (2548) ได้เสนอว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการกำหนดความต้องการจำเป็น ซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางในการพัฒนาต่อไป ในที่นี้ขอนำเสนอวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) วิธีนี้ปรับปรุงจากสูตร PNI แบบดั้งเดิม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่าง I - D แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวัง มีสูตรดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ PNI	แทน	ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
D	แทน	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

การประเมินใช้ค่าดัชนี (PNI_{modified}) ที่มีค่า 0.3 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจะใช้การเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่า ดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า และเมื่อได้ผลลัพธ์แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังตามค่าดัชนีที่คำนวณ ซึ่งทำให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ในแง่การจัดการมากขึ้น

7. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ข้อมูลทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 5 อำเภอ จำนวน 221 แห่ง ดังนี้ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอยางสีสุราช และอำเภอนาปีพุม ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 163 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 55 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและ

การบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและตรงตามหลักสูตรทางการศึกษา ส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อ ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมจิตสำนึกความเป็นไทยสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูมีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมสภาพแวดล้อมภายในมีจุดแข็งมากกว่า จุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกมีปัจจัยที่เป็นโอกาสมากกว่าอุปสรรค สภาพภาพจึงอยู่ใน ลักษณะ“เอื้อและแข็ง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงเร่งรัด พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการ จัดประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรกำหนด โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ ใช้ห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มุ่งสู่มาตรฐานวิชาชีพและมีวิทย ฐานะสูงขึ้นสอดคล้องกับคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้เอื้อต่อ การยกระดับคุณภาพตามความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง และใช้มาตรการจูงใจเพื่อยก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2565)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ ครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยการวิจัย ครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึง ประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล มี 4 โมดูล คือ การออกแบบการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติการใช้และพัฒนา สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงผล

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 24 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิवास โภธิตาทอง (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการ
เรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 การวิจัยในครั้งนี้มี
ความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 และ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 327 คน ได้มาโดยวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ
Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้
เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ใน
ระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการพัฒนา
โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2)
วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและสาระสำคัญ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

สุภาวดี เสนงูงา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
คณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ การวิจัยในครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้มี
ความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อ
พัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุรินทร์ การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพ
สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการ
เรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 205 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบสอบถาม ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ครู
คณิตศาสตร์ จำนวน 3 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5

คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครุคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนาและ 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาประกอบด้วย มี 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ภูวกร วรงค์สิริ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม 2) พัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครพนม จำนวน 118 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.933 และ 0.996ตามลำดับ ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นผลการวิจัย 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุด ตามลำดับ และเรียงลำดับความต้องการ

จำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ 2. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา กิจกรรม 5) วิธีการดำเนินการพัฒนา และ 6) การประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ Module 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน Module 3 การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม Module 4 การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และ Module 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้วิธีการพัฒนาแบบ 70-20-10 ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Guntuku and Meesala A. (2013) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูตามการจัดการสัดส่วนตามบริบทของอินเดีย ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนความสามารถของครูในการจัดการที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความพยายามทางวิชาการมี 36 รายการ ในระดับที่ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบักสำหรับรายการทั้งหมด ซึ่งมีค่าสูงกว่าสถิติที่น่าพอใจ โดยจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการครู เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถและระดับความพึงพอใจของนักเรียน ความสามารถและความสำเร็จในอาชีพของนักเรียน

Peebles (2015) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมครูเชิงปฏิบัติการแก่ครูใหม่และครูประจำการเก่าเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ 5 แห่ง จากพื้นที่ต่างกันของรัฐจอร์เจีย เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อสนองตามแนวการปฏิรูปโรงเรียนโดยความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยและซึ่งประกอบด้วย ครูวิทยากร 12 คน ผู้บริหารโรงเรียน ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัย และนิสิตที่กำลังทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนในชั้นสุดท้าย โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลของการพัฒนาการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมสามารถพัฒนาและเติมเต็มในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ครูใหม่ได้ แต่สำหรับครูเก่าการฝึกอบรมดังกล่าวเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้แต่ไม่เด่นชัด

Gail A. Rathbun, Jane Leatherman and Rebecca Jensen (2016) ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบของโครงการพัฒนาครูวิชาการกรณีศึกษาการวิจัยเชิงประจักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาครูเชิงวิชาการ ทั้งห้าปีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

ระดับปริญญาโท โดยวิเคราะห์หลักสูตรหลักสูตร การประเมินหลักสูตร การกระจายเกรด รายงาน กิจกรรมหลักสูตร การสัมภาษณ์ และวิชา ผลสรุปว่าโครงการมีอิทธิพลมากที่สุดต่อครูที่พยายามสอน อย่างไรก็ตามการปรับปรุงในอนาคตจะเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับข้อมูลเชิงลึกที่ได้รับจากการสะท้อนของวิธีการวิจัย ในการศึกษาได้แบ่งปันบทเรียนที่เป็นประโยชน์และอธิบายถึงปัญหาที่แท้จริงของการประเมินโครงการพัฒนาวิชาการเพื่อจำกัดข้อเสนอแนะในงานค้นคว้า

Virtanen, Nuemi และ Nevgi (2017) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองที่มีผลต่อสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเอง และสมรรถนะ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 422 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม พบว่า การเรียนรู้เชิงรุกมีผลเชิงบวกและสามารถพัฒนาสมรรถนะได้ และการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้ผู้เรียนมีพื้นฐานและความถนัดแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากหน้าที่ผู้บรรยายเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำช่วยเหลือ สนับสนุน การเรียนรู้ ส่งผลทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี และในการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่พบคือ ครูยังมีปัญหาในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ และยังมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพตามที่ได้ตั้งบรรลุปเป้าหมายที่วางไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

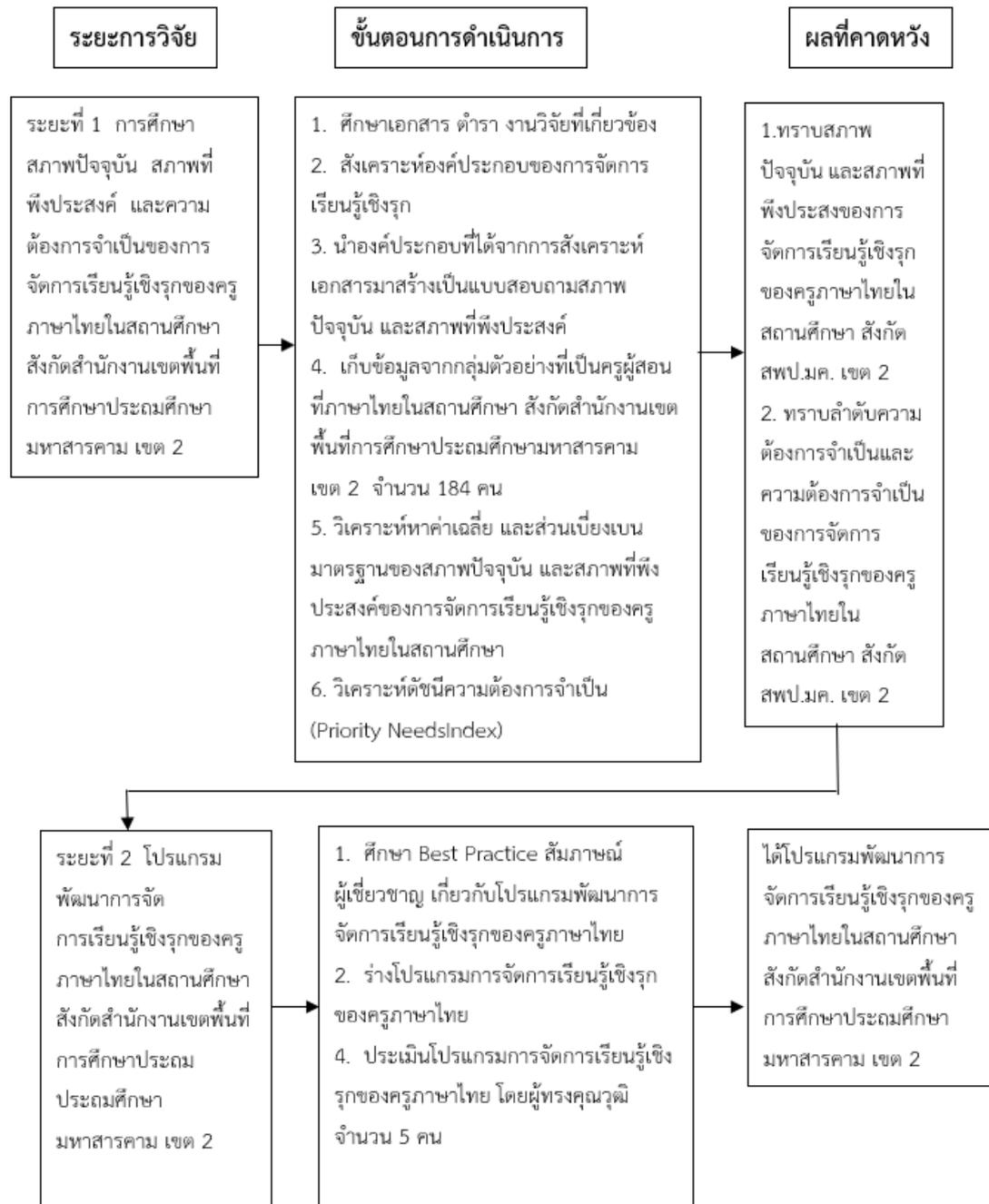
การวิจัย เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research Design) ซึ่งได้กำหนดระยะดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาใช้เพื่อการสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.4 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 346 คน จาก 221 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 184 คน

2.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ, 2561) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 184 คน

2.2.2 คำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มา โดยวิธีการสุ่มแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนด ดังตาราง

ตาราง 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
สถานศึกษาขนาดเล็ก	163	87
สถานศึกษาขนาดกลาง	157	84
สถานศึกษาขนาดใหญ่	14	7
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	12	6
รวม	346	184

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปล วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 นำประเด็นในการสำรวจสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มาจากข้อสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การออกแบบการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ 3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ 4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5 หมายถึง มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

4 หมายถึง มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

3 หมายถึง มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

2 หมายถึง มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

1 หมายถึง มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของข้อคำถามและข้อเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้อง

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทุกด้าน

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารตำรา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วจึงสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

4.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่างๆ และศึกษาแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 กำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย รวมถึงศึกษาองค์ประกอบ ประเด็นเนื้อหา โครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ทั้ง 4 องค์ประกอบ

4.4 วิเคราะห์นิยามศัพท์เฉพาะ แล้วกำหนดโครงสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย เป็นรายด้านให้สอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัด

4.5 กำหนดรูปแบบข้อคำถาม ประกอบด้วย ข้อคำถามในส่วนสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.6 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย 4 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 35 ข้อ แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

4.7 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.8 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และรับข้อเสนอแนะต่างๆ ในการตรวจสอบแบบสอบถามใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา(Content Validity) โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา มีเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2561)

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ในการตรวจสอบความถูกต้องครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลหรือการวัดผลการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางสาขาวิจัยและประเมินผล จำนวน 2 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนหรือศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1) นายคุณากรณ์ ศรีธรรณ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านดู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
- 2) นางดวงสมร รัตจันทร์ทอง ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านตาพวนสร้างแข่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา
- 3) นางสาวปนัดดา เทียงโยธา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองกุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนาการศึกษาและวุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา

4) นางสาวกาญจนา หนูผาสุข ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการ พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา

5) นางเรณู สัมมัตถะ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวันครู 2502 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษาการศึกษา มหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรและการสอน

4.9 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.10 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป RTAP ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าอำนาจจำแนกมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (เกณฑ์พิจารณาคัดเลือก คือ 0.306) (ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน, 2564) พบว่าสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจ จำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.86 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.81 ซึ่งข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทั้ง 35 ข้อ

4.11 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป RTAP ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ศูนย์บริการวิชาการและเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษา และภาควิชาวิจัยและ พัฒนาการศึกษาศาสตร์, 2565) โดยใช้เกณฑ์พิจารณายอมรับค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภู ศรีอ่อน, 2564) พบว่า สภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่น คือ 0.968 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความ เชื่อมั่น คือ 0.927

4.12 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อ ตรวจสอบเรียบร้อยก่อนจัดพิมพ์

4.13 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 184 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 บันทึกเสนอคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

5.2 นำหนังสือเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง/ฝากครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน/ออนไลน์ (Google Form)

6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การจัดกระทำข้อมูล

6.1.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาครบทุกฉบับและทุกช่องทางของแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

6.1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาให้คะแนนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ป้อนคะแนน เข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2561)

4.51 - 5.00 มีการปฏิบัติประเด้นั้นในปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 มีการปฏิบัติประเด้นั้นในปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 มีการปฏิบัติประเด้นั้นในปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 มีการปฏิบัติประเด้นั้นในปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 มีการปฏิบัติประเด็นนั้นในปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.2.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยการนำข้อมูลของผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป โดยใช้สูตรดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช,2550)

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

PNI_{modified} แทน วิธีเรียงลำดับความสำคัญ

ของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น หรือความคาดหวัง (Importance)

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (Degree of Success)

6.2.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยที่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะมาวิเคราะห์ แจกแจงความถี่ และคำนวณหาร้อยละ ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูป RTAP ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน,2564)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

7.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง

7.1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยวิธี Item Total Correlation

7.1.3 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

7.2 สถิติพื้นฐาน

7.2.1 ค่าเฉลี่ย

7.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มาสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แล้วศึกษาแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.1 เกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี 3 แห่ง โดยผู้วิจัย มีดังนี้

1.1.1 เป็นสถานศึกษาที่มีความโดดเด่น มีผลงานเชิงประจักษ์ในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาภาษาไทย

1.1.2 เป็นโรงเรียนที่มีผู้บริหารหรือครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.1.3 เป็นโรงเรียนที่มีผู้บริหารหรือครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้รับรางวัลการประกวดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Best Practice Active Learning ระดับประเทศ

1.2 สถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์แนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่

1.2.1 โรงเรียนบ้านสำโรงห้วยนาโนนจันทร์หอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับดีเยี่ยม ประเภทครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การประกวดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Best Practice Active Learning ระดับประเทศ ประจำปี 2566

1.2.2 โรงเรียนบ้านเม็กดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับดีเยี่ยม ประเภทครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การประกวดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Best Practice Active Learning ระดับประเทศ ประจำปี 2566

1.2.3 โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ได้รับรางวัลเหรียญทอง ประเภท ครูผู้สอนยอดเยี่ยม Active Teacher กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS

1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูภาษาไทย จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

1.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน

1.5 ข้อมูลของการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ โดยการใช่วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการหลอมรวมประเด็นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามประเด็น

ของร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งสร้างขึ้นมาจากการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กรอบแนวคิดของการวิจัยและการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งใช้ คำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อคำถามมีดังนี้

1. ตำแหน่ง
2. สถานที่ปฏิบัติงาน
3. วุฒิการศึกษา
4. สถานที่สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์ และเวลาในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยทั้ง 4 องค์ประกอบที่สถานศึกษามีแนวปฏิบัติที่ดีที่ยึดปฏิบัติ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.2.2 นำผลการศึกษาในระยะที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์

2.2.3 กำหนดประเด็นคำถามที่มุ่งศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ทั้ง 4 องค์ประกอบ

2.2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อคำถาม แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.2.6 นำเครื่องมือที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์และความเหมาะสมในทุกด้าน โดยใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ระหว่างข้อความถามกับเนื้อหา แล้วคัดเลือกข้อความถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.7 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ให้ข้อมูล เพื่ออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ เพื่อให้ข้อมูลจะได้เตรียมความพร้อม และทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัยล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือช่องทางออนไลน์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันกับที่ได้ส่งไปล่วงหน้า

3.4 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง

3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปเป็นใจความสำคัญและนำเสนอเป็นความเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มหรือจัดระเบียบข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลแล้วสังเคราะห์ข้อมูลและสร้างบทสรุปโดยการจัดลำดับตามองค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

4.3.2 เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยเรียงลำดับความต้องการและความจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.93$) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ($PNI_{\text{modified}} = 0.73$) และลำดับที่ 4 คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าค่าความต้องการจำเป็นในแต่ละด้านมีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจจะอนุมานได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทุกด้านใกล้เคียงกัน จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลทั้ง 4 ด้าน ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอนภาษาไทย จำนวน 3 คน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูล 6 คน จาก 3 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยนำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาดำเนินการสร้างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้วยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (ด้วยการสัมภาษณ์) มาดำเนินการสร้างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้วยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และอาจารย์ผู้สอน ในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติไว้ ดังนี้

1.1 อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย มีวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการสอนภาษาไทย หรือภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 1 คน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิตขึ้นไปสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

1.3 ข้าราชการครู มีวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิตด้านการศึกษาขึ้นไป และมีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป ประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่

1) ดร.สันติ หัตถ์ที ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2) ดร.ชำนาญ ทุมทума ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านท่าตูมดอนเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหาร และพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3) นางสาวชกมล ประวันจะ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4) นางกรรณิการ์ พัฒนนิติศักดิ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเม็กดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5) อาจารย์ ดร.อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความ ต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย) รวมทั้งความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาษาไทย มาผนวกกับระยะที่ 2 (การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ) และมาผนวกกับกรอบแนวคิดของการวิจัย (วิธีการพัฒนาครู) จากนั้น

จึงทำการสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาขยายกรอบโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ระบุเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและประเด็นในการปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 การสร้างและการหาคูณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ฉบับร่าง โดยมีวิธีการสร้างและหาคูณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักการและขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย รวมทั้งวิธีการสร้างแบบประเมิน

2.2.2 สร้างแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา ฉบับร่างขึ้นให้ครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ

2.2.3 นำแบบประเมินพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและรับข้อเสนอแนะ

2.2.4 ปรับปรุงแบบประเมินโปรแกรมตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้เสนอแนะ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ชุดเดิม) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบประเมินโปรแกรม ใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ระหว่างข้อความถามกับเนื้อหา แล้วคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินโปรแกรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ(ชุดเดิม)

2.2.5 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

2.2.6 จัดพิมพ์แบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ฉบับจริง เพื่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

3.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย และทำการนัดหมายวันและเวลาสำหรับการประเมินโปรแกรม

3.3 ผู้วิจัยนำเอกสารโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย พร้อมทั้งแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยมาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมแล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ยซึ่งกำหนดให้คะแนนเฉลี่ยในระดับมากหรือคะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์พิจารณายอมรับว่า ร่างแนวทงนั้นใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ป้อนคะแนนจากการประเมินโปรแกรมลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2564)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอตามขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{Modified}$	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปรากฏดังตาราง 8 - 13

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(n=184)	ร้อยละ(P)
เพศ		
ชาย	65	35.33
หญิง	119	64.67
รวม	184	100
ประสบการณ์การทำงาน		
0 – 5 ปี	48	26.09
6 – 10 ปี	51	27.72
11 – 15 ปี	44	23.91
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	41	22.28
รวม	184	100
ระดับการศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	160	86.96
ระดับปริญญาโท	21	11.41
ระดับปริญญาเอก	3	1.63
อื่น ๆ	0	0.00
รวม	184	100
ขนาดสถานศึกษา		
โรงเรียนขนาดเล็ก	87	47.28
โรงเรียนขนาดกลาง	84	45.70

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(n=184)	ร้อยละ(P)
โรงเรียนขนาดใหญ่	7	3.80
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	6	3.26
รวม	184	100

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 64.67 มีประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.72 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 86.96 และขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 47.28

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความสำคัญจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายองค์ประกอบ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การออกแบบการเรียนรู้	2.56	0.93	ปานกลาง	4.92	0.29	มากที่สุด	0.92	1
2. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	2.85	0.82	ปานกลาง	4.93	0.28	มากที่สุด	0.73	3
3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	2.81	0.87	ปานกลาง	4.91	0.30	มากที่สุด	0.75	2
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.24	0.79	ปานกลาง	4.94	0.23	มากที่สุด	0.53	4
โดยรวม	2.87	0.85	ปานกลาง	4.93	0.28	มากที่สุด	0.73	

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดย ลำดับที่ 1 คือ องค์กรประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.93$) ลำดับที่ 2 คือ องค์กรประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) ลำดับที่ 3 คือ องค์กรประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ ($PNI_{\text{modified}} = 0.73$) และลำดับที่ 4 คือ องค์กรประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามองค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้

องค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	2.73	0.96	ปานกลาง	4.89	0.33	มากที่สุด	0.79	8

ตาราง 10 (ต่อ)

องค์ประกอบ ด้านการออกแบบ การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ ความต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
2. กำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้	2.78	0.94	ปาน กลาง	4.92	0.29	มาก ที่สุด	0.77	9
3. กำหนดผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนที่ เน้นการ วิเคราะห์ สังเคราะห์	2.37	1.00	น้อย	4.91	0.37	มาก ที่สุด	1.07	1
4. ประเมินความ ต้องการของผู้เรียน	2.62	0.89	ปาน กลาง	4.91	0.34	มาก ที่สุด	0.88	7
5. รูปแบบการสอน วิธีการสอน และ เทคนิคการสอนที่ สอดคล้องกับ เนื้อหา	2.60	0.90	ปาน กลาง	4.95	0.22	มาก ที่สุด	0.90	6
6. ออกแบบการ เรียนรู้มีความ เหมาะสม คำนึงถึง ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของ ผู้เรียน	2.59	0.88	ปาน กลาง	4.94	0.24	มาก ที่สุด	0.91	5
7. ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ ให้ครบตาม องค์ประกอบของ แผนการจัดการ เรียนรู้	2.48	0.94	น้อย	4.93	0.28	มาก ที่สุด	0.98	4

ตาราง 10 (ต่อ)

องค์ประกอบ ด้านการออกแบบ การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ ความต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
8. ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ ลงมือปฏิบัติ สามารถคิด วิเคราะห์ สร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง ได้	2.39	0.96	น้อย	4.92	0.29	มาก ที่สุด	1.06	2
9. มีการบูรณาการ ออกแบบการเรียนรู้ อย่างสอดคล้อง มี ความเชื่อมโยงของ เนื้อหาสาระการ เรียนรู้กับกิจกรรม การเรียนรู้	2.47	0.90	น้อย	4.93	0.27	มาก ที่สุด	1.00	3
โดยรวม	2.56	0.93	ปาน กลาง	4.92	0.29	มาก ที่สุด		

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (\bar{X} = 2.78) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 3 กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ (\bar{X} = 2.37)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.92) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 รูปแบบการสอน

วิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา (\bar{X} = 4.95) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร (\bar{X} = 4.89)

ลำดับความต้องการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์กรประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 อันดับแรก จากมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 3 กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 1.07$) ข้อ 8 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สามารถคิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ($PNI_{\text{modified}} = 1.06$) และ ข้อ 9 มีการบูรณาการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้อง มีความเชื่อมโยงของเนื้อหาสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 1.00$) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์กรประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะด้านการคิดและการลงมือปฏิบัติตามความเหมาะสมและความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล	3.02	0.77	ปานกลาง	4.93	0.30	มากที่สุด	0.63	14
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับ	3.02	0.73	ปานกลาง	4.91	0.31	มากที่สุด	0.63	15

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัด								
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียน	2.99	0.78	ปานกลาง	4.92	0.29	มากที่สุด	0.65	13
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ	2.96	0.82	ปานกลาง	4.90	0.30	มากที่สุด	0.66	12
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ	2.95	0.82	ปานกลาง	4.95	0.24	มากที่สุด	0.68	9

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ ออกแบบการเรียนรู้ วางแผนการทำงาน ด้วยตนเอง	2.86	0.89	ปาน กลาง	4.92	0.29	มาก ที่สุด	0.72	6
7. จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดขั้น สูง คิดอย่างมี วิจารณญาณ	2.52	0.89	ปาน กลาง	4.94	0.28	มาก ที่สุด	0.96	2
8. จัดกิจกรรมการ เรียนรู้โดยมีครูคอยให้ คำแนะนำ และคอย กระตุ้นให้นักเรียนมี ความกระตือรือร้นใน การเรียนรู้ตลอดเวลา	2.88	0.80	ปาน กลาง	4.93	0.26	มาก ที่สุด	0.71	7
9. จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ผู้เรียน สามารถสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง	2.51	0.95	น้อย	4.94	0.26	มาก ที่สุด	0.97	1
10. จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ภายใต้ สภาพแวดล้อม บรรยากาศที่ เอื้ออำนวยส่งเสริมต่อ	2.95	0.79	ปาน กลาง	4.93	0.29	มาก ที่สุด	0.68	10

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
การเรียนรู้ การคิด การลงมือปฏิบัติ								
11.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม	2.72	0.83	ปานกลาง	4.92	0.29	มากที่สุด	0.81	4
12.เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้	2.91	0.76	ปานกลาง	4.93	0.30	มากที่สุด	0.69	8
13.จัดกิจกรรมที่มีการฝึกปฏิบัติด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความท้าทาย	2.96	0.76	ปานกลาง	4.94	0.26	มากที่สุด	0.67	11
14.จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและสร้างความรู้ใหม่ได้	2.73	0.91	ปานกลาง	4.95	0.25	มากที่สุด	0.81	3
15.ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในสถานการณ์	2.82	0.79	ปานกลาง	4.92	0.29	มากที่สุด	0.74	5

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม								
โดยรวม	2.85	0.82	ปานกลาง	4.93	0.28	มากที่สุด		

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะด้านการคิดและการลงมือปฏิบัติตามความเหมาะสมและความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล และข้อ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัด ($\bar{X} = 3.02$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 9 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.51$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 5 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจและข้อที่ 14 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและสร้างความรู้ใหม่ได้ ($\bar{X} = 4.95$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ($\bar{X} = 4.90$)

ลำดับความต้องการของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการจัดการ

เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 อันดับแรก จากมากไปน้อย ได้แก่
 ข้อ 9 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.97$)
 ข้อ 7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง คิดอย่างมีวิจารณญาณ
 ($PNI_{\text{modified}} = 0.96$) และข้อ 14 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม
 และสร้างความรู้ใหม่ได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.81$) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความ
 ต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและ
 เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบด้าน การใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{Modified}	ลำดับ ความ ต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ใช้สื่อเทคโนโลยีใน การเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนรู้	2.92	0.82	ปาน กลาง	4.94	0.28	มากที่สุด	0.69	5
2. ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมที่สอดคล้อง กับเนื้อหาบทเรียนและ ความต้องการของ ผู้เรียน	2.84	0.85	ปาน กลาง	4.96	0.23	มากที่สุด	0.75	3
3. ใช้สื่อการสอนที่มี ลักษณะน่าสนใจและ ดึงดูดความสนใจของ ผู้เรียน	2.80	0.87	ปาน กลาง	4.94	0.24	มากที่สุด	0.77	2

ตาราง 12 (ต่อ)

องค์ประกอบด้าน การใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ ความ ต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
4. สามารถเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ส่งเสริมต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน	2.81	0.88	ปาน กลาง	4.88	0.36	มากที่สุด	0.74	4
5. มีการออกแบบสื่อ เทคโนโลยีที่สอดคล้อง กับวัยของผู้เรียน	2.67	0.93	ปาน กลาง	4.85	0.42	มากที่สุด	0.82	1
โดยรวม	2.81	0.87	ปาน กลาง	4.91	0.30	มาก ที่สุด		

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 ใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.92$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 5 มีการออกแบบสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.67$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนและความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.96$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 5 มีการออกแบบสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.85$)

ลำดับความต้องการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 อันดับแรก จากมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 5 มีการ

ออกแบบสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.82$) ข้อ 3 ใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.77$) และข้อ 2 ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนและความต้องการของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์กรประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

องค์กรประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้	3.26	0.77	ปานกลาง	4.96	0.19	มากที่สุด	0.52	4
2. กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.21	0.80	ปานกลาง	4.95	0.25	มากที่สุด	0.54	2
3. วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา	3.27	0.78	ปานกลาง	4.93	0.26	มากที่สุด	0.51	5

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านการวัด และประเมินผลการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับ ความ ต้อง การ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลตนเอง	3.07	0.86	ปานกลาง	4.93	0.26	มากที่สุด	0.61	1
5. วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล	3.23	0.77	ปานกลาง	4.93	0.25	มากที่สุด	0.53	3
6. มีการรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง	3.42	0.76	ปานกลาง	4.96	0.19	มากที่สุด	0.45	6
โดยรวม	3.24	0.79	ปานกลาง	4.94	0.23	มากที่สุด		

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.24) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6 มีการรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง (\bar{X} = 3.42) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลตนเอง (\bar{X} = 3.07)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ และข้อ 6 มีการรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.96$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 3 วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหา ข้อ 4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลตนเอง และข้อ 5 วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ($\bar{X} = 4.93$)

ลำดับความต้องการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 อันดับแรก จากมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลตนเอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) ข้อ 2 กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.54$) และข้อ 5 วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9 – 13 สรุปผลได้ว่า

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วน

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 6 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านสำโรงห้วยนาโนนจันทร์หอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. โรงเรียนบ้านเม็กดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
3. โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

โดยนำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ดังนี้

1. การออกแบบการเรียนรู้

“...ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมการอบรมพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีเทคนิคการติดตาม นิเทศ อย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนเกิดกำลังใจ ทำให้ครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน มุ่งมั่นพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างครบวงจร โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้และเจตคติที่ดีในการเรียนวิชาภาษาไทย โดยดำเนินการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การประเมินพฤติกรรมเด็ก และประเมินด้านอารมณ์ของเด็ก เพื่อนำมาสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถรอบด้านตามความถนัดและความต้องการของผู้เรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ควรมีการศึกษาหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางฯ และจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การออกแบบการเรียนรู้เริ่มจากการศึกษามาตรฐานตัวชี้วัด กำหนดเนื้อเรื่องสาระสำคัญ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาที่ภาวะถดถอยของผู้เรียน แล้วออกแบบกิจกรรมเพื่อมาแก้ไขปัญหา...”

(ครูโรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สนับสนุนครูผู้สอนในการเข้ารับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามความถนัดและความสนใจ มีกระบวนการพัฒนาติดตามประเมินการนิเทศอย่างเป็นระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูต้องทำความเข้าใจความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดอย่างเข้าใจก่อนเป็นอันดับแรก จึงจะสามารถออกแบบการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความต้องการและวัยของผู้เรียน มีการบูรณาการในการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และศึกษาว่าผู้เรียนมีความชอบและสนใจในการจัดกิจกรรมแบบไหน ครูผู้สอนก็จะได้นำการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำหาย ทันทสมัย และสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษา มีแนวปฏิบัติโดยผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูศึกษา ทำความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐาน การเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างถ่องแท้ แล้วนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียน ได้เหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน สร้างเจตคติที่ดี ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมความคิดร่วมกันของ ผู้สอนในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ

“...ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาภาษาไทย สามารถนำทักษะกระบวนการ เทคนิคการสอน ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม จนนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติจริง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...รูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ลงพื้นที่สภาพจริง และสามารถนำองค์ความรู้มาต่อยอดและเรียนรู้ได้ จัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การแสดงบทบาทสมมติ แบบสืบสวนสอบสวน แบบแบ่งกลุ่มทำ กิจกรรม แบบโครงงาน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้เรียน...”

(ครูโรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถนำความรู้เดิมไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ครูจะต้องมี ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดและลงมือ ปฏิบัติของผู้เรียนได้จริง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีเทคนิคการ สอนที่หลากหลาย มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เน้นการคิดวิเคราะห์ คิดขั้นสูงของผู้เรียน ฝึกการตั้งคิด ด้วยการคำถาม และสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำกิจกรรม...”

(ครู โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาครูเพื่อให้ครูได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติจากรูปแบบการสอนแบบเดิมนำไปสู่กระบวนการสอนแบบเชิงรุกที่เน้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ แทนการจดจำเนื้อหาแบบเดิม จัดการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ของผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อได้นำแนวทางการปฏิบัติที่ดีไปสู่การพัฒนาผู้เรียนต่อไป...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การจัดกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อนำไปสู่การบูรณาการแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสำคัญคือความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ฝึกปฏิบัติจริง ทักษะชีวิต รวมไปถึงการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนให้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาร่วมกันอภิปรายกับเพื่อนและครูได้ และครูผู้สอนต้องให้อิสระทางความคิดของผู้เรียน และคอยให้คำแนะนำ...”

(ครู โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติได้ขอเสนอแนะว่า สถานศึกษาและครูมีแนวปฏิบัติโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของรายวิชาภาษาไทยได้อย่างเข้าใจ มีการเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ละความต้องการของผู้เรียน มีเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนได้เข้ารับการพัฒนา เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและการที่ครูได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาเด็กในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การลงมือปฏิบัติ และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

“...ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาในการจัดทำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีตามความสนใจและยุคสถานการณ์ปัจจุบัน มีการติดตามผลในการนำมาปรับใช้ในรายวิชาและสถานศึกษา...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา โดย มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการเรียนรู้ มีการศึกษาการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย จะเน้นเป็นสื่อทำมือที่สามารถใช้ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ตรงตามเนื้อหาและความต้องการสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนและ บริบทของโรงเรียน มีการปรับประยุกต์นำเอาเทคโนโลยี สื่อออนไลน์สมัยใหม่มาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้...”

(ครู โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีหลากหลายที่ทันสมัยตาม สถานการณ์ในยุคปัจจุบัน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้าร่วมประกวดการจัดทำสื่อ เพื่อเป็นกระตุ้นและ พัฒนาให้ครูผู้สอนเกิดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...แสวงหาความรู้จากสื่อออนไลน์ เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ พุดคุย แลกเปลี่ยนความรู้จากเพื่อนครู หรือสังคมออนไลน์ร่วมกัน และจัดทำสื่อและเทคโนโลยี สมัยใหม่ที่น่าสนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้...”

(ครู โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม โดยนำวิทยากรภายนอกหรือกลุ่มเครือข่ายที่มี ความรู้ความสามารถในการจัดสื่อเทคโนโลยี รวมถึงการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลและมี การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย แปลกใหม่ มาพัฒนาครูในโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้ ครูเกิดการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูผลิตสื่อหลากหลายรูปแบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตจัดทำสื่อ สามารถนำสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ สื่อสารและอื่นๆ เข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจและ ข้อจำกัด ข้อจำกัดในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้...”

(ครู โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาและครู มีแนวทางการปฏิบัติโดยการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมจาก วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อเทคโนโลยี การศึกษาดูงาน สถานศึกษาศึกษาที่มีการ พัฒนาสื่อใหม่ๆอยู่เสมอ ครูต้องและส่งเสริมให้ครูมีการผลิตจัดทำสื่อด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โดย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนตามความเหมาะสมของวัยและความต้องการของผู้เรียนในการผลิตสื่อ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

“...ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาเพื่อสร้างความรู้เข้าใจในการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่ถูกต้อง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มการเรียนรู้ภาษาไทย สร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ กำหนดรายละเอียดการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ เจตคติ และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด นำผลที่ได้จากการวัด และประเมินผล มาทำวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกรายวิชา ภาษาไทย...”

(ครู โรงเรียนที่ 1, วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูต้องวิธีการจัดทำ สร้างเครื่องมือวัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ หลากหลายและสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด กระบวนการจัดกิจกรรม ภาระงาน และเมื่อมีการวัด และประเมินแล้ว ครูต้องแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาเอง ให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อไป...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...เครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียน ตามสภาพจริง การปฏิบัติจริง เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การประเมินตนเอง เป็นต้น

(ครู โรงเรียนที่ 2, วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมด้านการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ครูควรสร้างเครื่องคุณภาพและมีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ควรเลือกการประเมินที่เหมาะสมด้วยวิธีที่หลากหลายที่จะนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูอาจสังเกตพฤติกรรมและความประพฤติของผู้เรียน เช่น พฤติกรรมการเรียน พฤติการณ์การทำกิจกรรม การทำงานร่วมกันกับเพื่อน เป็นต้น โดยครูสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล...”

(ครู โรงเรียนที่ 3, วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาและครูมีแนวทางปฏิบัติโดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนา ให้มีทักษะความรู้ ความเข้าใจในการออกแบบสร้างเครื่องการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับวัยและคำนึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเครื่องมือการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เมื่อมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ให้แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง และครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แนวทางและวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ผู้วิจัยจึงได้นำมาสรุปกิจกรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย โดยมีกิจกรรมที่จะร่วมกันดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การฝึกอบรม
3. การศึกษาดูงาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากระยะที่ 1 มาจัดทำร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย จัดขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำทักษะความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมพัฒนาไปพัฒนาผู้เรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อไป

2. จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาครูผู้สอนภาษาไทยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. เนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 แบ่งออกเป็น 4 module

ตาราง 14 เนื้อหาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

Module	เนื้อหาการเรียนรู้
Module 1 การออกแบบการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. การออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมความต้องการและวัยของผู้เรียน

ตาราง 14 (ต่อ)

Module	เนื้อหาการเรียนรู้
Module 1 การออกแบบการเรียนรู้	4. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีความสุขและมีความกระตือรือร้น 5. การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6. ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 7. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับกิจกรรม
Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ	1. การใช้เทคนิค วิธีการสอน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย 2. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกการคิด ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน 3. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน 4. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ 5. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร 6. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน 7. การถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ 9. การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	1. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน

ตาราง 14 (ต่อ)

Module	เนื้อหาการเรียนรู้
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	3. การใช้สื่อและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน 4. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ และสร้างความดึงดูดใจให้ผู้เรียน 5. การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน
Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	1. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเหมาะสมกับกิจกรรม 2. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดจากพฤติกรรมของผู้เรียนตามสภาพจริง 3. การออกแบบกำหนดเกณฑ์ เครื่องในการวัดประเมินผลด้าน การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ของผู้เรียน 4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดและประเมินผล 5. การดำเนินการวัดและการจัดกระทำกับข้อมูล 6. การประเมินผลและสรุปผล

4. วิธีการพัฒนา

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 กิจกรรม รวมระยะเวลา 120 ชั่วโมง ดำเนินโปรแกรมโดยโดยอาศัยแนวคิดหลักการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Michael M. Lombardo และ Robert W. Eichinger วิธีการพัฒนาตามหลักการ 10:20:70 ได้แก่

- 4.1 การฝึกอบรม ระยะเวลา 12 ชั่วโมง (ร้อยละ 10)
- 4.2 การศึกษาดูงาน ระยะเวลา 24 ชั่วโมง (ร้อยละ 20)
- 4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะเวลา 84 ชั่วโมง (ร้อยละ 70)

ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 15 ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Module	1	2	3	4	รวม (ชั่วโมง)
1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	25	21	21	17	84
2. การฝึกอบรม	3	3	3	3	12
3. การศึกษาดูงาน	7	6	6	5	24
รวม (ชั่วโมง)	35	30	30	25	120

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จัดกิจกรรมการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา

การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
ภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
ดำเนินการ ดังนี้

1.1 เชิญวิทยากรที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และประสบผลสำเร็จด้านการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล
Active Teacher ระดับประเทศ หรือครูผู้สอนภาษาไทยที่มีผลงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นที่
ยอมรับเชิงประจักษ์

1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือประชาสัมพันธ์ เชิญชวนครูผู้สอนภาษาไทยหรือครูผู้สอนที่สนใจ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เข้ารับ
การฝึกอบรมโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.3 ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ก่อน
การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโดยใช้โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.1 การศึกษาด້วยตนเอง (84 ชั่วโมง)

ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองจากเอกสารที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยส่งมอบเอกสาร เนื้อหา 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วยตนเอง โดยมอบหมายภาระงานให้ส่งเอกสารสรุปบทเรียนที่ได้ศึกษา ส่งในวันเข้ารับการฝึกอบรม

2.2 การฝึกอบรม (12 ชั่วโมง)

2.2.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ของการพัฒนา บทบาทของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากร และเอกสารประกอบการพัฒนา

2.2.2 ทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อนการพัฒนา (30 นาที)

2.2.3 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 3 วัน
ในรูปแบบการบรรยาย การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสรุปอภิปรายผล โดยคณะวิทยากร

2.2.4 การประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนา (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.3 การศึกษาดูงาน (24 ชั่วโมง)

2.3.1 ศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควบคู่กับการปฏิบัติงานหลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาได้เรียนรู้ร่วมกันตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคณะวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม

2.3.2 ประเมินผลและติดตามอย่างมีส่วนร่วม ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกับวิทยากร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศติดตามผลการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนา

ในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใช้วิธีวัดและประเมินผลหลังการพัฒนา ดังนี้

1. การสังเกตการปฏิบัติกิจกรรม
2. การประเมินการร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น
3. การเข้าร่วมกิจกรรม
4. การประเมินผลงานและตรวจผลงาน

ผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีเงื่อนไขในการวัดและประเมินผลหลังการพัฒนาตามโปรแกรม ดังนี้

1. มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการพัฒนา
2. ต้องเข้ารับการประเมินในทุกด้าน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมฯ ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านการประเมินใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

ด้านที่ 2 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้แบบประเมินความสามารถด้วยการประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน โดยผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไป

ด้านที่ 3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมฯ โดยประเมินด้านพื้นฐานความรู้เดิม เนื้อหาในโปรแกรม กระบวนการอบรมพัฒนา ระยะเวลา และประโยชน์ที่ได้รับ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ (35 ชั่วโมง)

หลักการ

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการออกแบบการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาที่วางแผนไว้ อย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียน การสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถ ถ่ายทอดทักษะความรู้ความเข้าใจไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ ออกแบบการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ และสามารถออกแบบการจัดการ การ กำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็น ระบบ นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนรู้

เนื้อหา

1. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมความต้องการและวัยของผู้เรียน
4. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ และฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีความสุขและมีความกระตือรือร้น
5. การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
6. ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
7. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับกิจกรรม

วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
- 6) ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
- 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ (30 ชั่วโมง)

หลักการ

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีการสะท้อนความคิด และร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนและเกิดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ การพัฒนารูปแบบเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

เนื้อหา

1. การใช้เทคนิค วิธีการสอน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย
2. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกการคิด ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน
3. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน
4. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
5. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร
6. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
7. การถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ
9. การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
- 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
- 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (30 ชั่วโมง)

หลักการ

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เป็นความสามารถในการนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอด ได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการเลือกใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้นำความรู้และทักษะด้านการใช้สื่อ และเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน
3. การใช้สื่อและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของ ผู้เรียน
4. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ และ สร้างความดึงดูดใจให้ผู้เรียน
5. การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วย ตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้
 - 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
 - 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
 - 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
 - 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
 - 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
 - 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
 - 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (25 ชั่วโมง)

หลักการ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการตรวจสอบผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการ ต่าง ๆ โดยการประเมินขณะเรียนรู้และหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการ วัด และประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และ นำผลที่ได้ไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมี ประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ไปประยุกต์และบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ และเหมาะสมกับกิจกรรม
2. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดจาก พฤติกรรมของผู้เรียนตามสภาพจริง
3. การออกแบบกำหนดเกณฑ์ เครื่องในการวัดประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ของผู้เรียน
4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
5. การดำเนินการวัดและการจัดกระทำกับข้อมูล
6. การประเมินผลและสรุปผล

วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

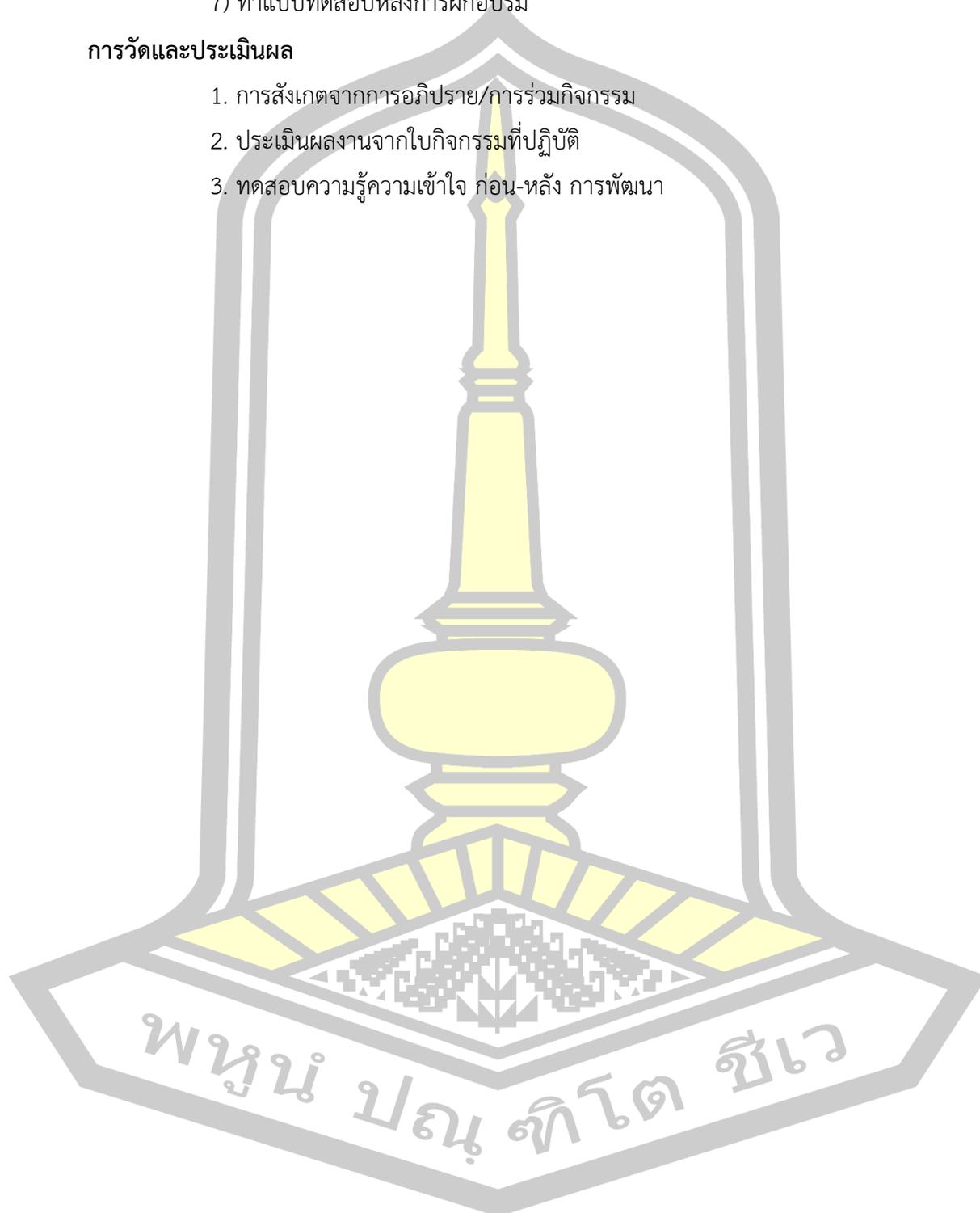
- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ

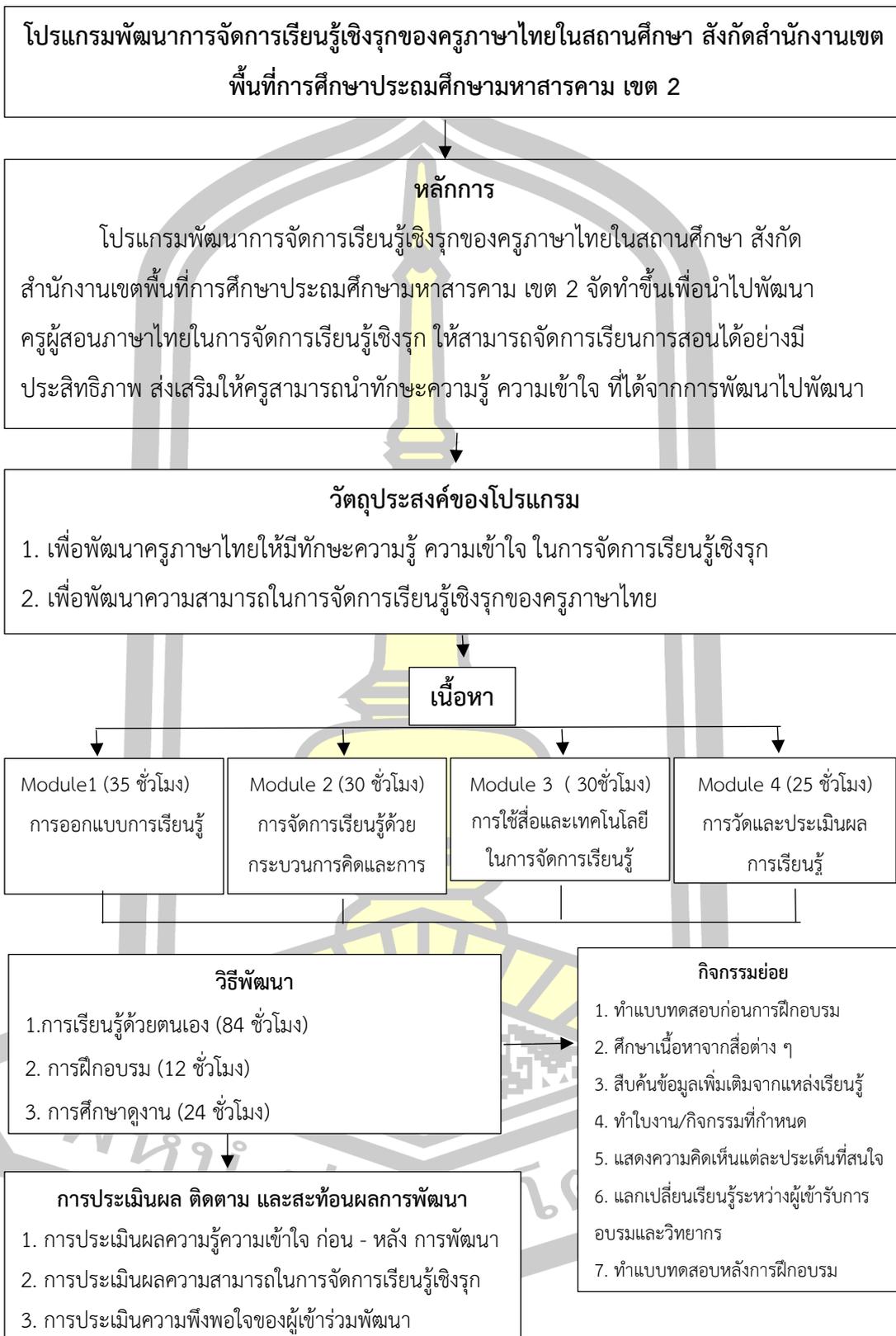
6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร

7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ภาพประกอบ 3 โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

การตรวจสอบยืนยันร่างโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เหมาะสมในการที่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ปรากฏดังตาราง 16 ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการ						
1.1 ความชัดเจนของหลักการ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 ความสำคัญของหลักการ	4.40	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์						
2.1 มีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 มีความชัดเจน	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
3. เนื้อหาของโปรแกรม						
3.1 Module การออกแบบการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 Module 4 การวัดและประเมินผล การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 Module การออกแบบการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 Module 4 การวัดและประเมินผล การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล						
1. การประเมินผลก่อนและหลังการพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.67	0.48	มากที่สุด	4.77	0.41	มากที่สุด

สรุปผลโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด

พูน ปณ ทิโต ชิว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปผล อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สรุปผล

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามลำดับ

2. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดประสงค์

3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าครูภาษาไทยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูยังยึดกรอบแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหาเป็นหลักแนวคิด ขาดการเสนอประเด็นการแก้ไขปัญหาและผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและขาดความสนใจในการเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวถึงการสอนรูปแบบเก่า ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และแนวคิด ส่วนผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ จึงเป็นวิธีการที่น่าเบื่อ ผู้เรียนเป็นผู้รอรับความรู้ฝ่ายเดียว ทำให้ผู้เรียนมีการจดจำสั้น ขาดทักษะการอ่าน การคิด สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2555) กล่าวไว้ว่า ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางมีการบรรยายเนื้อหาเพียงอย่างเดียว เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้และเกิดความรู้สึกรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาระหว่างศาสตร์ต่างๆ เพื่อเรียนรู้จากการกระทำและยอมรับฟังความคิดของตนเองและคนอื่นๆ ที่สะท้อนผ่านการกระทำกิจกรรมนั้น ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวสอดคล้องกับการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อีกขึ้น โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนสนใจและเพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์

(2559) ส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวดี เมตไธสง (2566) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ยุคปกติใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภูวกร วรจรัสสิริ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยรวม อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี เสนงูญา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวาส โภธิตาทอง (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูภาษาไทยเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับBonwell & Eison

(1991) กล่าวว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อให้เกิดกระบวนการคิดระหว่างดำเนินกิจกรรมและ ผู้เรียนกล้าแสดงออก ซึ่งมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไป ปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา โดยมีกระบวนการเรียนรู้จากการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ ปัญหา อีกทั้งผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงได้แก่ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับบทที่ พรธาดาวิทย์ (2559) กิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบการสอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ช่วยพัฒนาทักษะการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ แรเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการแก้ปัญหา และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น และสอดคล้องกับกัญญภัทร แสนพวง (2562) ที่ได้ให้แนวคิดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นกระบวนการไปสู่การสร้างสรรค์ องค์ความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้สังเกตและลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความ สนใจด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน โดยต้องการให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้คล่อง อ่านได้เร็ว เข้าใจความหมาย อ่านจับประเด็นสำคัญและแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ตลอดจนมีการคิดที่ เป็นเหตุเป็นผลในการวิเคราะห์ข้อความ ตีความและสรุปความ มีการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิด อย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง และสามารถนำองค์ความรู้ มาใช้เพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมทั้งมีการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้ลึก ซึ้งซมยินดีในผลการปฏิบัติของตน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน สังคมและส่วนรวมได้

ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านการออกแบบการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านการใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือ ปฏิบัติ และองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงรุกต้องเริ่มต้นจากการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์ในการ เรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน โดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ และการวัดประเมินและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับ ศักดา ไชกิจ เจริญวิทยุ (2548) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือผู้เรียนมี ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้พัฒนา

ทักษะการคิดขั้นสูง คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัย ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) หลักการ 2) จุดประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลความรู้ความเข้าใจก่อน และหลังการเข้ารับการพัฒนา การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Barr and Keating (1990) ที่อธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างโปรแกรม โดยเริ่มด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการประเมินซึ่งเป็นการประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินหลังการปฏิบัติ สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตน์ (2550) สรุปว่า องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวทันวิภา บุตติสี (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัลณ์พัฒน์ ไมตรีแพน

(2564) ได้ศึกษาเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบาย แนวทาง และเป้าหมายในการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยหรือครูทุกกลุ่มสาระ กำหนดให้ครูทุกคนผู้เข้าร่วมพัฒนาพัฒนาตามโปรแกรมนี้นี้ และมีการกำหนดเกณฑ์การผ่านของผู้เข้าร่วมการพัฒนา รวมไปถึงการจัดให้มีการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานทางวิชาชีพอย่างจริงจัง

1.2 สถานศึกษา ควรมีการจัดโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบ เทคนิค วิธีการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบม และการศึกษาดูงาน เปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมการอบรมพัฒนาตนเองทางวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ และควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู ควรมีความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาครูสร้างแรงจูงใจให้ครูตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในด้านต่างๆอย่างเต็มที่และมีศักยภาพ

1.4 ครูผู้สอน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ จึงควรได้รับการพัฒนาและสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในด้านต่างๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

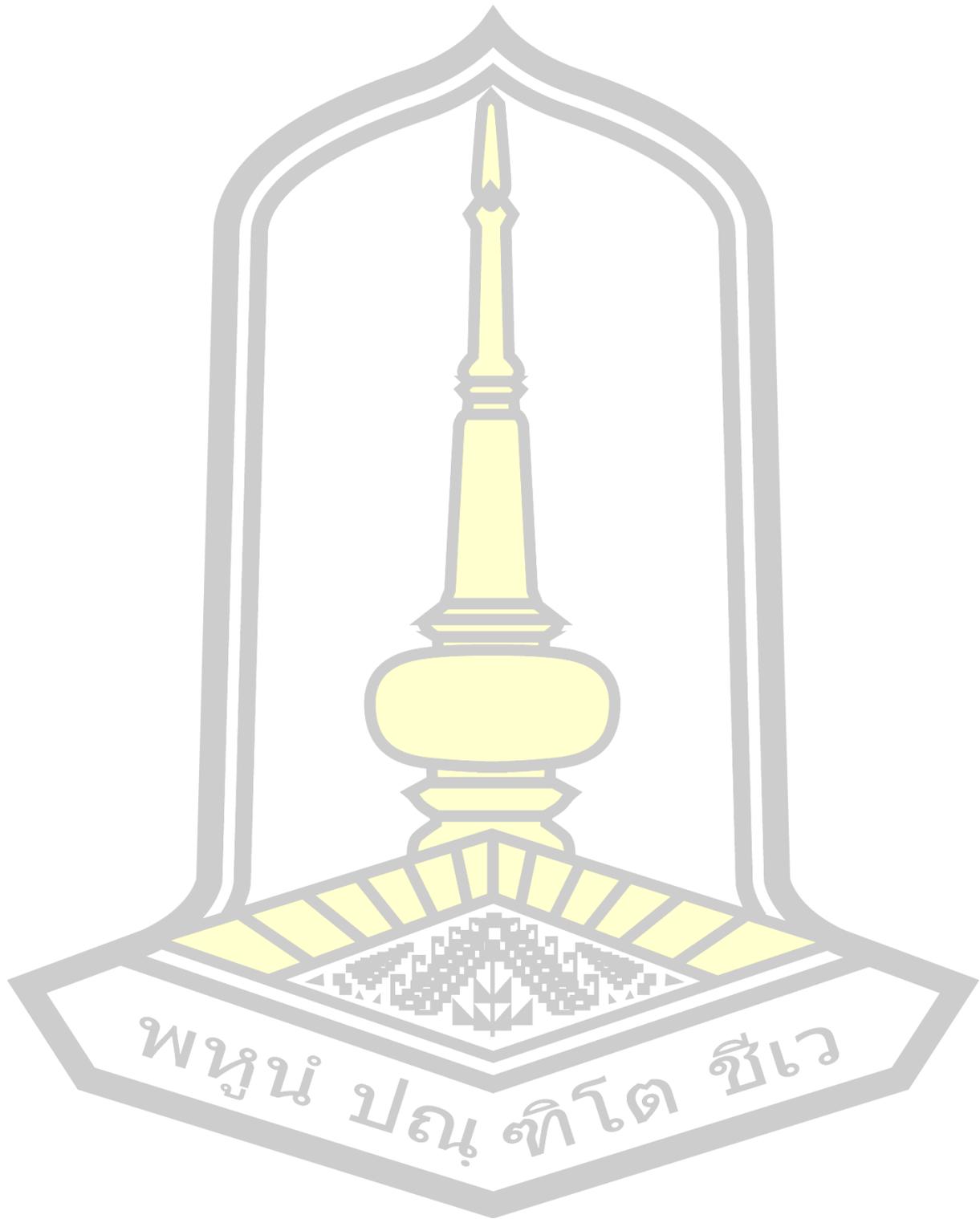
2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการพัฒนาที่แตกต่างกันมีความหลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนา และหาวิธีการที่ทำให้การพัฒนาเกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยที่เป็น
ลักษณะปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.3 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำคู่มือโปรแกรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไป
ใช้ เพื่อติดตามผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้คู่มือ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). การพัฒนาศักยภาพครู. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). กรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 มิถุนายน 2566
<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=13037&%20Key=news2>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญฉัตร แสนพวง. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนบรรยายกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการ, 13(2)(พฤษภาคม-สิงหาคม), 119-125.
- กิตานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำหมาน คนไค. (2543). ทางก้าวหน้าของครูมืออาชีพ : การพัฒนาวิชาชีพครูยึดตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: เดือนตุลาคม.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. (วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2561). การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นฐาน : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. วารสารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(1)(มกราคม-มีนาคม), 171-184.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). การสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2551). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อึ้ง บั้วศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2551). เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง Active Learning. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประคัลภ์ ปัทมพลังกูร. (2558). รูปแบบการเรียนรู้และพัฒนา แบบ 70 : 20 : 10.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2545). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- พิมพ์ร่ำไพ เปรสมสมิทธิ์. (2544). ฐานข้อมูลบรรณานุกรม : การใช้และสร้าง. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเริ่มสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2554). กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูวกร วรงค์สิริ. (2566). การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรกุล เขวงกุล. (2560). การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- วัฒนวิภา บุตดีสี. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- วิทวัส กวงภูมิและวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการ เรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(2), 1-14.
- วีโรจน์ สารรัตน์. (2550). ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มี ประสิทธิภาพ.
- ศักดา ไชกิจเจริญภิญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. วารสารนวัตกรรมการเรียน การ สอน, 2(1), 12.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือประเมินสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการ จัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556ก). 3 กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556ข). ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาระบบและบุคลากรทางการ ศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 <https://sornorpoom.wordpress.com/various>
- สำราญ จุช่วย. (2554). การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม. คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาทั่วไป วิทยาลัยราชพฤกษ์: นนทบุรี.
- สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์มพรรย์. (2538). วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี เสนงูษา. (2564). โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูคณิตศาสตร์ พื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารและพัฒนาการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- สุมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 79(3), 15-23.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2545). ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ตะเกียง.
- อภิवास โปธิตาทอง. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 30. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2531). ศาสตร์ของการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพิกา ภูเดช. (2541). การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning). การศึกษาเอกชน, 7(72), 57-58
- Barr, M. J., & Keating, L. A. (1990). *Developing Effective Student Services Programs : Systematic Approaches for Practitioners*. California: Jossey-Bass.
- Boyatzis, R. E. (1982). *The Competent Manager : A Model for Effective Performance*. New York Wiley.
- Castetter, W. B. a. I. P. Y. (2000). *The Human Resource Function in Education Administration*. New Jersey: Prentice–Hall.
- Castillo, E. D. (2005). *Defining Competencies*. Business Mexico, 15(3).
- Guntuku, R., & Meesala A. (2013). *Developing a Management Teacher Competency Scale for Indian Context*. TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research, 2(5), 14-26.
- Harris, D. N. a. R. T. S. (2011). *Teacher Training, Teacher Quality and Student Achievement*. Journal of Public Economics, 95(7–8).
- Hough, J. B. a. D., K., (1970). *Teaching description and analysis*. Addison: Westlu.
- Houle, C. (1996). *The Design of Education*. Sanfrancisco: Jossey-Bass.
- Joyce, B., Weil, M., and Calhoun, E., (2009). *Models of Teaching*. New York: Allyn& Bacon.
- Klimes, R. F. (1977). *Goal Development in Planning*. Goal Development in Planning, 45(2).
- Knowles, S. M. (1980). *Self-directed Learning : A Guide for Learners and Teachers*. New York: Follett.
- Meyers, C. a. J., T.B., (1993). *Promoting Active Learning : Strategies for the College Classroom*. San Francisco Jossey-Bass.

Nadler, L. (1989). Corporate Human Resource Development. New York: Van Nostrand Reinhold Company.

Peebles, B. L. (2015). High School Principals and Teachers Perceptions Peach State University Professional Development School Model (Georgia). (Ph.D. Thesis), Georgia Southern University,

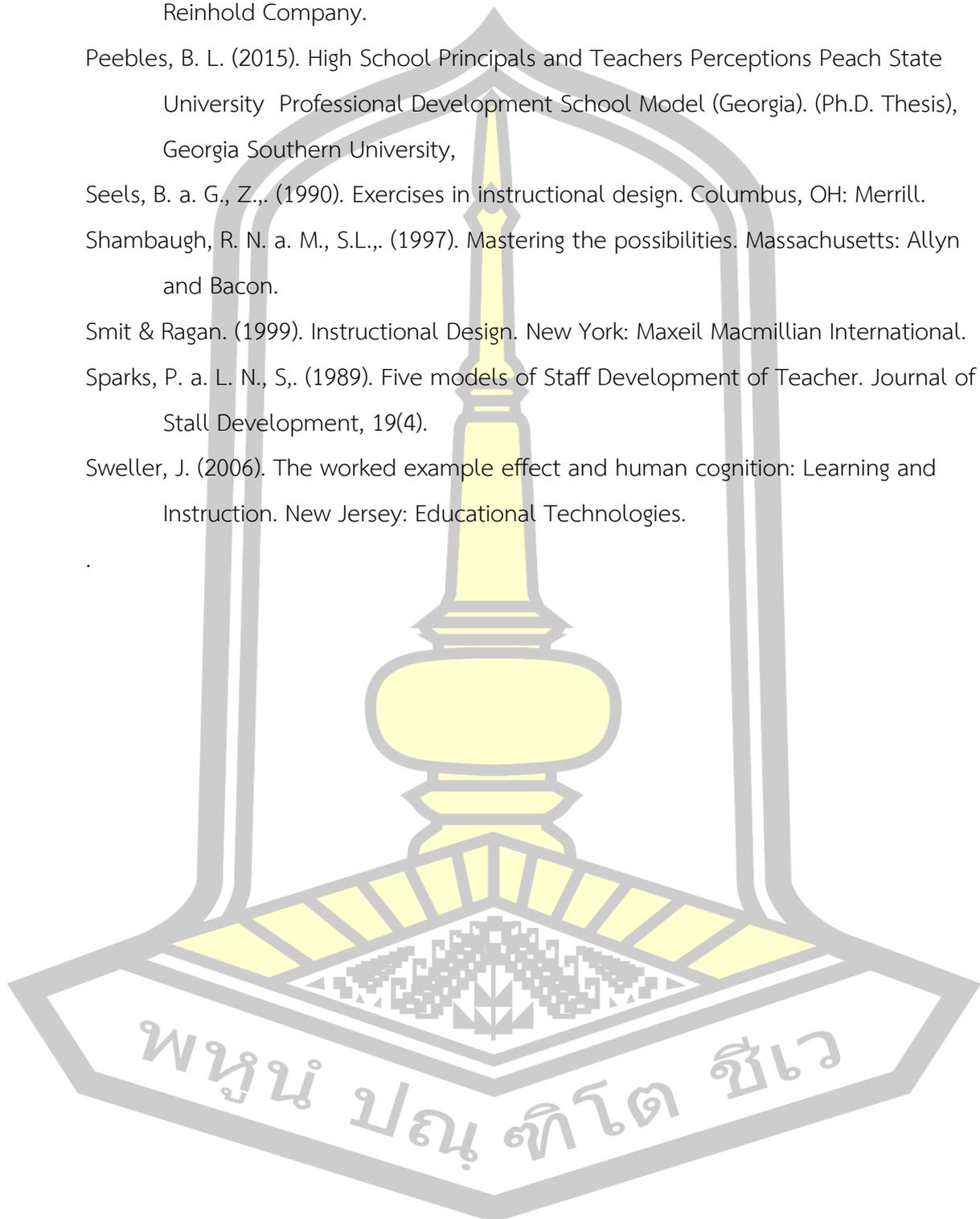
Seels, B. a. G., Z.,. (1990). Exercises in instructional design. Columbus, OH: Merrill.

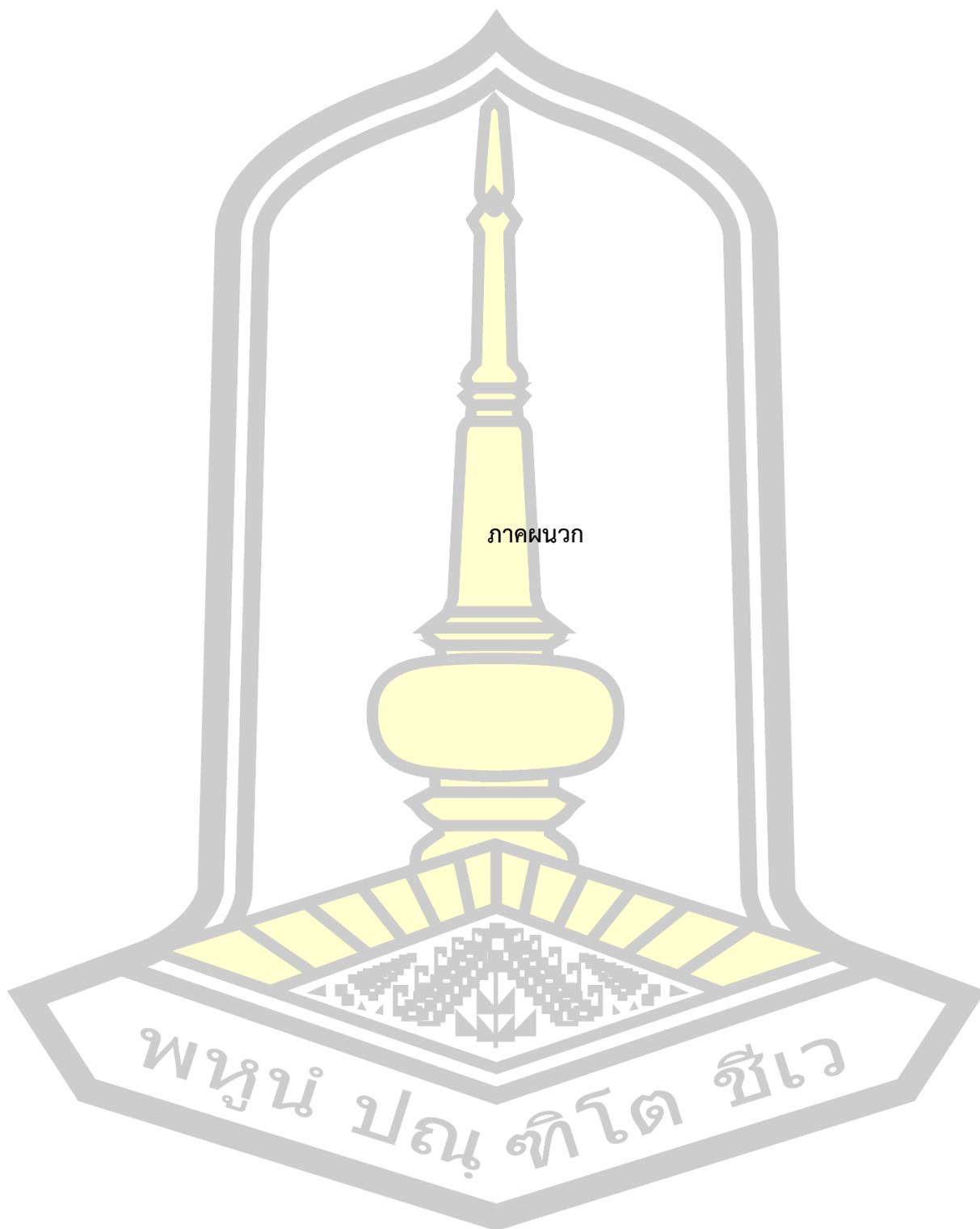
Shambaugh, R. N. a. M., S.L.,. (1997). Mastering the possibilities. Massachusetts: Allyn and Bacon.

Smit & Ragan. (1999). Instructional Design. New York: Maxeil Macmillian International.

Sparks, P. a. L. N., S.,. (1989). Five models of Staff Development of Teacher. Journal of Stall Development, 19(4).

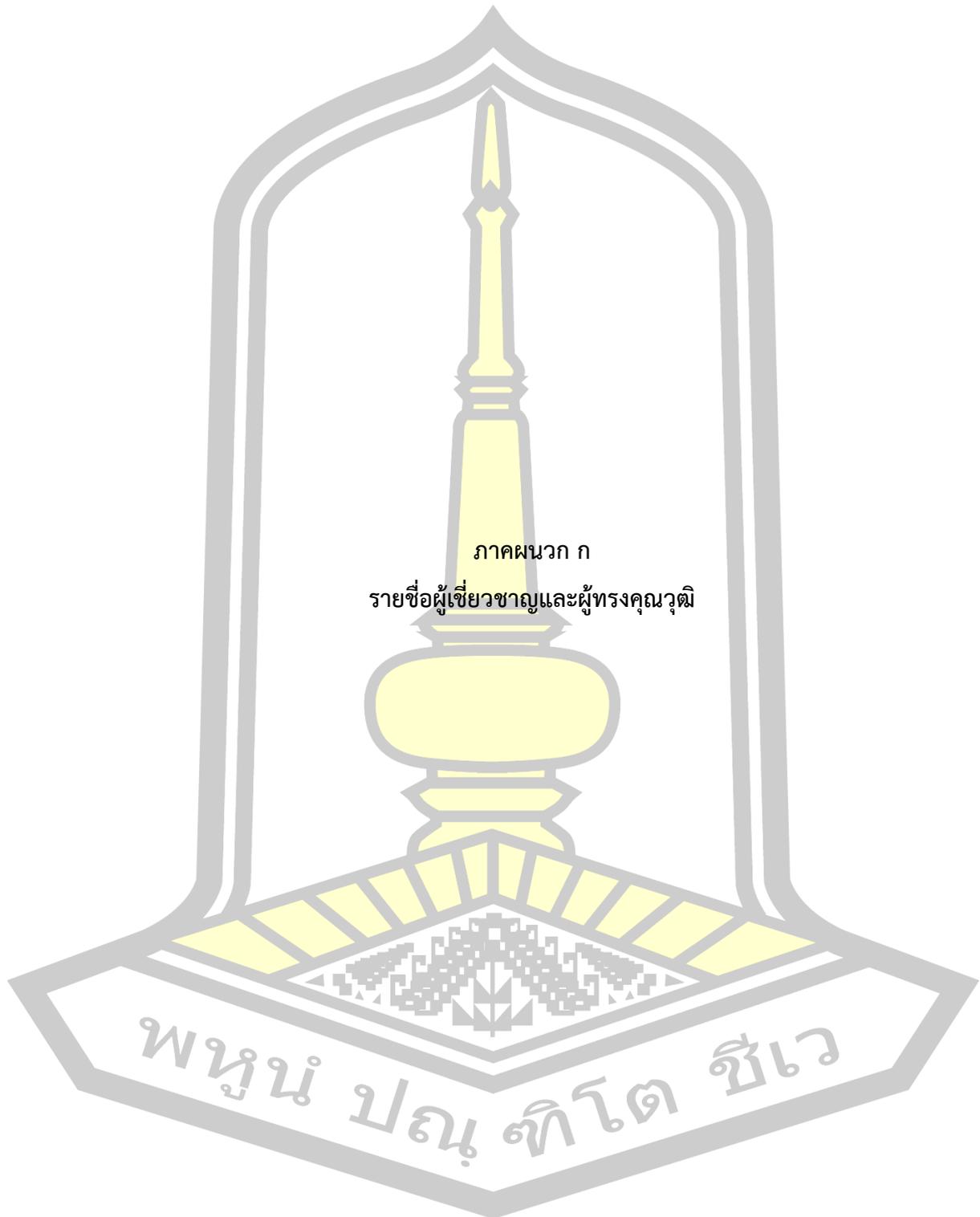
Sweller, J. (2006). The worked example effect and human cognition: Learning and Instruction. New Jersey: Educational Technologies.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณ ทิโต ชีเว

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. นายคุณากรณ์ ศรีธรรม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านคู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิกการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารและ
พัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. นางดวงสมร รัตจันทอง ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านตาพวนสร้างแข่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
วุฒิกการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
3. นางสาวปนัดดา เทียงโยธา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองกุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิกการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารและ
พัฒนาการศึกษาและวุฒิกการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. นางสาวกาญจนา หนูผาสุข ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิกการศึกษา ครุศาสตรมหา
บัณฑิต (ค.ม.) สาขา วิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5. นางเรณู สัมมัตถะ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวันครู
2502 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิกการศึกษาการศึกษา
มหาบัณฑิต (กศ.ม.) หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.สันติ หัตถ์ที ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

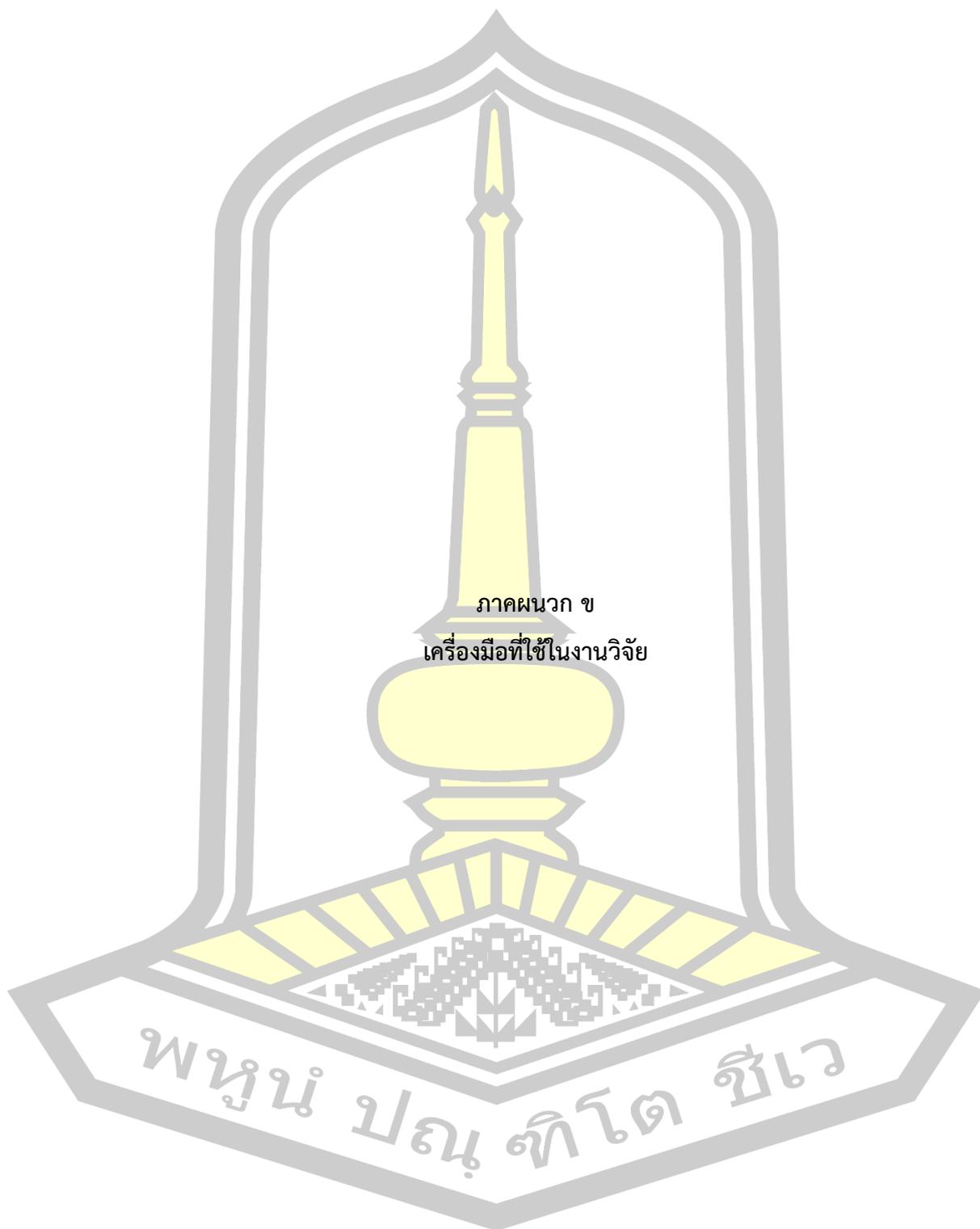
2. ดร.ชำนาญ ทุมทума ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านท่าตูมดอนเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. นางสาวกชกมล ประวันจะ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขา การบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. นางกรรณิการ์ พัฒนนิติศักดิ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเม็กดำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5. อาจารย์ ดร.อารีรัตน์ โนนสุวรรณ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วุฒิการศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พูนุ ปณ ทิโต ชีเว

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

พูนปัญญาภิวัตน์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง

ในการตอบคำถามแบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์และเป็นข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ จะถือว่าเป็นความลับ และไม่มีให้นำข้อมูลไปทำให้ท่านได้รับความเสียหายโดยเด็ดขาด จึงขอความกรุณาได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือสแกน

สแกนเพื่อตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์)

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

พหุ ม ประถมศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

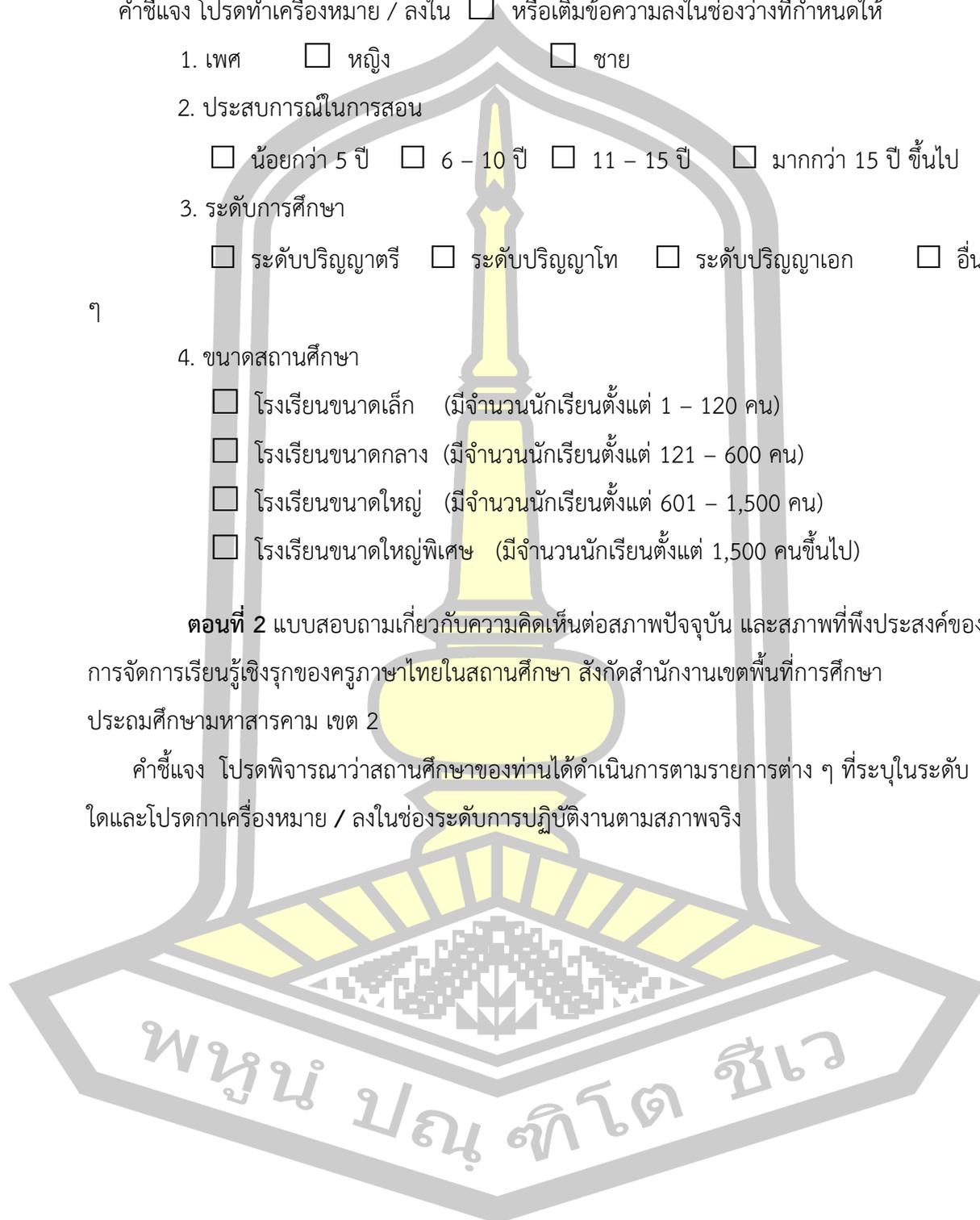
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. เพศ หญิง ชาย
2. ประสบการณ์ในการสอน
 น้อยกว่า 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก อื่น ๆ
4. ขนาดสถานศึกษา
 โรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 - 120 คน)
 โรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คน)
 โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 - 1,500 คน)
 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าสถานศึกษาของท่านได้ดำเนินการตามรายการต่าง ๆ ที่ระบุในระดับ
 ไตและโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการปฏิบัติงานตามสภาพจริง

ชื่อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 องค์ประกอบ	สภาพ ปัจจุบัน					สภาพที่ พึงประสงค์					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	ให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำ ผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง											

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบถางานวิจัย

เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นข้อคำถามเพื่อใช้ในแบบสอบถาม การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา แต่ละข้อว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การ พิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง เห็นด้วย

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น
		+1	0	-1	
<p>ด้านการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ความเข้าใจไปสู่ ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยผู้สอนวางแผนการสอน อย่างมีระบบบรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้</p>					
1.	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้าง รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ตามหลักสูตร				
2.	กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้				
3.	กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการ วิเคราะห์สังเคราะห์				
4.	ประเมินความต้องการของผู้เรียน				
5.	รูปแบบการสอน วิธีการสอน และเทคนิคการ สอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา				
6.	ออกแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของ ผู้เรียน				

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น
		+1	0	-1	
7.	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้				
8.	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สามารถคิดวิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้				
9.	มีการบูรณาการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้อง มีความเชื่อมโยงของเนื้อหาสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้				
<p>ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีการสะท้อนความคิด และร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนและเกิดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้</p>					
10.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะด้านการคิดและการลงมือปฏิบัติ ตามความเหมาะสมและความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล				
11.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัด				
12.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียน				
13.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ				
14.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ				

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น
		+1	0	-1	
15.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ออกแบบการเรียนรู้ วางแผนการทำงานด้วยตนเอง				
16.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง คิดอย่างมีวิจารณญาณ				
17.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ และคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดเวลา				
18.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง				
19.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้ออำนวยส่งเสริมต่อการเรียนรู้ การคิด การลงมือปฏิบัติ				
20.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ด้วยการตั้งคำถาม				
21.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้				
22.	จัดกิจกรรมที่มีการฝึกปฏิบัติด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความท้าทาย				
23.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและสร้างความรู้ใหม่ได้				
24.	ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม				

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น
		+1	0	-1	
<p>ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิค วิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้</p>					
26.	ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมที่สอดคล้องกับ เนื้อหาบทเรียนและความต้องการของผู้เรียน				
25.	ใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้				
26.	ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมที่สอดคล้องกับ เนื้อหาบทเรียนและความต้องการของผู้เรียน				
27.	ใช้สื่อการสอนที่มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูด ความสนใจของผู้เรียน				
28.	สามารถเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีที่ส่งเสริมต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน				
29.	มีการออกแบบสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ วัยของผู้เรียน				
<p>ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยการ ประเมินขณะเรียนรู้และหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง กับหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและ ประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป</p>					
30.	กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ มาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้				
31.	กำหนดจุดประสงค์ของการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้				
32.	วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสม ครบคลุมเนื้อหา				
33.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและ				

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความสอดคล้อง			ความคิดเห็น
		+1	0	-1	
	ประเมินผลตนเอง				
34.	วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล				
35.	มีการรายงานผลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง				

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน วิชาภาษาไทยแบบเชิงรุก เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นข้อมูลของการวิจัย เรื่องโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ออกแบบ สร้าง และ ประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. ผู้วิจัยต้องการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา ขอความกรุณาท่าน โปรดช่วยให้การสัมภาษณ์ทุกตอน ทุกข้อ ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพราะข้อมูลที่ท่านให้ในการสัมภาษณ์จะมีคุณค่ายิ่งต่องานวิจัยและจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป การสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบต่อท่านและการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด เพราะผู้วิจัยจะนำข้อมูล ไปวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเพียงเท่านั้น

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ เสียสละเวลาของท่านให้ ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

นางสาวอัจฉริยา ศรีกู

นิสิตปริญญาโท สาขา การบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ปฏิบัติงาน.....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
5. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อกลับ.....
6. ให้สัมภาษณ์ในวันที่ เดือน..... พ.ศ.

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรมียุทธศาสตร์ปฏิบัติอย่างไร

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ด้านออกแบบการเรียนรู้ มีการออกแบบการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาภาษาไทยอย่างไร

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ มีวิธีจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใดบ้าง และมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

.....

.....

.....

พจนานุกรมศัพท์ สอว

3. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติอย่างไรในการผลิตสื่อเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

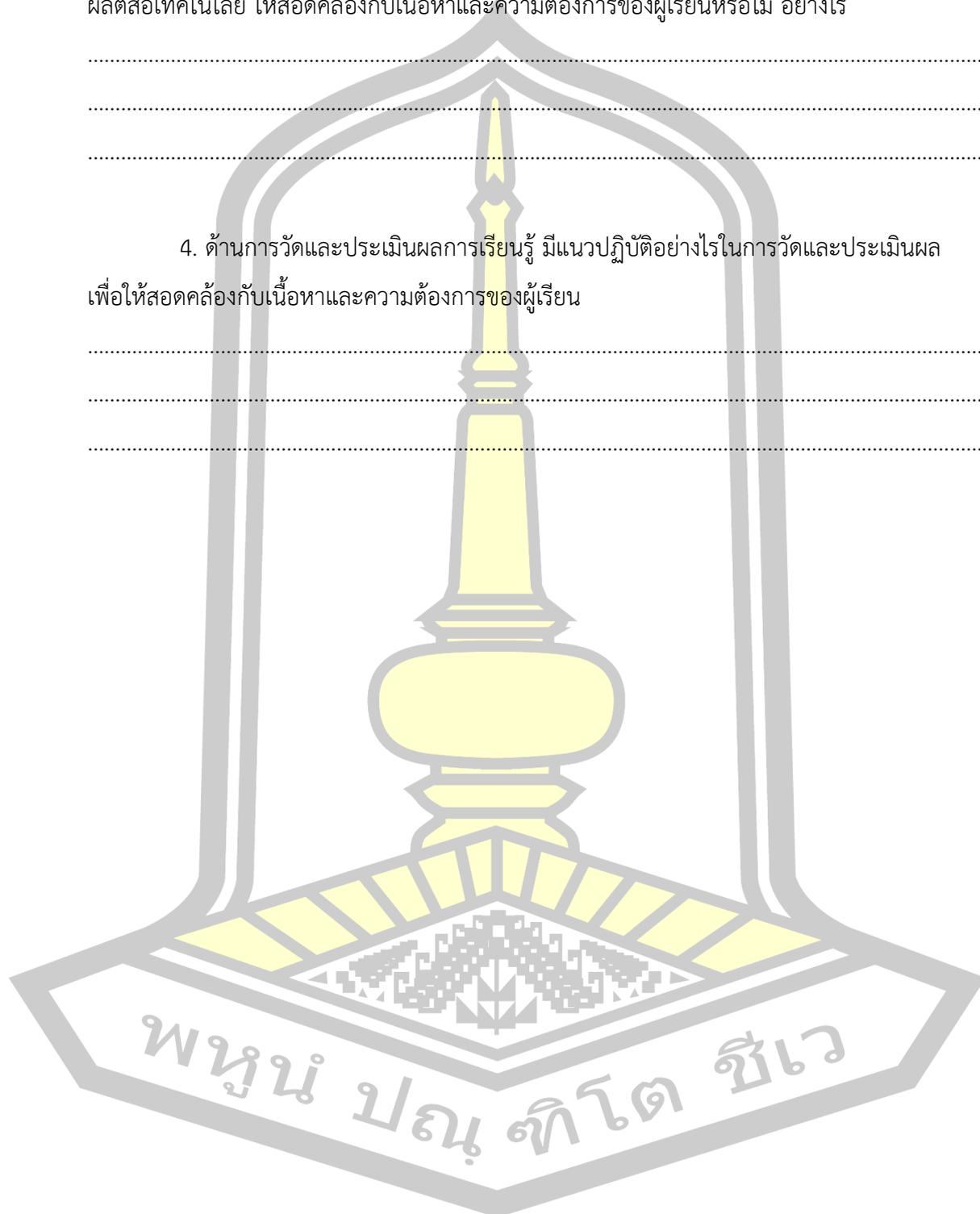
.....

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีแนวปฏิบัติอย่างไรในการวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียน

.....

.....

.....

แบบประเมินเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
 โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง

แบบประเมินโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งแบบประเมินต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือไม่หลังจากที่ท่านได้ศึกษาคู่มือการใช้ โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาพร้อมแบบประเมินนี้

แบบประเมินนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ เสียสละเวลาของท่านให้ความร่วมมือในการประเมินเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

นางสาวอัจฉริยา ศรีกู

นิสิตปริญญาโท สาขา การบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ปฏิบัติงาน.....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
5. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อกลับ.....
6. ให้สัมภาษณ์ในวันที่ เดือน..... พ.ศ.

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

คำชี้แจง

1. โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ว่างมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้เพียงใด

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นแต่ละข้อคำถาม โดยข้อความแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง โปรแกรมมี ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด

4 หมายถึง โปรแกรมมี ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มาก

3 หมายถึง โปรแกรมมี ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ปานกลาง

2 หมายถึง โปรแกรมมี ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อย

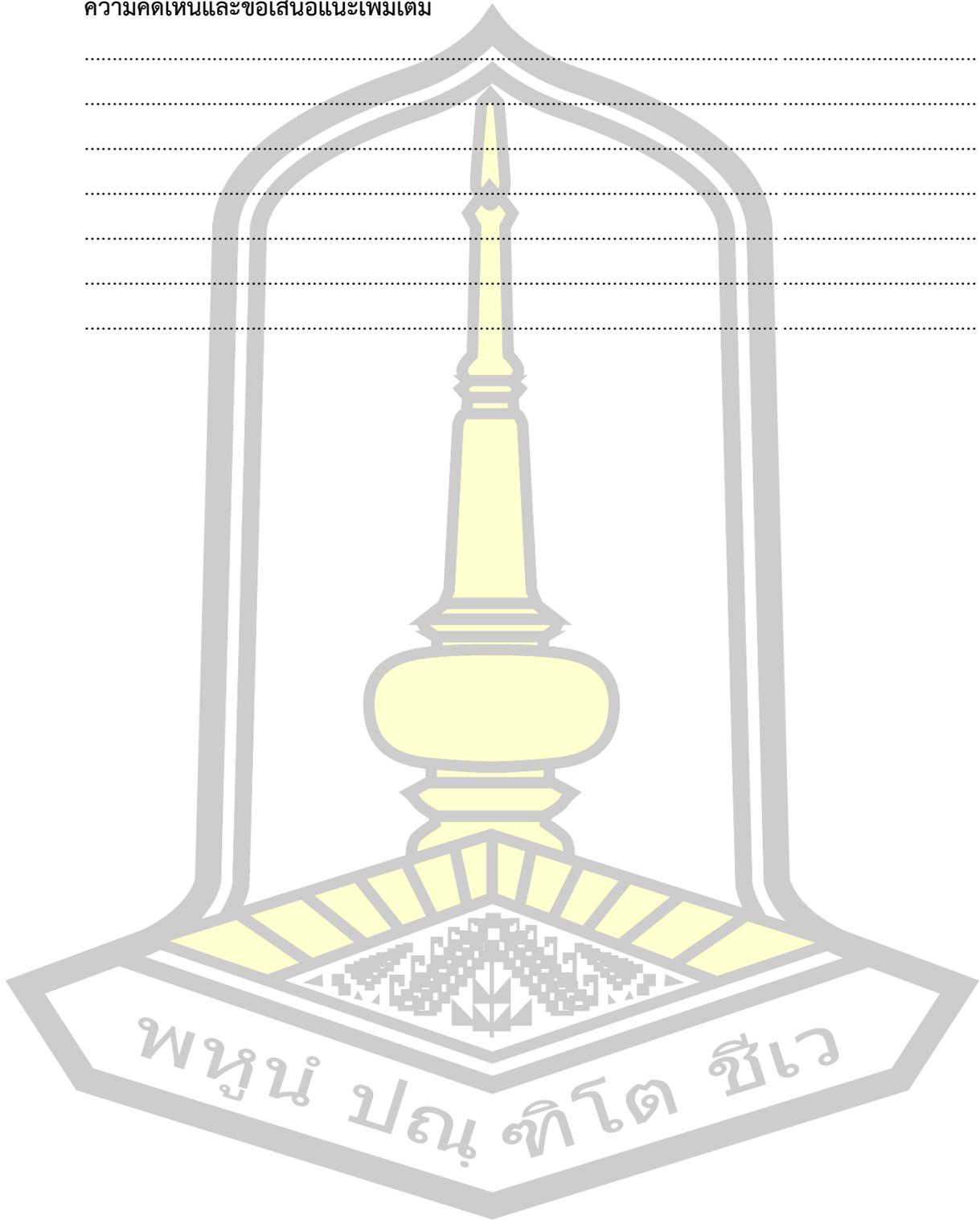
1 หมายถึง โปรแกรมมี ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

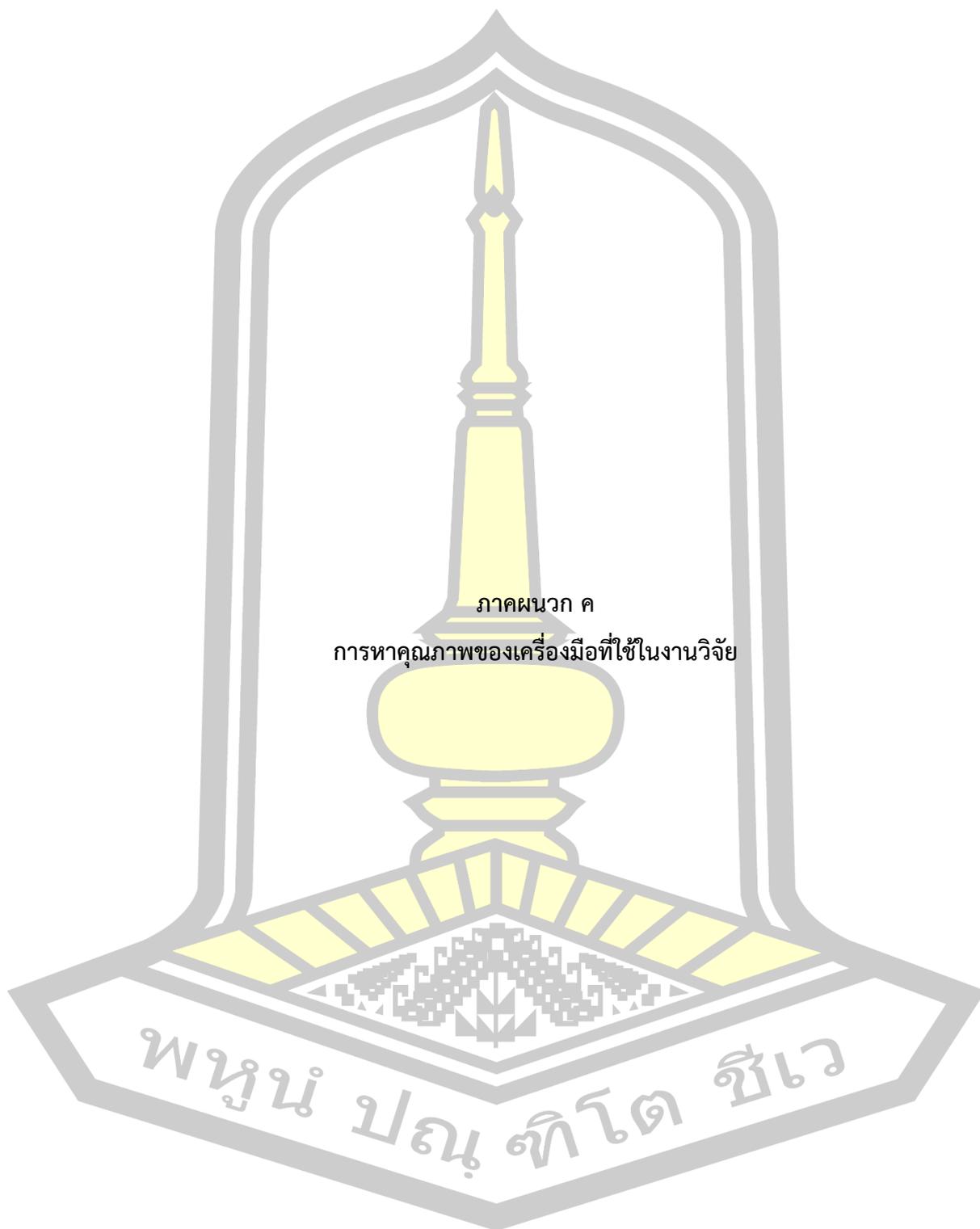
3. หากท่านเห็นว่าควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมประการใด กรุณาเขียนข้อมูลลงในข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

พจนัน ปณฺ ทิโต ชีเว

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการ						
1.1 ความชัดเจนของหลักการ						
1.2 ความสำคัญของหลักการ						
2. วัตถุประสงค์						
2.1 มีความเหมาะสม						
2.2 มีความชัดเจน						
3. เนื้อหาของโปรแกรม						
3.1 Module การออกแบบการเรียนรู้						
3.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ						
3.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้						
3.4 Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 Module การออกแบบการเรียนรู้						
4.2 Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ						
4.3 Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้						
4.4 Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
5. การวัดและประเมินผล						
1. การประเมินผลก่อนและหลังการพัฒนา						
2. การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก						
2. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา						
รวม						

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

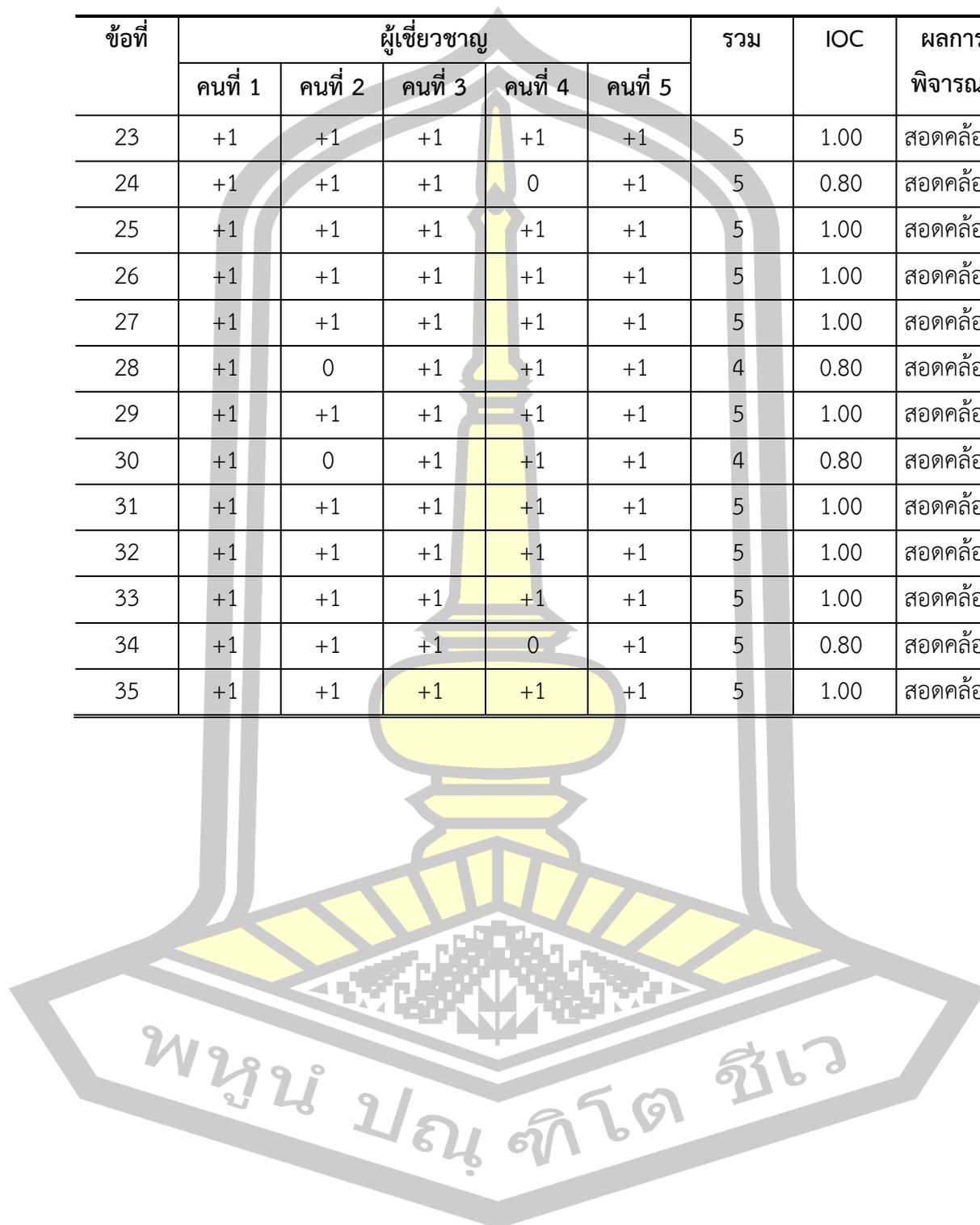
ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เชิงเนื้อหาของสำนักงานแบบสอบถาม
แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตาราง 17 ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้
 เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 2

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
4	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
7	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	สอดคล้อง
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
9	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
10	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
14	+1	+1	+1	+1	0	5	0.80	สอดคล้อง
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
18	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
24	+1	+1	+1	0	+1	5	0.80	สอดคล้อง
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
28	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
30	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	สอดคล้อง
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง
34	+1	+1	+1	0	+1	5	0.80	สอดคล้อง
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ขอแนว
 ทิศทางการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

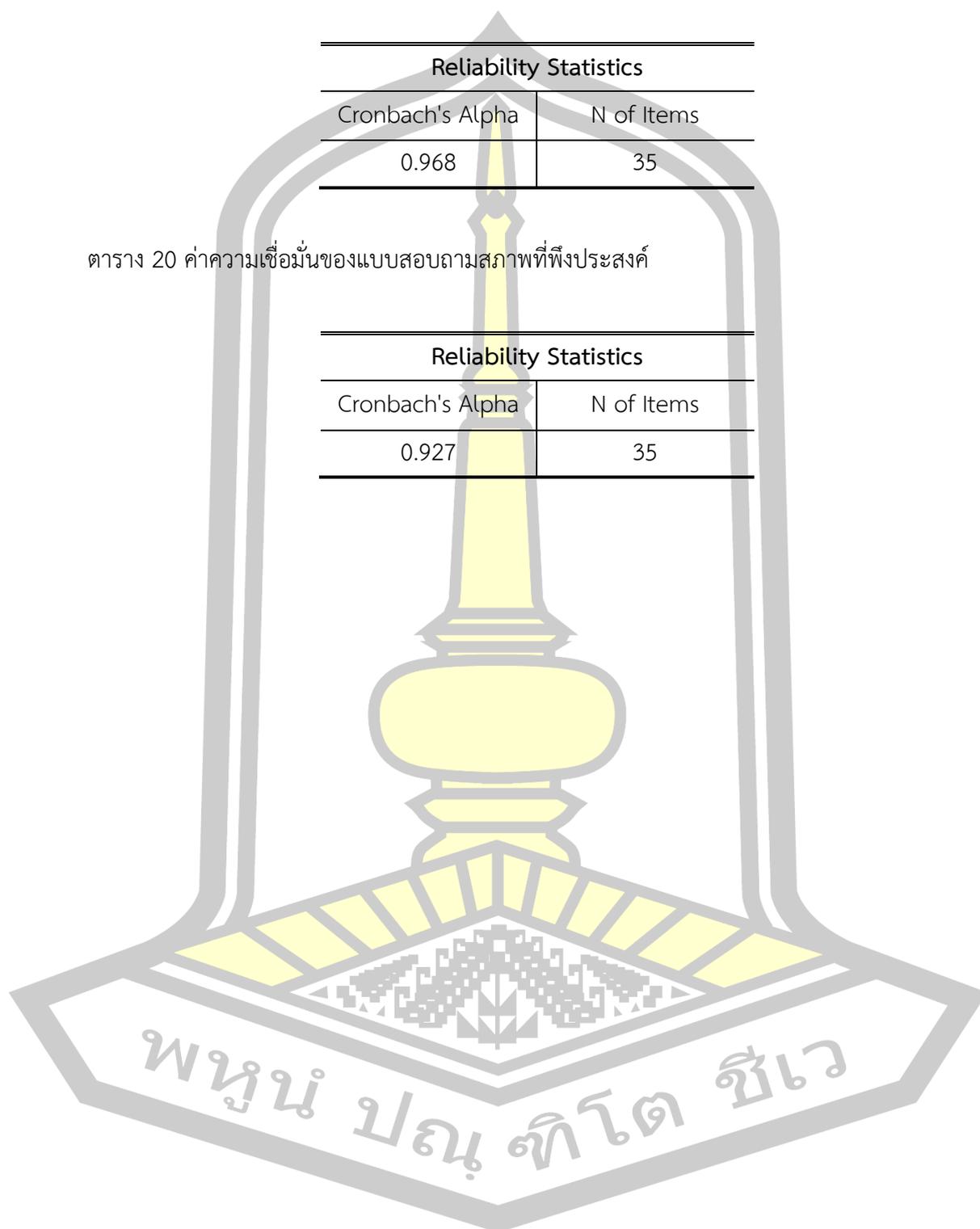
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	0.742*	0.569*	21	0.831*	0.665*
2	0.551*	0.339*	22	0.833*	0.745*
3	0.789*	0.578*	23	0.824*	0.713*
4	0.772*	0.635*	24	0.781*	0.701*
5	0.831*	0.665*	25	0.802*	0.723*
6	0.833*	0.745*	26	0.82*	0.717*
7	0.825*	0.73*	27	0.807*	0.717*
8	0.833*	0.745*	28	0.825*	0.73*
9	0.824*	0.713*	29	0.83*	0.729*
10	0.781*	0.701*	30	0.862*	0.653*
11	0.816*	0.72*	31	0.742*	0.569*
12	0.755*	0.689*	32	0.822*	0.701*
13	0.843*	0.615*	33	0.806*	0.677*
14	0.807*	0.743*	34	0.826*	0.675*
15	0.822*	0.75*	35	0.799*	0.814*
16	0.822*	0.701*			
17	0.806*	0.677*			
18	0.826*	0.675*			
19	0.726*	0.43*			
20	0.795*	0.746*			

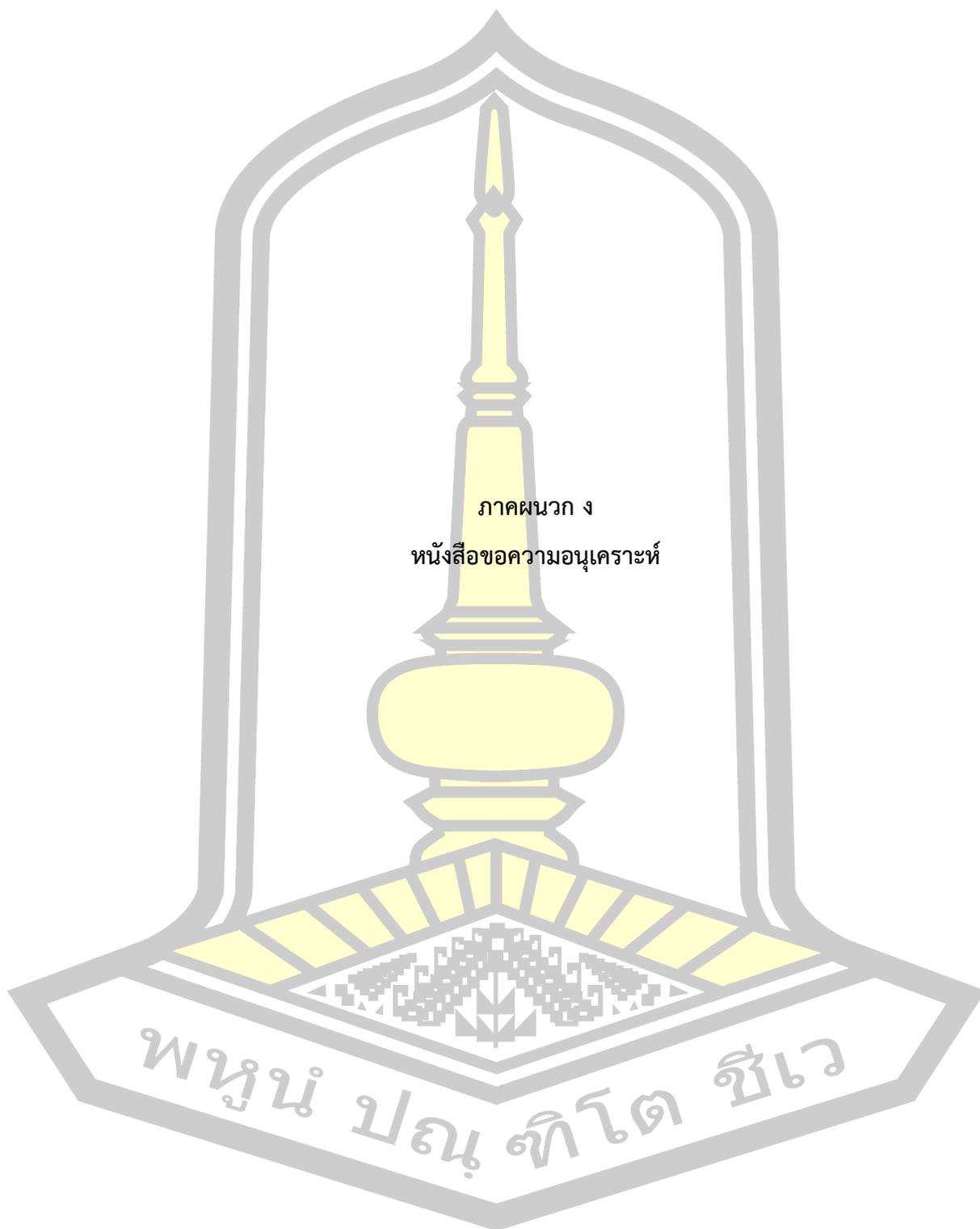
ตาราง 19 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0.968	35

ตาราง 20 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0.927	35

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุ ประถมศึกษา ชีวะ

ที่ อว 0605.5(2)/ว4775

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายคุณากร ศรีธรรม์

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

ชน ปณู ติโต

ที่ อว 0605.5(2)/ว4775

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางดวงสมร รัตจันทร์ทอง

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

ที่ อว 0605.5(2)/ว4775

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางสาวปนัดดา เทียงโยธา

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

บุญ ภิบาล

ที่ อว 0605.5(2)/ว4775

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางสาวกาญจนา หนูผาสุข

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีภู นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/309

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

23 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนเชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

ที่ อว 0605.5(2)/ว5587

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสำโรงทวนาโนจันทร์หอม

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤๅ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านสัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด เพื่อนิสิต จะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

ที่ อว 0605.5(2)/ว5587

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเม็กดำ

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤๅ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านสัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด เพื่อนิสิต จะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

๙๘ ปณฺ ๓๓๓๓ ๙

ที่ อว 0605.5(2)/ว5587

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤๅ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านสัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด เพื่อนิสิต จะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

มหาสารคาม

ที่ อว 0605.5(2)/ว5586

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางกรรณิการ์ พัฒนนิติกศักดิ์

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีภู นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

บัณฑิตศึกษา

ที่ อว 0605.5(2)/ว5586

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายณัฐพล คำหารพล

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

บณัฐพล คำหารพล

ที่ อว 0605.5(2)/ว5586

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.ชำนาญ ทุมทума

ด้วย นางสาวอัจฉริยา ศรีฤกษ์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนิสิตจะนำ ข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0842122541

บัณฑิตศึกษา

ภาคผนวก จ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

พหุ ประทีป ชีวะ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

พัฒนาโดย
อัจฉริยา ศรีกู

พหุบัณฑิตชีวะ

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พฤษภาคม 2567

คำนำ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครู ซึ่งผู้จัดทำได้ออกแบบโปรแกรมโดยกำหนดองค์ประกอบเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- 1) การออกแบบการเรียนรู้
- 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ
- 3) การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ภายในคู่มือประกอบด้วย รายละเอียดของของโปรแกรม หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหา และการประเมินผลโปรแกรม ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาไทยให้สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณลักษณะแก่นักเรียนได้

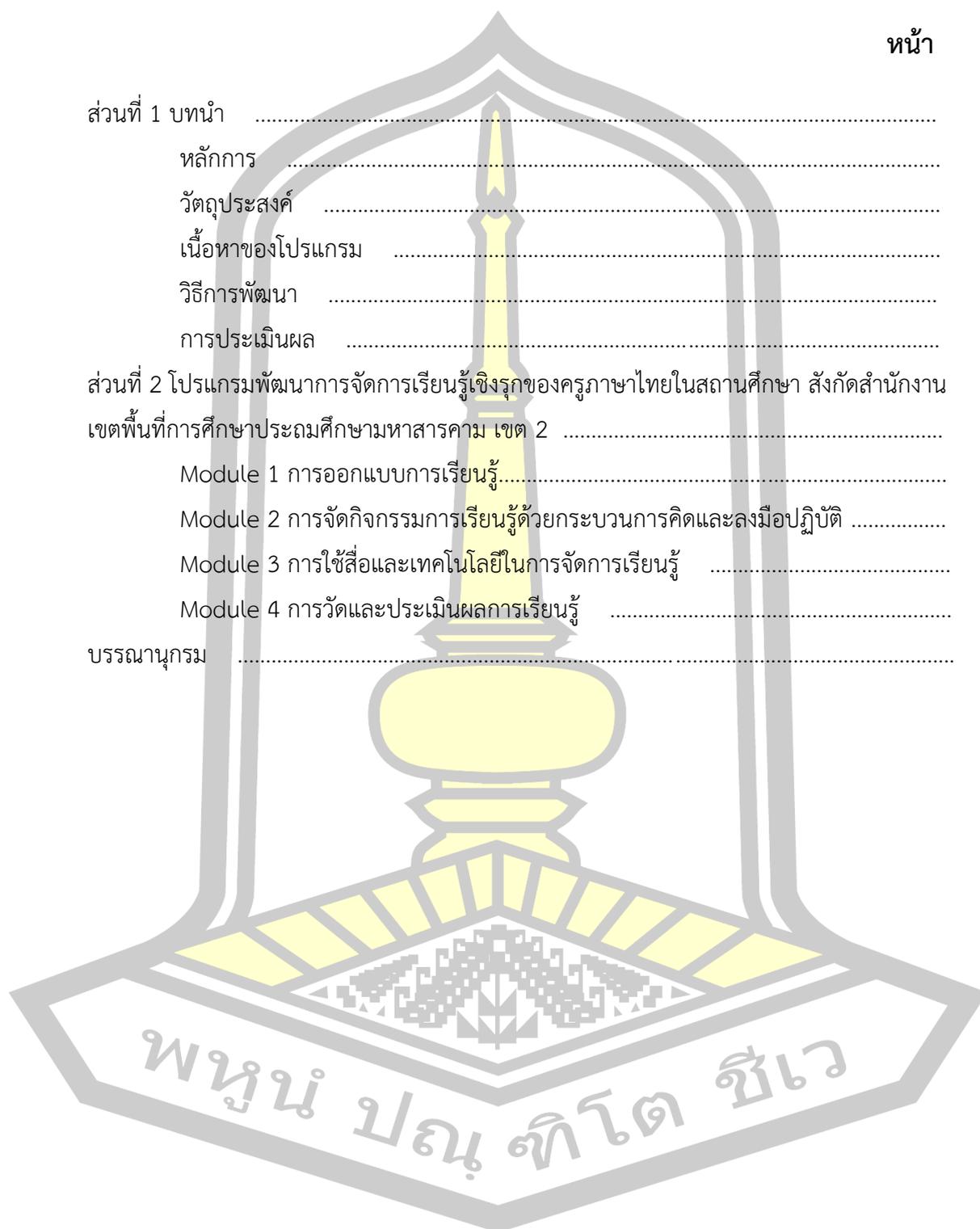
อัจฉริยา ศรีกุล
ผู้จัดทำ

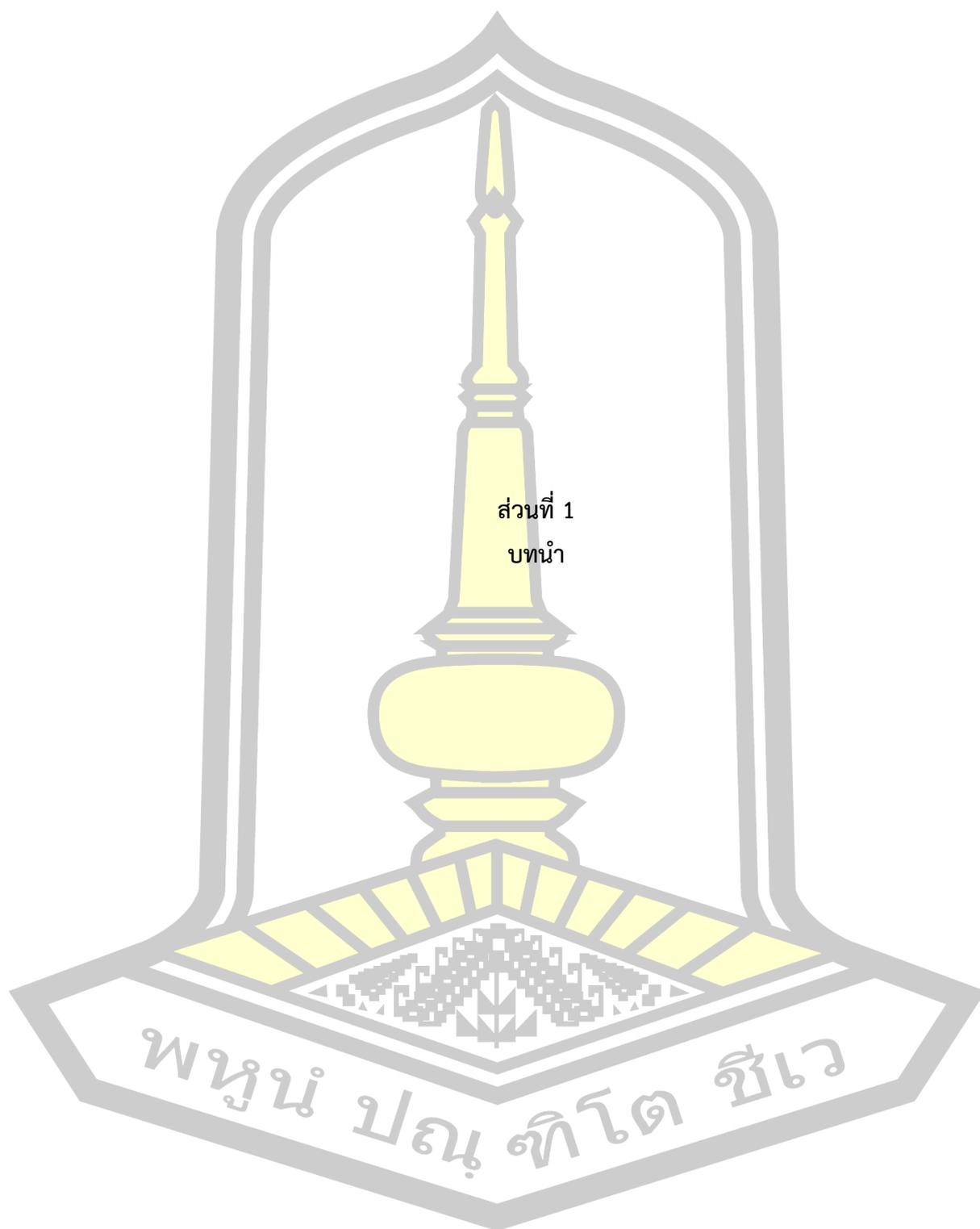
พูน ปรณ ทิโต ชีเว

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ 1 บทนำ
หลักการ
วัตถุประสงค์
เนื้อหาของโปรแกรม
วิธีการพัฒนา
การประเมินผล
ส่วนที่ 2 โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
Module 1 การออกแบบการเรียนรู้.....
Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
บรรณานุกรม

ส่วนที่ 1
บทนำ

พหุมนุ ปณ ทิต สวีเว

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและการออกแบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ให้มีการปรับลดระยะเวลาเรียนภาควิชาการหรือภาคทฤษฎีลดลง แต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาหลักที่ผู้เรียน ควรรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร และให้ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมากขึ้น ภายใต้โครงการ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ครูลดบทบาทการสอนด้วย การบอกเล่า การให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง ไปเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่จะทำ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนต้องเป็นครูแบบ Actively Teach คือ สอนแบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตลอดเวลา เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น รวมถึงนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การพัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงานโดยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติการยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง

และพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่สำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนของสังคมที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ครู อาจารย์ จึงจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการนำไปดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันนี้ คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะการคิด (Thinking Skill) ที่ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นตามที่สังคมต้องการต่อไป แนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ การสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติมากกว่าทำหน้าที่ในการสอน (Instructor) ผู้สอนต้องมีลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) ที่สามารถทำหน้าที่นำพาผู้เรียนไปท่องเที่ยวนโลกแห่งการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง Active Learning (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561)

การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่เปลี่ยนแปลงจากบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้บทบาทของผู้เรียนเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบร่วมกัน และเรียนรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2562 ข้อที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาว่าด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ตั้งแต่การจูงใจ คัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ ปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตรงตามความต้องการเป็นมืออาชีพ มีทักษะวิชาชีพขั้นสูงโดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้” สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครุรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบและวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง Active Learning (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การเรียนการสอนเชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้ดีกว่าวิธีการสอนโดย

การท่องเที่ยวอย่างเดียวนั้น การเรียนการสอนเชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ลงมือกระทำ(Active Learning) มากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว (Sweller, 2006)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ การถอดบทเรียน การสะท้อนคิดรวมทั้งการมี ปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เกิดแรงบันดาลใจ เกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องใช้ทั้งการคิด การลงมือทำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้เรียนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับความรู้จากครูเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ อย่างเต็มตัว (นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์, 2559) ซึ่งตรงกับความหมายที่ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ไว้ว่า “การเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา และอย่างเต็มตัว” (ราชบัณฑิตยสถาน , 2554)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อม และสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ และมีการดำเนินโครงการและจัดกิจกรรมสนองนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีการดำเนินจัดสอบเพื่อวัดความรู้ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดสอบให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนที่มีความสมัครใจสอบ ปรากฏว่าผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O - NET ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย เท่ากับ 54.1 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่าค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศในทุกวิชา ทั้งนี้มีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ ด้านผู้เรียน ผู้เรียนบางส่วนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ไม่มีความกระตือรือร้น ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านครูยังพบปัญหาการขาดแคลนครูบางสาขาวิชาเอกในโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเรียนการสอน รวมไปถึงครูขาดทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และครูยังใช้เทคนิควิธีการสอนแบบเดิม ไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เข้ากับยุคสถานการณ์ปัจจุบัน ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสื่อ

นวัตกรรม ขาดทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาครูจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาต่อไป

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคแห่งการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อให้ได้โปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย มีทักษะกระบวนการความรู้ความเข้าใจ รูปแบบ เทคนิควิธีการสอนแบบเชิงรุกด้วยวิธีที่หลากหลายและเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยยุคใหม่ให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการวิชาภาษาไทยและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปบูรณาการรายวิชาอื่นได้ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาทักษะผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขเจริญก้าวหน้าสืบไป

1. หลักการ

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย จัดขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำทักษะความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมพัฒนาไปพัฒนาผู้เรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อไป

2. จุดประสงค์

เพื่อพัฒนาครูผู้สอนภาษาไทยให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. เนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคามเขต 2 แบ่งออกเป็น 4 module

ตาราง 1 เนื้อหาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย

Module	เนื้อหาการเรียนรู้
Module 1 การออกแบบ การเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนเน้นการพัฒนาผู้เรียน เป็นสำคัญ 3. การออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมความต้องการและวัยของผู้เรียน 4. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ และ ฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีความสุขและมีความกระตือรือร้น 5. การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6. ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 7. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับกิจกรรม
Module 2 การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วย กระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้เทคนิค วิธีการสอน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย 2. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกการคิด ลงมือปฏิบัติและ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน 3. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน 4. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ 5. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร 6. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน 7. การถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ 9. การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

ตาราง 1 (ต่อ)

Module	เนื้อหาการเรียนรู้
Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน 3. การใช้สื่อและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน 4. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ และสร้างความดึงดูดใจให้ผู้เรียน 5. การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน
Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเหมาะสมกับกิจกรรม 2. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดจากพฤติกรรมของผู้เรียนตามสภาพจริง 3. การออกแบบกำหนดเกณฑ์ เครื่องมือในการวัดประเมินผลด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ของผู้เรียน 4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดและประเมินผล 5. การดำเนินการวัดและการจัดกระทำกับข้อมูล 6. การประเมินผลและสรุปผล

4. วิธีการพัฒนา

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 กิจกรรม รวมระยะเวลา 120 ชั่วโมง ดำเนินโปรแกรมโดยโดยอาศัยแนวคิดหลักการพัฒนาคู่มือ ซึ่ง เป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Michael M. Lombardo และ Robert W. Eichinger วิธีการพัฒนาตามหลักการ 10:20:70 ได้แก่

- 4.1 การฝึกอบรม ระยะเวลา 12 ชั่วโมง (ร้อยละ 10)
- 4.2 การศึกษาดูงาน ระยะเวลา 24 ชั่วโมง (ร้อยละ 20)
- 4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะเวลา 84 ชั่วโมง (ร้อยละ 70)

ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

Module	1	2	3	4	รวม (ชั่วโมง)
1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	25	21	21	17	84
2. การฝึกอบรม	3	3	3	3	12
3. การศึกษาดูงาน	7	6	6	5	24
รวม (ชั่วโมง)	35	30	30	25	120

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จัดกิจกรรมการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา

การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการ ดังนี้

1.1 เชิญวิทยากรที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ และประสบผลสำเร็จด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ได้รับรางวัล Active Teacher ระดับประเทศ หรือครูผู้สอนภาษาไทยที่มีผลงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นที่ยอมรับเชิงประจักษ์

1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือประชาสัมพันธ์ เชิญชวนครูผู้สอนภาษาไทยหรือครูผู้สอนที่สนใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เข้ารับการฝึกอบรมโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.3 ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโดยใช้โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.1 การศึกษาด้วยตนเอง (84 ชั่วโมง)

ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากเอกสารที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยส่งมอบเอกสาร เนื้อหา 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วยตนเอง โดยมอบหมายภาระงานให้ส่งเอกสารสรุปบทเรียนที่ได้ศึกษา ส่งในวันเข้ารับการศึกษา

2.2 การฝึกอบรม (12 ชั่วโมง)

2.2.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ของการพัฒนา บทบาทของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากร และเอกสารประกอบการพัฒนา

2.2.2 ทดสอบความรู้ ความเข้าใจก่อนการพัฒนา (30 นาที)

2.2.3 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 3 วัน ในรูปแบบการบรรยาย การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสรุปอภิปรายผล โดยคณะวิทยากร

2.2.4 การประเมินความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนา (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.3 การศึกษาดูงาน (24 ชั่วโมง)

2.3.1 ศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควบคู่กับการปฏิบัติงานหลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมรับการพัฒนาดูงานร่วมกันตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคณะวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม

2.3.2 ประเมินผลและติดตามอย่างมีส่วนร่วม ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับ
วิทยากร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศติดตามผลการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนา

ในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
ภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใช้วิธี
วัดและประเมินผลหลังการพัฒนา ดังนี้

1. การสังเกตการปฏิบัติกิจกรรม
2. การประเมินการร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น
3. การเข้าร่วมกิจกรรม
4. การประเมินผลงานและตรวจผลงาน

ผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีเงื่อนไขในการวัดและประเมินผล
หลังการพัฒนาตามโปรแกรม ดังนี้

1. มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการพัฒนา
2. ต้องเข้ารับการพัฒนาประเมินในทุกด้าน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ด้วย
กระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการ
เรียนรู้ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมฯ ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านการประเมินใน 3 ด้าน
ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เข้ารับการพัฒนา
ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

ด้านที่ 2 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยประเมินความสามารถใน
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้แบบประเมินความสามารถด้วยการประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน โดยผู้
เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไป

ด้านที่ 3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
ภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้
แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมฯ โดยประเมินด้านพื้นฐานความรู้เดิม เนื้อหาในโปรแกรม
กระบวนการอบรมพัฒนา ระยะเวลา และประโยชน์ที่ได้รับ

ภาพประกอบ 1 โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

โปรแกรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ (35 ชั่วโมง)

หลักการ

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ ความเข้าใจไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบบรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ และสามารถออกแบบการเรียนรู้ การ กำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงแก้ไขการออกแบบการเรียนรู้

เนื้อหา

1. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมความต้องการและวัยของผู้เรียน
4. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ และฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีความสุขและมีความกระตือรือร้น
5. การออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
6. ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
7. ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับกิจกรรม

วิธีการพัฒนา

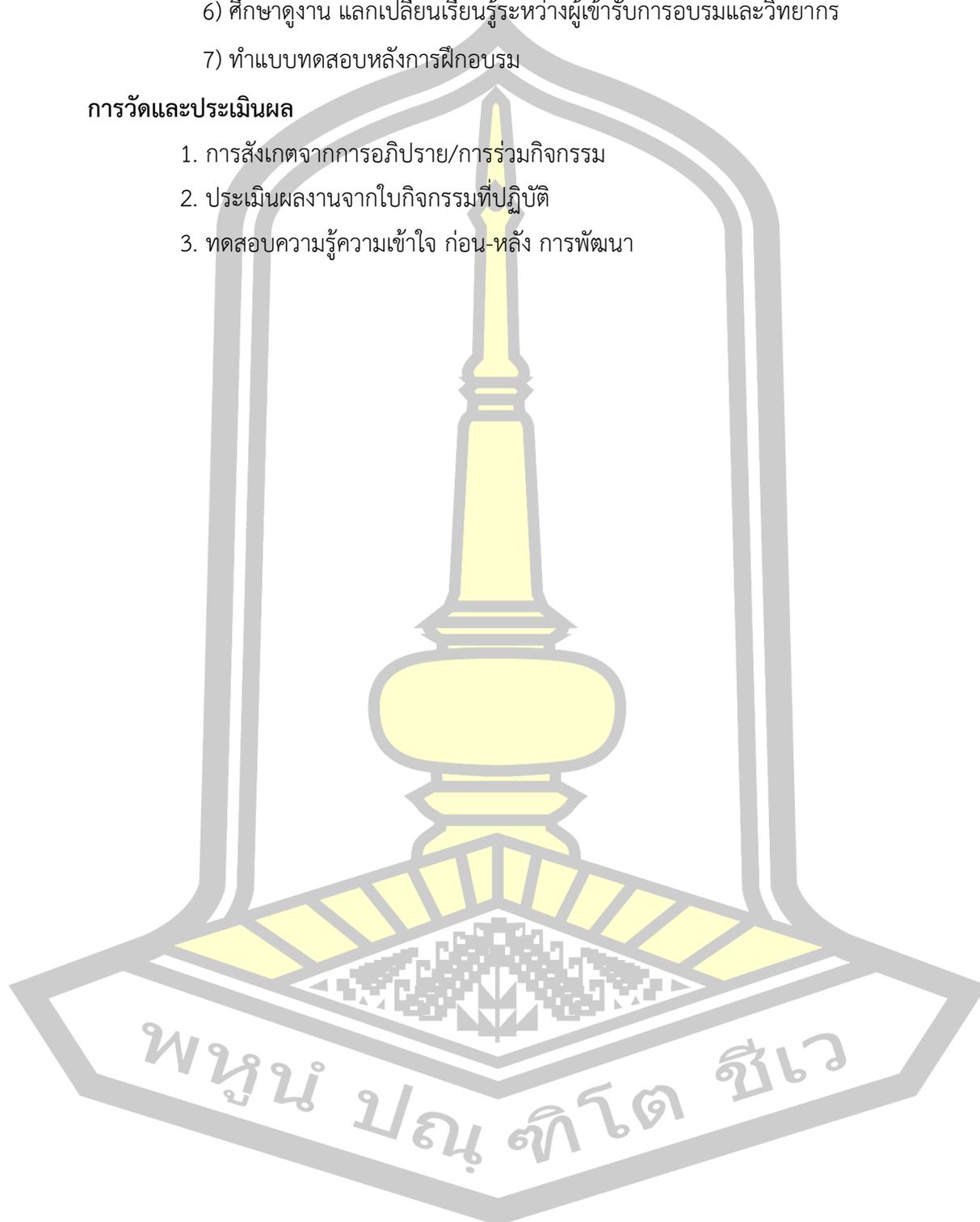
วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด

- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
- 6) ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
- 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ใบความรู้

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้

Seels และ Glasgow (1990) ให้ความหมายการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่นำเอาทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

Shambaugh และ Magliaro (1997) ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดหาสิ่งที่จะช่วยให้นักออกแบบการเรียนการสอนสร้างสิ่งที่เป็นไปได้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Smith และ Ragan (1999) ให้ความหมาย การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนไปวางแผนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

Gagné, Wager, Golas และ Keller (2005) ให้ความหมาย ของการออกแบบการเรียนรู้ ว่าเป็นการนำหลักการเรียนรู้ไปออกแบบเหตุการณ์ที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นอย่างมีเป้าหมายชัดเจน หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาวางแผนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนการสอน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ ความเข้าใจสู่ผู้เรียน และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบบรรลุจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

1. เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม
2. เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือการเรียนรู้ร่วมกัน
3. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ/ครูเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ
4. เน้นการส่งเสริมและพัฒนาการคิดขั้นสูง
5. เน้นการสร้างองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้
6. เน้นปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม
7. มีการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
8. ผู้เรียนเป็นเจ้าของความรู้/กำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง

หลักการออกแบบการเรียนรู้

1. การออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้ ผู้ออกแบบควรมีความเข้าใจ และรู้จักกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย และผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เทคนิควิธีการสอน การจัดกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างเหมาะสม
3. คำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เวลา บรรยากาศ สถานที่ความสนใจของผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
3. วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับผู้เรียน
4. นำข้อบกพร่องจากการนำไปใช้มาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ Active Learning “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” โดยอาจารย์จัดกันในชื่อการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered หรือ child-centered), การเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ (critical thinking), การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หรือการเรียนรู้แบบค้นพบ (inquiry or discovery-based) การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนลงมือด้วยตัวเอง ผ่านการปฏิบัติ พูด และคิดวิเคราะห์ ต่างจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นไปที่การฟังและท่องจำ (Rote Learning) หรือการเรียนรู้แบบตั้งรับ Passive Learning ที่ผู้เรียนมีหน้าที่เป็นผู้รับ ผ่านการอ่าน ฟัง ดู และจดบันทึก การเรียนรู้แบบ Active Learning ยังมีส่วนช่วยพัฒนา [ทักษะสมอง \(EF\)](#) ได้อีกด้วย

การเรียนการสอน 5 ขั้นตอน Active Learning เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเรียกว่า GPAS 5 Steps ประกอบไปด้วย

1. การรวบรวมและเลือกข้อมูล (Gathering)
2. การประมวลผลข้อมูล จัดระเบียบความรู้ คิดวิเคราะห์ (Processing)
3. ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้ (Applying 1 - Applying and Constructing Knowledge)
4. ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying 2 - Applying Communication Skill)
5. ประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า ต่อยอดความรู้ (Self-regulating)

โดย GPAS 5 Steps หรือ 5 ขั้นตอน Active Learning นี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง นำไปใช้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อตกผลึกความรู้ และสะท้อนออกมาในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้เรียนเองมีบทบาทหลักตลอดกระบวนการเรียนรู้

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทบาทของผู้สอนในการสอนแบบ Active Learning มีลักษณะเป็นผู้สนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกการการเรียนรู้ (Facilitator) หรือผู้ช่วย/โค้ช (Mentor and Coach) มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก (Instructor) ตัวอย่างเช่น

1. สนับสนุนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ “ลงมือปฏิบัติ” เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม เน้นการปฏิบัติ กระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้
3. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างผู้เรียนในชั้น
4. เข้าใจและยอมรับความแตกต่างส่วนบุคคลของผู้เรียนในชั้น เช่น พื้นฐานความรู้ ลักษณะหรือสไตล์การเรียนรู้ พร้อมปรับการเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความท้าทาย เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
6. เลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้และระดับความรู้ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนเทคนิคทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ McKinney (2008) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วีดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียนหรือการร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียน เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงานและสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน(problem-based learning)

8.1 การเรียนรู้โดยเน้นปัญหา (Problem-Based Learning) ใช้ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สาเหตุ และกลไกของปัญหา เพื่อค้นหาความรู้และคิดวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป

8.2 การเรียนรู้โดยเน้นโครงงาน (Project-Based Learning) ผู้เรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง และแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์จริงอย่างมีระบบ

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วยบทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

12. แสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทที่กำหนดเพื่อการเรียนรู้ที่สมจริง ผู้เรียนจะได้ทำความเข้าใจกับบทบาทที่ได้รับผ่านการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตัวเอง ก่อนที่จะสวมบทบาท คิด แสดงพฤติกรรมตามบทบาทที่ได้รับ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการค้นคว้า การสังเกต แก้ไขปัญหา และสื่อสารผ่านสถานการณ์สมมติ

13. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

(ใช้สำหรับศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง)

ใบงานที่ 1

การออกแบบการเรียนรู้

1. หลักการสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้คืออะไร จงอธิบายให้ชัดเจน

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร จงอธิบายและให้ยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

3. องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

4. สรุปสาระสำคัญและแนวปฏิบัติที่ดีในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก

.....

.....

.....

.....

.....

พูน ปณ ติโต ชีเว

ใบกิจกรรมที่ 1

1. ให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาษาไทย (แผนการจัดการเรียนรู้)
2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันอภิปราย
3. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานแผนผังโน้ตศัพท์กลุ่มละ 5-10 นาที
4. ร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเรื่องการออกแบบการเรียนรู้

Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ (30 ชั่วโมง)

หลักการ

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดและได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้มีการสะท้อนความคิด และร่วมสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนและเกิดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ การพัฒนารูปแบบเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

เนื้อหา

1. การใช้เทคนิค วิธีการสอน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย
2. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกการคิด ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน
3. การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน
4. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
5. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร
6. การจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
7. การถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การลงมือปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ
9. การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
- 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
- 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ใบความรู้

Module 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ โดยผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง ร่วมกันสืบค้นข้อมูล อภิปราย นำเสนอ และสรุปแนวความคิดร่วมกัน โดยครูผู้สอนมีเทคนิคการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และจัดบรรยากาศที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สนใจในการเรียน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติ

1.1 ความหมายของการคิด

ทศนา แคมมณีและคณะ (2544) ให้ความหมายทักษะการคิด หมายถึง ความสามารถย่อย ๆ ในการคิดลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการคิดที่สลับซับซ้อน แบ่งการคิดได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ทักษะการคิดพื้นฐาน (Basic Thinking skills) หมายถึง ทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นต่อการคิดใน ระดับที่สูงขึ้น ซับซ้อนขึ้นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทักษะการสื่อความหมายที่บุคคลทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสารความคิดของตน ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

2) ทักษะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ หรือทักษะการคิดทั่วไป (Core or General Thinking Skills) หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆตลอดจนใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3) ทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Higher Order or More Complexed Thinking Skills) หมายถึงทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลายๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการทำนาย ทักษะการนิยาม ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบจัดโครงสร้างหาแบบแผน และการหาความเชื่อพื้นฐาน เป็นต้น

1.2 กระบวนการคิด

เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามาเป็นกระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิด

จึงต้องมีบุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิดกระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการพัฒนาการคิด และการวัดและประเมินการคิด

1.3 ทักษะกระบวนการคิด

1.3.1 ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.3.2 ทักษะกระบวนการคิดตัดสินใจ

1.3.3 ทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา

1.3.4 ทักษะกระบวนการวิจัย

1.3.5 ทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์

1.4 สมรรถนะการคิดขั้นสูง

สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลอย่างรอบด้าน โดยใช้คุณธรรมกำกับการตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยความเข้าใจ ถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้จินตนาการและความรู้สร้างทางเลือกใหม่ เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีเป้าหมาย

1.5 องค์ประกอบการคิด

1.5.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking : HOT-CTC) หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มีจุดประสงค์เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือควรกระทำ โดยอาศัยการใช้ทักษะหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ของผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดี เช่น ทักษะการตีความ ประเมิน วิเคราะห์ สรุปความ และอธิบาย ตามหลักฐาน แนวคิด วิธีการ กฎเกณฑ์ หรือบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมหรือข้อมูลจากการสังเกต ประสบการณ์ การใช้เหตุผล การสะท้อนคิด การสื่อสาร และการโต้แย้ง

1.5.2 การคิดเชิงระบบ (Thinking : HOT-STM) หมายถึง System การคิดที่แสดงให้เห็นโครงสร้างทั้งหมดที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้บริบท/ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่เกิดปัญหานั้น ๆ โดยมองปัญหาให้ลึกกลงไปกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เห็นถึงแบบแผนหรือรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นให้เห็นรากเหง้าของสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ จนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของระบบนั้นอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การแก้ปัญหาที่รากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริง

1.5.3 การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking : HOT-CRT) หมายถึง การคิดที่หลากหลาย ริเริ่ม ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดความคิด เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความก้าวหน้าในความรู้ หรือการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยจินตนาการและทักษะพื้นฐานด้านการคิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ

คิดหลากหลาย คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่ดีกว่า แตกต่างไปจากเดิม มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากกว่าเดิม

1.5.4 การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking : HOTPRB) หมายถึง การคิดของบุคคลในการระบุปัญหา นิยามปัญหา รวบรวมข้อมูล เพื่อแก้ปัญหา ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ

1.6 แนวทางในการพัฒนาทักษะการคิด

1.6.1 การสอนเพื่อให้เกิด (Teaching for Thinking) เป็นการสอนเนื้อหาวิชาการ โดยมีการเสริมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถในด้านการคิดของเด็ก

1.6.2 การสอนการคิด (Teaching of Thinking) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมอง ที่นำมาใช้ในการคิดโดยเฉพาะ เป็นการฝึกทักษะการคิด ลักษณะของงานที่นำมาใช้สอน จะไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการที่เรียนในโรงเรียน แนวทางการสอนจะแตกต่างกันออกไปตามทฤษฎี และความเชื่อพื้นฐานของแต่ละคนที่นำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการสอน

1.6.3 การสอนเกี่ยวกับการคิด (Teaching about Thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิดเป็นเนื้อหาสาระของการสอน โดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองเพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า “metacognition” คือ รู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการรู้ อะไร และยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุมและตรวจสอบการคิดของตนเองได้

1.7 แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้

1.7.1 การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

1.7.2 ใช้รูปแบบวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด เชื่อมโยงจากความคิดเดิมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

1.7.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่างๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

1.7.4 ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในการใช้ความคิด และแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยน กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

1.7.5 ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

1.7.6 การวัดและประเมินผลการเรียนทั้งทางด้านเนื้อหา สาระการเรียนรู้

และทักษะกระบวนการคิด

2. แนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ

Ornstein และ Lasley (2000) ได้สรุปแนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยการฝึกและปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของนักเรียน ซึ่งกฎระเบียบเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนจัดการกับความต้องการของตนเองได้
- 2) ครูควรเดินไปรอบ ๆ ห้องเรียนเพื่อดูแลและให้คำปรึกษานักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 3) ให้คำแนะนำ อธิบาย และผลป้อนกลับแก่นักเรียนยิ่งครูให้ความสนใจนักเรียนมากเท่าไร นักเรียนก็จะยิ่งสนใจในการทำงานที่ครูมอบหมาย และครูต้องคอยสังเกตนักเรียน หากนักเรียนเกิดความไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับงานที่ทำ ให้ครูดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว
- 4) ให้เวลาสำหรับการสอนและการสอนซ้ำเกี่ยวกับทักษะขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น นักเรียนในระดับประถมศึกษาและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างควรได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้อย่างเต็มที่
- 5) ให้นักเรียนได้ฝึกและปฏิบัติทั้งในช่วงระหว่างและหลังจากเกิดการเรียนรู้แล้ว
- 6) จัดให้มีการฝึกและการปฏิบัติที่มีความท้าทายและหลากหลาย การฝึกปฏิบัติอาจเป็นเรื่องที่ให้นักเรียนเป็นทุกข์หรือเกิดการเบื่อหน่ายได้ ถ้าการฝึกปฏิบัตินั้นง่ายหรือยากเกินไปหรือให้ทำสิ่งเดียวตลอด
- 7) ให้นักเรียนตื่นตัวตลอดเวลาที่มีใจจดจ่อกับงาน ครูต้องถามคำถามนักเรียนเป็นครั้งคราว คอยเรียกนักเรียนที่อาสาหรือไม่อาสาที่จะตอบ และครูต้องอธิบายเพิ่มเติมให้แก่เด็กนักเรียนในข้อที่นักเรียนตอบผิด
- 8) ครูต้องใช้กิริยาท่าทางที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา เพื่อการจัดการชั้นเรียนที่ดี ขณะที่นักเรียนฝึกปฏิบัติ

3. เทคนิคการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ

เป็นวิธีสอนที่ให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน โดยการให้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการสอนที่มุ่งให้เกิดการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ขั้นตอนการสอน

1. ขั้นเตรียม ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกปฏิบัติ รายละเอียดของขั้นตอนการทำงาน เตรียมสื่อต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือใบงานหรือคู่มือการปฏิบัติงาน

2. **ขั้นตอนดำเนินการ** ผู้สอนให้ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ มอบหมายงานที่ปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล กำหนดหัวข้อการรายงาน หรือการบันทึกผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน
3. **ขั้นสรุป** ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมการปฏิบัติงาน
4. **ขั้นประเมินผล** สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความสนใจ ความร่วมมือ

4. รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่ม

McKinney (2010) ได้เสนอรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

1. **การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. **การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยจัดกลุ่ม ๆ ละ 3-6 คน
3. **การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-Led Review Sessions)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. **การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล
5. **การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วีดีโอ (Analysis or Reactions to Videos)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวีดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกันการเขียนหรือการร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม
6. **การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student Debates)** คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเอง

หรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-Research Proposals or Project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้วางแผนการเรียน เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้ หรือสร้างผลงานและสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่มแล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็นหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Produce a Newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วยบทความ ข้อมูล

สารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิดเพื่อนำเสนอความคิดรวบยอดและความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิดโดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่มแล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก มีทั้งกิจกรรมที่ทำเป็นรายบุคคล ทำเป็นคู่ หรือทำเป็นกลุ่ม ในทุกกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ค้นหาคำตอบ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ

ใบงานที่ 2

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

1. อธิบายแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อผู้เรียน ยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีแนวปฏิบัติในการบูรณาการจัดการจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติรายวิชาภาษาไทยอย่างไรบ้าง อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

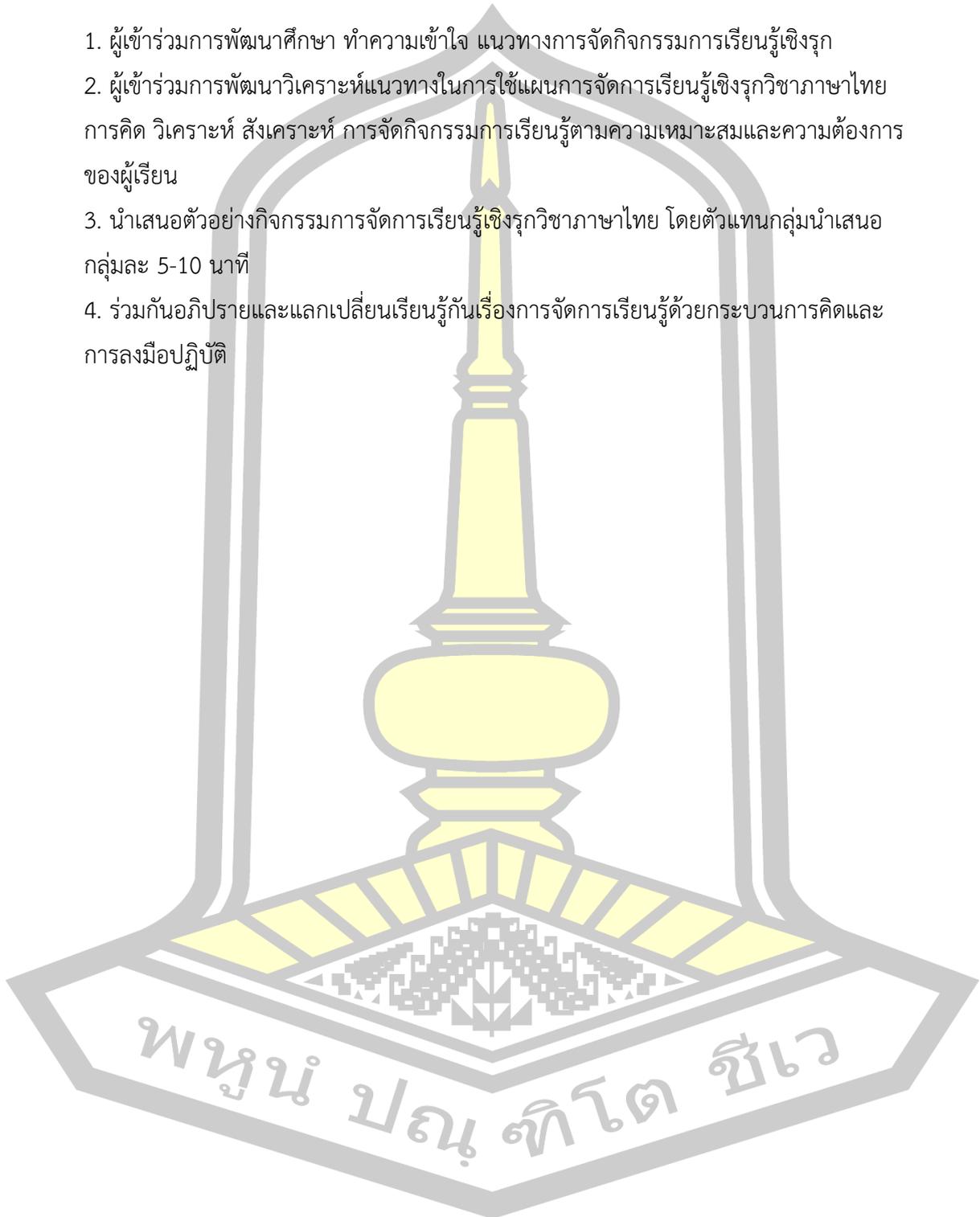
.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 2

1. ผู้เข้าร่วมการพัฒนาศึกษา ทำความเข้าใจ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
2. ผู้เข้าร่วมการพัฒนาวิเคราะห์แนวทางในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาภาษาไทย การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน
3. นำเสนอตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาภาษาไทย โดยตัวแทนกลุ่มนำเสนอ กลุ่มละ 5-10 นาที
4. ร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ

Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (30 ชั่วโมง)

หลักการ

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการนำ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็น ตัวกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จุดประสงค์

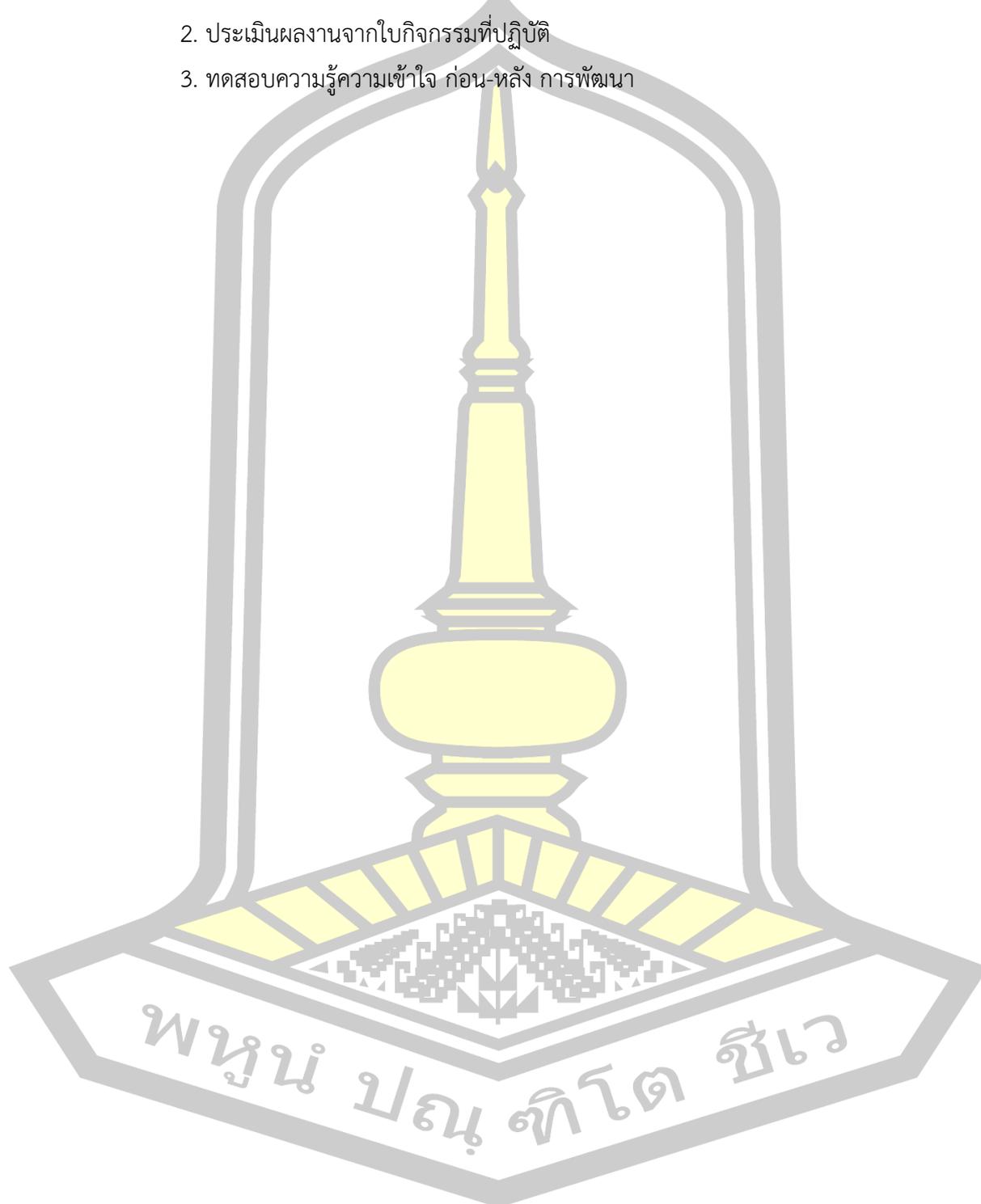
เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการเลือกใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้นำความรู้และทักษะด้านการใช้สื่อ และเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาบทเรียน
3. การใช้สื่อและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของผู้เรียน
4. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ และสร้างความดึงดูดใจให้ผู้เรียน
5. การพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้
 - 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
 - 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
 - 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
 - 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
 - 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
 - 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
 - 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ใบความรู้

Module 3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการสอน รวมถึงแนวคิด วิธีการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความสามารถต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอด ได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การจำแนกประเภทของสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้สามารถจำแนกออกตามลักษณะได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระ ความรู้ต่าง ๆ โดยใช้ตัวหนังสือที่เป็นตัวเขียนหรือตัวพิมพ์เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มี หลายชนิด ได้แก่ เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน ฯลฯ

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือสโตนทัศน์วัสดุ หรือ เครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แดบบันทึกรภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แดบบันทึกลำโพง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยียังหมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

3. สื่ออื่น ๆ นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวไปแล้ว ยังมีสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี สื่อที่กล่าวนี้ได้แก่

3.1 บุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ซึ่ง สามารถถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น เช่น บุคลากรในท้องถิ่น แพทย์ ตำรวจ นักธุรกิจ เป็นต้น

3.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งมีอยู่ตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมตัว ผู้เรียน เช่น พืชผักผลไม้ ปรากฏการณ์ ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

การพัฒนาจัดทำสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

สมจิต จันทรฉาย (2557) กล่าวว่า กระบวนการออกแบบสื่อการเรียนการสอน มี กระบวนการในการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไป ตัดสินใจใน การออกแบบสื่อ หลักการที่ควรนำมาใช้ในการพิจารณาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่

- 1.1 สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา การเรียนรู้
- 1.2 สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับผู้เรียน
- 1.3 สื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการเรียน การสอนที่ใช้
- 1.4 สื่อการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับสภาพของการนำไปใช้และค่าใช้จ่าย
- 1.5 สื่อการเรียนการสอนต้องมีความสะดวกใช้และสอดคล้องกับความสามารถ ของผู้ใช้
- 1.6 สื่อการเรียนการสอนต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การออกแบบสื่อการเรียนการสอน การออกแบบสื่อการเรียนการสอนต้องคำนึงถึง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

กระบวนการผลิตสื่อการเรียนรู้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการผลิตสื่อ
2. ศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน โดยพิจารณาว่าผู้ที่จะใช้สื่อ นั้นคือใคร มีความรู้ และประสบการณ์เดิมมาเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณสมบัติส่วนอื่น ๆ ของสื่อให้เหมาะสมต่อไป
3. กำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระอะไรบ้าง ทั้งนี้ ควรจะต้องพิจารณากำหนดเนื้อหาสาระให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และให้เหมาะสมกับผู้เรียน ด้วย
4. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยการตีความและจำแนกแยกย่อยจุดประสงค์ทั่วไปให้ละเอียดลงไปถึงขั้นที่ทราบได้วาเมื่อผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อ นั้นแล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะ เป็นแนวทางสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป
5. กำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล

การผลิตจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่

การผลิตจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ เป็นวิธีการใดมาซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถ กำหนดรูปแบบสาระการเรียนรู้และวิธีนำเสนอสาระการเรียนรู้ของสื่อขึ้นนั้นได้ตามความต้องการของ ผู้สอนอย่างแท้จริง แต่ครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการออกแบบและดำเนินการผลิตจัดทำสื่อขึ้นนั้น มากบางน้อยบางตามแต่ละชนิดหรือประเภทของสื่อที่จะผลิต การผลิตจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

1. หนังสือเรียน เป็นสื่อการเรียนรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งมีเนื้อหา/สาระครอบคลุมขอบข่ายสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หนังสือเรียนที่ดีไม่เพียงแต่นำเสนอข้อเท็จจริงหรือความรู้ต่างๆเท่านั้น แต่จะต้องให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการศึกษาความรู้เพิ่มเติมพัฒนาความคิดและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วย หนังสือเรียนมีลักษณะพิเศษที่จะช่วยผู้เรียนให้ศึกษาทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เป็นขั้นตอนทีละเล็กทีละน้อยตามลำดับจนเกิดการเรียนรู้สิ่งที่กว้างขวางขึ้น การเรียนรู้จากหนังสือ บางบทหน่วยการเรียนรู้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่บางหน่วยการเรียนรู้ผู้เรียนก็จำเป็นต้องได้รับคำชี้แนะช่วยเหลือจากครูสอน เพื่อเสริมเติมเต็มสาระการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. คู่มือครู/คู่มือการสอน/คู่มือการจัดการเรียนรู้เป็นสื่อที่ให้แนวทางกับครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ให้ไปไปตามจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยจุดประสงค์ของบทเรียน เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผล บางเล่มอาจมีสาระอื่นๆเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้ว เช่น กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม โครงการและภาคผนวกหรืออาจจะเสนอหลักการทฤษฎีและหรือความรู้โดยละเอียดสำหรับครูผู้สอน

3. ชุดการเรียนการสอน ประกอบด้วยสื่อหลายๆชนิดจัดรวมไว้เป็นชุด เช่น คู่มือแนะนำการใช้ชุดการเรียนการสอน หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง ใบงาน แบบฝึกหัด/แบบฝึก กิจกรรม บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สไลด์วีดิทัศน์อุปกรณ์ต่างๆ ในการทำชุดการเรียนการสอน อาจจัดทำในรูปแบบที่จะสามารถบูรณาการภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนบูรณาการกระบวนการใช้สื่อแต่ละชนิดในชุดให้เหมาะสมกับกาลเวลาและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

4. บทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับให้ผู้เรียนใช้เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจัดทำในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือและสื่อเทคโนโลยี เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAT)

5. แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ/แบบฝึกกิจกรรม เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ครูควรเป็นผู้จัดทำขึ้นเอง เพราะครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน จึงย่อมจะทราบดีว่าสาระส่วนใดควรจะมีแบบฝึกที่จะช่วยเสริมทักษะให้กับผู้เรียน

6. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่นๆ เป็นสื่อที่มีสาระลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Theme) เช่น เรื่องดิน จักรวาล ประเทศเพื่อนบ้าน หรืออาจมีสาระรวมหลายๆ เรื่องเพื่อการศึกษาคนควาเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถศึกษาคนควาได้ตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล สื่อเสริมการเรียนรู้นี้อาจจัดทำในรูปของหนังสือ แอ็บบันทึกภาพพร้อมเสียง แอ็บบันทึกเสียง สไลด์ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต (กรมวิชาการ, 2544)

หลักการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยี

1. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน
3. เลือกสื่อการเรียนรู้โดยพิจารณาจากศักยภาพของสื่อ นั้น ๆ
4. เลือกสื่อการเรียนรู้โดยยึดหลักความเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมหรือ

พิจารณาจากความเหมาะสมบางอย่างของสื่อ

5. เลือกสื่อการเรียนรู้จากความถูกต้องเที่ยงตรงของสื่อ
6. เลือกสื่อการเรียนรู้โดยพิจารณาจากคุณภาพของสื่อ
7. เลือกสื่อการเรียนรู้โดยพิจารณาจากความคุ้มค่าด้านความพยายามและค่าใช้จ่าย
8. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการใช้สื่อประสม
9. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับหน้าที่ใช้งาน

ใบงานที่ 3

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

1. ให้อธิบายความหมายของสื่อตามความเข้าใจมาพอสังเขป

.....

.....

.....

2. สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้มีจำแนกได้กี่ประเภท อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

3. ท่านมีแนวคิดและหลักการในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

.....

.....

.....

4. เขียนขั้นตอนการผลิตสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยที่ท่านออกแบบไว้ใน Module 1

.....

.....

.....

พจนานุกรม ศัพท์ โศกนาฏกรรม

ใบกิจกรรมที่ 3

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

1. ผู้เข้าร่วมพัฒนาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-6 คน ศึกษาการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเอกสารประกอบการอบรม
2. ผู้เข้าร่วมพัฒนาแต่ละกลุ่มเขียนขั้นตอนการผลิตสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยที่ท่านออกแบบไว้ใน Module 1
3. นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยตัวแทนกลุ่มนำเสนอ กลุ่มละ 5 -10 นาที

Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (25 ชั่วโมง)

หลักการ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการตรวจสอบผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยการประเมินขณะเรียนรู้และหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปประยุกต์และบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเหมาะสมกับกิจกรรม
2. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดจากพฤติกรรมของผู้เรียนตามสภาพจริง
3. การออกแบบกำหนดเกณฑ์ เครื่องมือในการวัดประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ของผู้เรียน
4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดและประเมินผล
5. การดำเนินการวัดและการจัดกระทำกับข้อมูล
6. การประเมินผลและสรุปผล

วิธีการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

- 1) ทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม
- 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ
- 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น

- 4) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
- 5) แสดงความคิดเห็นแต่ละประเด็นที่สนใจ
- 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร
- 7) ทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย/การร่วมกิจกรรม
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมที่ปฏิบัติ
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา

ใบความรู้

Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

นักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอความหมายของการวัดและประเมินผลทางการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ครูทราบถึง ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามผลการเรียนรู้ดังกล่าว และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้สอนได้ ซึ่งเป็นนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินผลทางการเรียนรู้ไว้หลากหลาย โดยสมนึก ภัททิยธนี (2560) ได้ให้ความหมายของ การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการหาปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์หรือข้อมูล และได้ให้ความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาว่า หมายถึง การตัดสิน หรือวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ จากนิยามในข้างต้น อาจสังเกตได้ว่า การวัดผลเป็นข้อมูลตั้งต้นที่จะนำไปสู่การประเมินผลทางการเรียนรู้ โดยเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูล ดังที่ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2559) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลทางการเรียนรู้ไว้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อนำมาตีค่าตัดสินว่าผู้เรียน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะข้อมูลดังกล่าวเป็นผลสะท้อนเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะป็นสาระสนเทศที่เกิดประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด

กล่าวโดยสรุป คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปสู่การวัดค่าหรือตัดสินเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ในระดับใด ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการที่เกิดขึ้นมาอย่างน้อยเพียงใด โดยมีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ต่อไป

ความหมายและความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดระดับของการดำเนินงานไว้เป็น 4 ระดับ คือ การวัดและประเมินระดับชั้นเรียน การวัดและประเมินระดับสถานศึกษา การวัดและประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา การวัดและประเมินระดับชาติ ระดับที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สอนมากที่สุด และเป็นหัวใจของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน คือ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน คำศัพท์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีความหมายแตกต่างกัน แต่บางคนนำมาใช้ในความหมายเดียวกัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันจึงให้นิยามคำศัพท์ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การวัด (Measurement) หมายถึง การกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน การจะได้มาซึ่งตัวเลขนั้นอาจต้องใช้เครื่องมือวัด เพื่อให้ได้ตัวเลขที่สามารถแทนคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการวัด เช่น ไม้บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ 3.5 นิ้ว ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ 42 คะแนน เป็นต้น

การประเมิน (Assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูล ตีความ บันทึก และใช้ข้อมูลเกี่ยวกับคำตอบของผู้เรียน ที่ทำในภาระงาน/ชิ้นงาน ว่าผู้เรียนรู้อะไร สามารถทำอะไรได้ และจะทำต่อไปอย่างไร ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

การประเมินค่า/การตัดสิน (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดหลาย ๆ อย่าง มาเป็นข้อมูลในการตัดสินผลการเรียน โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) ที่สถานศึกษากำหนด เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความเก่งหรืออ่อนเพียงใด บรรลุเป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ซึ่งคือการสรุปผลการเรียนนั่นเอง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Classroom Assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด นำผลที่ได้มาตีค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในตัวชี้วัดของมาตรฐานสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ข้อมูลที่ได้นี้นำไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงให้แก่ผู้เรียน การตัดสินผลการเรียนรู้อย่างรอบคอบในเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ หรือในรายวิชา

และการวางแผน ออกแบบการจัดการเรียนการสอนของครู โดยผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะเป็นข้อมูลสะท้อนให้ผู้สอนทราบถึงผลการจัดการเรียนการสอนของตนและพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นข้อมูลที่เกิดจากการวัดและประเมินที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นประโยชน์ตรงตามเป้าหมายและคุ้มค่าต่อการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริง จะได้นำไปกำหนดเป้าหมายและวิธีการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักการ แนวคิด วิธีดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีความถูกต้อง ยุติธรรม เชื่อถือได้ มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หากการวัดและประเมินการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ต้นสังกัด ส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลสำคัญในการ สะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ส่งผลให้การวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระยะต่อไป ไม่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าจะสอดคล้องกับสภาพปัญหา และมีความเหมาะสมกับระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนในระยะที่ผ่านมา

จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน 2 ประการ ประการหนึ่ง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึกวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครูการวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เช่นนี้เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง จึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนา ในการเก็บข้อมูลผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้มติข้อสรุปของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์ การให้คะแนน (Rubrics) สิ่งสำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ

แก่ผู้เรียนใน ลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก้ไข
ความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนได้

ประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมิน
สรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้
จบรายวิชา เพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของ
ผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการ
ประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดี ต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่
หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่าง
ผู้เรียน

หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551 เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการ
ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร นำผลไปปรับปรุงพัฒนาการ
จัดการเรียนรู้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการ
ที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและ
ประสิทธิภาพ และให้ผลการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ถูกต้อง
ตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมิน
ภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการดำเนินการวัดและ
ประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตาม
หลักสูตร สถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิด
โอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผล
การเรียนรู้
3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/
ตัวชี้วัด ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินการอ่าน
คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรมและเจตคติ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้

5. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้

7. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและระหว่างรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

8. ให้สถานศึกษาจัดทำและออกเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียนรู้ รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

กระบวนการทัศน์ใหม่ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่มีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการวัดและประเมินผลเพื่อการปรับปรุง คุณภาพการสอนและการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลัก ต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตร กำหนดได้ ผู้เรียนทั้งที่มีผลการเรียนดีและผลการเรียนอ่อนได้รับความเอาใจใส่เท่าเทียมกัน

2. ยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้และได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของตนและเพื่อนร่วมห้อง มิใช่ผู้สอนเป็นผู้ขับเคลื่อนการสอนโดยไม่แน่ใจว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่

3. การสอบและการให้คะแนนเป็นเพียงแนวปฏิบัติหนึ่งของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีแนวคิดร่วมกันว่าการวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือในการค้นหา หลักฐานร่องรอยของการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้นั้น มากกว่าการเป็นเครื่องมือเพื่อจัดลำดับและเปรียบเทียบผู้เรียน

ประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำแนกตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน มี 4 ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันตามบทบาท จุดมุ่งหมาย และวิธีการวัดและประเมิน ดังนี้

1.1 การประเมินเพื่อจัดวางตำแหน่ง (Placement Assessment) เป็นการประเมินก่อนเริ่มเรียนเพื่อต้องการข้อมูลที่แสดงความพร้อมความสนใจ ระดับความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียน เพื่อให้ผู้สอนนำไปใช้กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ วางแผน และออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม และรายชั้นเรียน

1.2 การประเมินเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic Assessment) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อค้นหาว่าผู้เรียนรู้อะไรมาบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียน สิ่งที่ยังไม่รู้มาก่อนนี้ถูกต้องหรือไม่ จึงเป็นการใช้ในลักษณะประเมินก่อนเรียน นอกจากนี้ยังใช้เพื่อหาสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลที่มักจะเป็นเฉพาะเรื่อง เช่น ปัญหาการออกเสียงไม่ชัด แล้วหาวิธีปรับปรุงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและเรียนรู้ขั้นต่อไป วิธีการประเมินใช้ได้ทั้งการสังเกต การพูดคุย สอบถาม หรือการใช้แบบทดสอบก็ได้

1.3 การประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดการเรียนการสอน โดยมีใช้ตั้งแต่การทดสอบระหว่างเรียนเป็นระยะ ๆ อย่างเดียว แต่เป็นการที่ครูเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไม่เป็นทางการด้วย ขณะที่ให้ผู้เรียนทำภาระงานตามที่กำหนด ครูสังเกต ซักถาม จดบันทึก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ จะต้องให้ผู้เรียนปรับปรุงอะไรหรือผู้สอนปรับปรุงอะไร เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด การประเมินระหว่างเรียนดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การให้ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลงาน การพูดคุยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล การสัมภาษณ์ ตลอดจนการวิเคราะห์ผลการสอบ เป็นต้น

1.4 การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) มักเกิดขึ้นเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามตัวชี้วัด และยังใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับประเมินก่อนเรียน ทำให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียน การประเมินสรุปผลการเรียนรู้อยู่เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตอนปลายปี/ปลายภาคอีกด้วย การประเมินสรุปผลการเรียนรู้ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินได้อย่างหลากหลาย โดยปกติมักดำเนินการอย่างเป็นทางการมากกว่าการประเมินระหว่างเรียน

2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำแนกตามวิธีการแปลความหมายผลการเรียนรู้ มี 2 ประเภทที่แตกต่างกันตามลักษณะการแปลผลคะแนน ดังนี้

2.1 การวัดและประเมินแบบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Assessment)

เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่มหรือในชั้นเรียน

2.2 การวัดและประเมินแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Assessment)

เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบ ยุทธวิธี และเครื่องมือประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ เพื่อรู้จักผู้เรียน เพื่อประเมินวิธีเรียนของผู้เรียน และเพื่อประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ผู้สอนสามารถเลือกใช้หรือคิดค้นวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการนำผลการประเมินไปใช้

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการ (Formal Assessment)

เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันมาแต่ดั้งเดิม เช่น วัดและประเมินโดยการทดสอบ และใช้แบบสอบหรือแบบวัด (Test) ที่ครูสร้างขึ้น โดยการเก็บข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ในการวัดและประเมินที่ได้ผลเป็นคะแนนและนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อดูพัฒนาการหรือใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ เมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชา

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการเหมาะสำหรับการประเมินเพื่อตัดสินมากกว่าที่จะใช้เพื่อประเมินพัฒนาการผู้เรียน หรือเพื่อหาจุดบกพร่องสำหรับนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามวิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้แบบเป็นทางการที่ให้ข้อมูลสารสนเทศในเชิงปริมาณมีข้อสังเกตที่ผู้สอนต้องระมัดระวังในการนำไปใช้ เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เป็นตัวแทนของระดับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน คือข้อมูลต้องได้มาจากวิธีการวัดที่ถูกต้อง เหมาะสมกับลักษณะข้อมูล เครื่องมือวัดและประเมินผลมีความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด และมีความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ผลการวัดมีความคงเส้นคงวา เมื่อมีการวัดซ้ำโดยใช้เครื่องมือคู่ขนาน หรือเมื่อวัดในระยะเวลาใกล้เคียงกัน และวิธีการวัดมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบและเชื่อถือได้ (Acceptable)

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ (Informal Assessment)

เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากแหล่งข้อมูล หลากหลายที่ผู้สอนเก็บรวบรวมตลอดเวลา วิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาความพร้อมและพัฒนาการของ ผู้เรียน ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ลักษณะของข้อมูลที่ ได้ นอกเหนือจากตัวเลขหรือข้อมูลเชิงปริมาณแล้วอาจเป็นข้อมูลบรรยายลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สอน ฝ้าสังเกต หรือผลการเรียนรู้ในลักษณะคำอธิบายระดับพัฒนาการ จุดแข็ง จุดอ่อน หรือปัญหาของ ผู้เรียนที่พบจากการสังเกต สัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ผลการพัฒนาพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์และผลการเรียนรู้ที่เกิด จากการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น มีความเหมาะสมกับวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลแบบ ไม่เป็นทางการนี้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ช่วยให้ ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้งกว่าการประเมินแบบเป็นทางการและเป็นวิธีการที่ ยืดหยุ่นตามสถานการณ์และบริบท

วิธีการประเมินแบบต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ มีดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากการดูการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน โดยไม่ขัดจังหวะ การทำงานหรือการคิดของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลา แต่ ควรมีการบันทึกและจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยอาจใช้เครื่องมือ เช่น แบบ มาตรฐานประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการ สมุดจดบันทึก เพื่อประเมินผู้เรียนตามตัวชี้วัดและควร สังเกตหลายครั้ง หลายสถานการณ์ หลายช่วงเวลาเพื่อขจัดความลำเอียง

2. การสอบปากเปล่า เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการพูด ตอบประเด็น เกี่ยวกับการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ผู้สอนเก็บข้อมูล จดบันทึก รูปแบบการประเมินนี้ผู้สอนและผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง สามารถมีการอภิปรายโต้แย้ง ขยายความ ปรับแก้ไขความคิดกันได้ มีข้อที่ พึงระวังคืออย่าเพิ่งขัดความคิดขณะที่ผู้เรียนกำลังพูด

3. การพูดคุย เป็นการสื่อสาร 2 ทางอีกประเภทหนึ่ง ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ โดยทั่วไปมักใช้อย่างไม่เป็นทางการเพื่อติดตาม ตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพียงใด เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนา วิธีการนี้อาจใช้เวลาแต่มีประโยชน์ ต่อการค้นหา วินิจฉัยข้อปัญหา ตลอดจนเรื่องราวอื่น ๆ ที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

4. การใช้คำถาม การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติมากในการจัดการเรียนรู้ แต่ข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าคำถามที่ครูใช้เป็นด้านความจำ และเป็นเชิงการจัดการทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ เพราะถามง่ายแต่ไม่ท้าทายให้ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง

5. การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Journals) เป็นรูปแบบการบันทึกการเขียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเขียนตอบกระทู้ หรือคำถามของครูซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความรู้ทักษะที่กำหนดในตัวชี้วัด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้这不仅ทำให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในผลการเรียนรู้แล้วยังใช้เป็นเครื่องมือประเมินพัฒนาการด้านทักษะการเขียนได้อีกด้วย

6. การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาของผู้เรียน

7. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) แฟ้มสะสมงาน เป็นการเก็บรวบรวมชิ้นงานของผู้เรียนเพื่อสะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน

8. การวัดและประเมินด้วยแบบทดสอบ เป็นการประเมินตัวชี้วัดด้านการรับรู้ข้อเท็จจริง (Knowledge) ผู้สอนควรเลือกใช้แบบทดสอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินนั้น ๆ เช่น แบบทดสอบเลือกตอบ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบจับคู่ แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบความเรียง เป็นต้น ทั้งนี้แบบทดสอบที่จะใช้ต้องเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง (Validity) และเชื่อมั่นได้ (Reliability)

9. การประเมินด้านความรู้สึกรู้สึกคิด เป็นการประเมินคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะและเจตคติที่ควรปลูกฝังในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการวัดและประเมินผลเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสูงสุด ดังนี้

- ◆ **ขั้นรับรู้** เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกว่ารู้จักเต็มใจ สนใจ
- ◆ **ขั้นตอบสนอง** เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงว่าเชื่อฟัง ทำตาม อาสาทำพอใจที่จะทำ
- ◆ **ขั้นเห็นคุณค่า** (ค่านิยม) เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงความเชื่อ ซึ่งแสดงออก โดยการกระทำหรือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ยกย่องชมเชย สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือทำกิจกรรมที่ตรงกับความเชื่อของตน ทำด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธา และปฏิเสธที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตน
- ◆ **ขั้นจัดระบบคุณค่า** เป็นการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม อภิปรายเปรียบเทียบ จนเกิดอุดมการณ์ในความคิดของตนเอง

◆ **ขั้นสร้างคุณลักษณะ** เป็นการประเมินพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าจะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น อยู่เสมอในสถานการณ์เดียวกันหรือเกิดเป็นอุปนิสัย

10. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมิน ด้วยวิธีการที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถ ที่แท้จริงของผู้เรียน จึงควรใช้การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ร่วมกับการประเมินด้วยวิธีการอื่น ภาระงาน (Tasks) ควรสะท้อนสภาพความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง มากกว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลไปด้วยกัน และกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง

11. การประเมินตนเองของผู้เรียน (Student Self-assessment) การประเมินตนเอง นับเป็นทั้งเครื่องมือประเมินและเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ เพราะทำให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญว่าได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และผลงานที่ทำนั้นดีแล้วหรือยัง การประเมินตนเองจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของชิ้นงาน/ภาระงาน และมาตรการการปรับปรุงแก้ไขตนเอง

12. การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) เป็นเทคนิคการประเมินอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าถึงคุณลักษณะของงานที่มีคุณภาพ เพราะการที่ผู้เรียนจะบอกได้ว่าชิ้นงานนั้นเป็นเช่นไร ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนว่าเขากำลังตรวจสอบอะไรในงานของเพื่อน ผู้สอนต้องอธิบายผลที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะลงมือประเมิน

การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทางตัวชี้วัดปลายทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยมีเป้าหมาย คือ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลของครูเกิดความยืดหยุ่น คล่องตัวและผู้เรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจนบรรลุคุณภาพตามตัวชี้วัดที่กำหนด

ตัวชี้วัดระหว่างปลายทาง เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเน้นการประเมินในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นหลักให้เป็นไปตามจุดประสงค์นำทางที่ครูต้องดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้
2. การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

3. การออกแบบกิจกรรม (กิจกรรม สื่อ และเครื่องมือ)
4. การจัดกิจกรรมที่ต้องใช้สื่อและเครื่องมือ
5. การวัดและประเมินผลรายตัวชี้วัดและผลการเรียน
6. บันทึกผล วิเคราะห์ผล จัดทำข้อมูล
7. การนำไปพัฒนาปรับปรุงรูปแบบหรือวิธีการ

ดังนั้นจะต้องมีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุม KPAC ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจทักษะทางความคิดและการปฏิบัติงานที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน K P A C (K = Knowledge ,P = Process, A = Attributes และ C = Competencies) ซึ่งการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนักเรียนจะต้องมีความสามารถในการคิดความสามารถในการแก้ปัญหาและที่สำคัญที่สุดคือความสามารถในการสื่อสารซึ่งทั้งหมดจะกลายเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Competencies of learners) นั่นคือ คุณลักษณะที่เด็กทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย

ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1.ขั้นสร้างความสนใจ (10นาที) เช่น ให้นักเรียนดูภาพจากสื่อแล้วให้ตอบคำถามจากความรู้เดิมของนักเรียนเพื่อเชื่อมโยงจากหาค่า EMF ในการตอบคำถามจากสถานการณ์
- 2.ขั้นการสำรวจและค้นหา (40นาที) นักเรียนออกแบบการทดลองสำหรับใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ แล้วทำการทดลองและบันทึกกิจกรรมรวมถึงการอภิปรายร่วมกันลงความคิดเห็น สุดท้ายมีการนำเสนอผลการแก้ปัญหาเพื่อนำเสนอในชั้นเรียน
- 3.ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (10นาที) มีตัวแทนกลุ่มนำเสนอการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์มีการวิพากษ์การแก้ปัญหาของเพื่อนแต่ละกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ครูอาจจะมีเพิ่มเติมส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ข้อเสนอแนะและเทคนิคการคิดเพิ่มเติมกับนักเรียนสุดท้ายนักเรียนและคุณครูช่วยกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนี้
- 4.ขั้นขยายความรู้ (20นาที) ให้นักเรียนเสนอแนวคิดในการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายเพื่อหาคำตอบและสรุปเป็นความรู้เพิ่มเติมจากผลการเรียนรู้
5. ขั้นประเมินผล (20 นาที)
 - 5.1 ให้นักเรียนบันทึกผลหลังการเรียนเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรม
 - 5.2 นักเรียนทำบททดสอบหลังการเรียนเพื่อการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจ
 - 5.3 คุณครูเฉลยและให้คะแนนจากเกณฑ์การให้คะแนน

5.4 การชื่นชมผลงาน การทำกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายตามแผนที่ได้วางไว้

ตัวชี้วัดปลายทาง เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นที่การประเมินผล ลัพท์สุดท้ายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินการปฏิบัติ การ ประเมินชิ้นงาน แฟ้มสะสมงาน แบบทดสอบ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในการวัดและประเมินที่ได้ผลเป็น คะแนนและเพื่อดูพัฒนาการหรือใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

ดังนั้นการที่คุณครูจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุณครูจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและเพื่อนคุณครูด้วยกันเองเพื่อให้การออกแบบการวัดและ ประเมินผลนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดและที่สำคัญที่สุดไม่ใช่แค่ความรู้ที่ ผู้เรียนได้จากกิจกรรม แต่ผู้เรียนต้องสามารถนำความรู้ที่มีมาใช้ในชีวิตจริงได้และสามารถทำประโยชน์ ต่อสังคมในฐานะเป็นพลเมืองของโลกต่อไป

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้มาตรฐาน และวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. ผู้สอนและผู้เรียนคัดเลือกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่วัดภาคปฏิบัติได้
3. กำหนดรายละเอียดของงานที่จะต้องปฏิบัติ
4. ออกแบบหรือกำหนดรูปแบบการประเมิน อาจทำแผนผังการประเมินที่แสดง

ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและพฤติกรรมที่จะประเมิน

5. กำหนดวิธีการประเมิน ซึ่งอาจใช้วิธีการ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การ รายงานตนเองของผู้เรียน การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อสอบแบบเน้นปฏิบัติจริง เป็นต้น
6. สร้างเครื่องมือการประเมินและเกณฑ์การประเมิน

ตาราง 3 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือวัดการประเมิน

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
วิเคราะห์สาระการ เรียนรู้มาตรฐานและ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ มาเขียนเป็นตัวชี้วัด	สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์หรือ ตัวชี้วัด	- แบบสังเกต พฤติกรรม - แบบสัมภาษณ์ - แบบทดสอบ - แบบตรวจ ชิ้นงาน / ภาระ งาน	- ชิ้นงาน/ภาระ งาน - แบบฝึกหัด - ผู้เรียน	- ความสามารถของ ผู้เรียน - ความยากง่ายของ เนื้อหาสาระสำคัญ - ตามบริบทสภาพ จริงของผู้เรียน

(ใช้สำหรับศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง)

ใบงานที่ 4

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและสรุปสาระสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีอะไรบ้าง และมีหลักดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างไร

3. อธิบายความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

พูน ปณ ติโต ชีเว

ใบกิจกรรมที่ 4

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. ผู้เข้าร่วมพัฒนาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 5 คน ศึกษาเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากเอกสารประกอบการอบรม
2. ผู้เข้าร่วมพัฒนาแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมออกแบบเครื่องมือที่การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยออกแบบเครื่องมือพร้อมแนวทางการนำไปใช้สำหรับการประเมินการเรียนรู้
3. นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยตัวแทนกลุ่มนำเสนอ กลุ่มละ 5-10 นาที

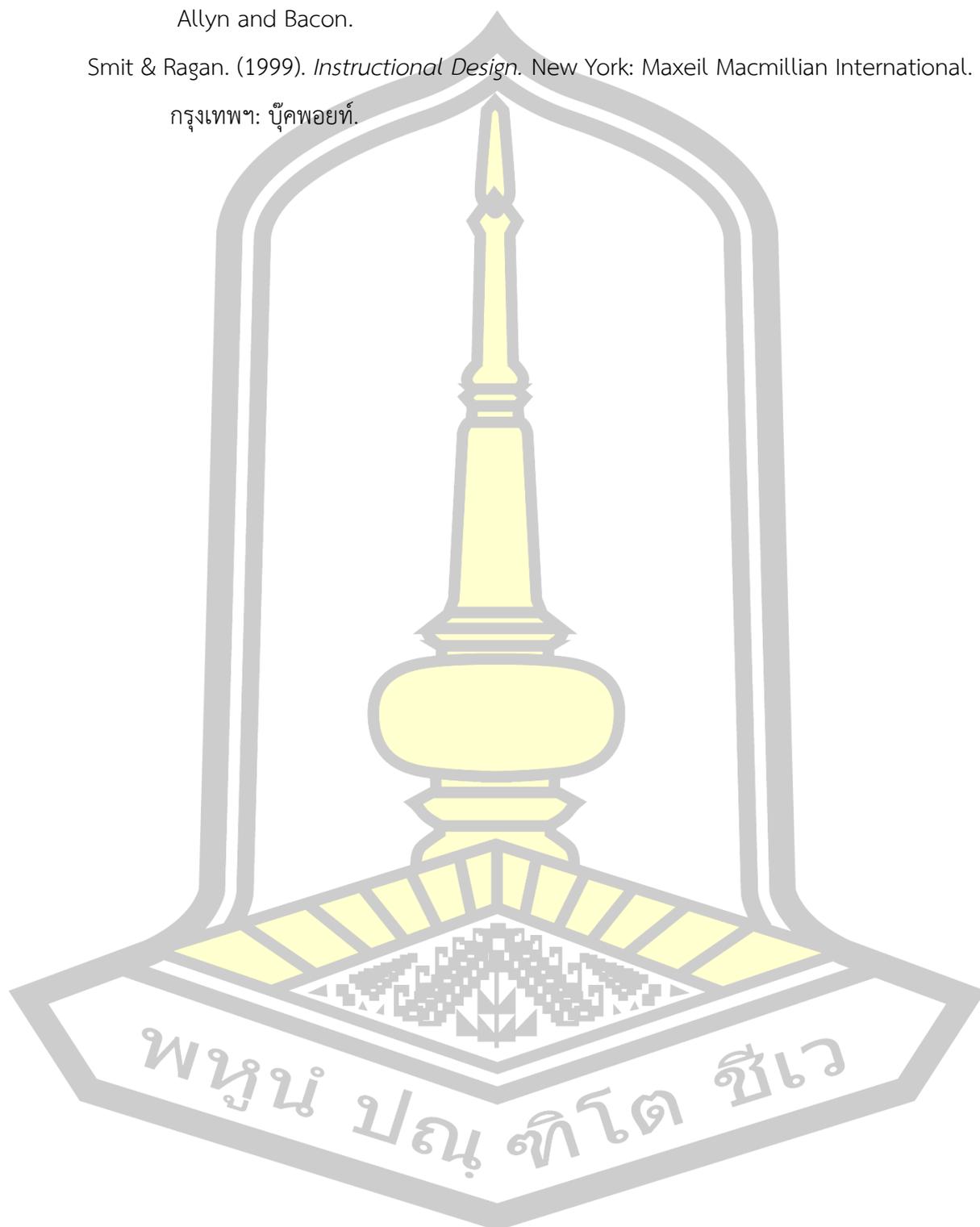
บรรณานุกรม

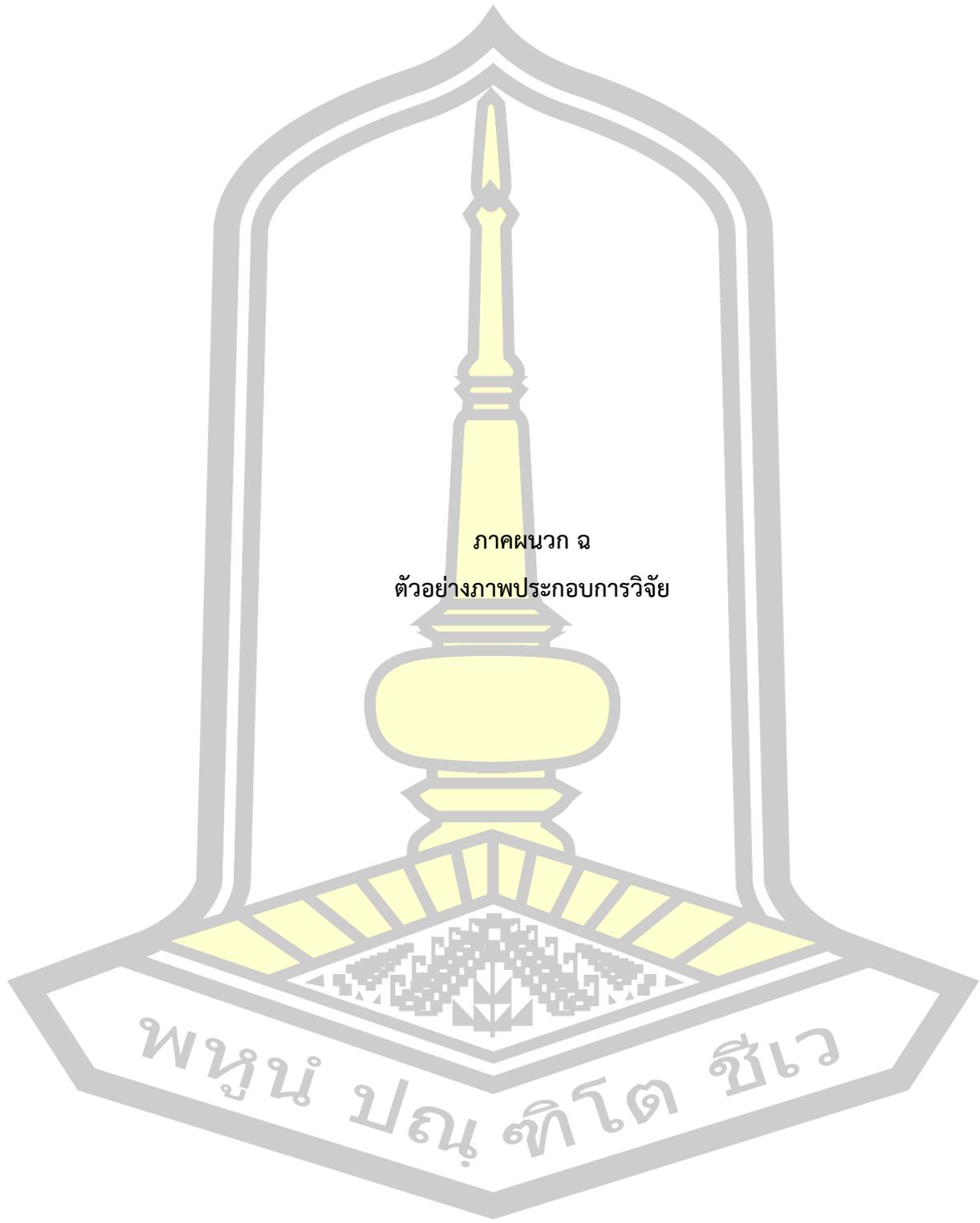
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. หน่วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อ พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้
- ชนาธิป ท้ายแป. (2564) วัดและประเมินผลอย่างไร? ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ โรคติดต่อโคโรนา 2019. ส. นักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. สิงหาคม 2564
- ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ. (2551). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- โชติการ ภาชีผล และคณะ. (2556). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2560). การวัดผลทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กทม: ประสานการพิมพ์.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. ใน คณาจารย์ภาควิจัยและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม(บรรณาธิการ). การวัดและ ประเมินผลการศึกษา. (หน้า 15). พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ (2553)แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย
- Gagné, R. M. and other. (2005). *Principles of Instructional Design*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- McKinney, K. and B.S. Heyl. 2008. **Sociology through Active Learning : student Exercises**. Pine Forge Press.
- Seels, B. and Glasgow, Z. (1990). *Exercises in instructional design*. Columbus, OH : Merrill.

Shambaugh, R.N. and Magliaro, S.L. (1997). *Mastering the possibilities*. Massachusetts:
Allyn and Bacon.

Smit & Ragan. (1999). *Instructional Design*. New York: Maxell Macmillian International.

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนหลักเมืองมหาสารคาม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

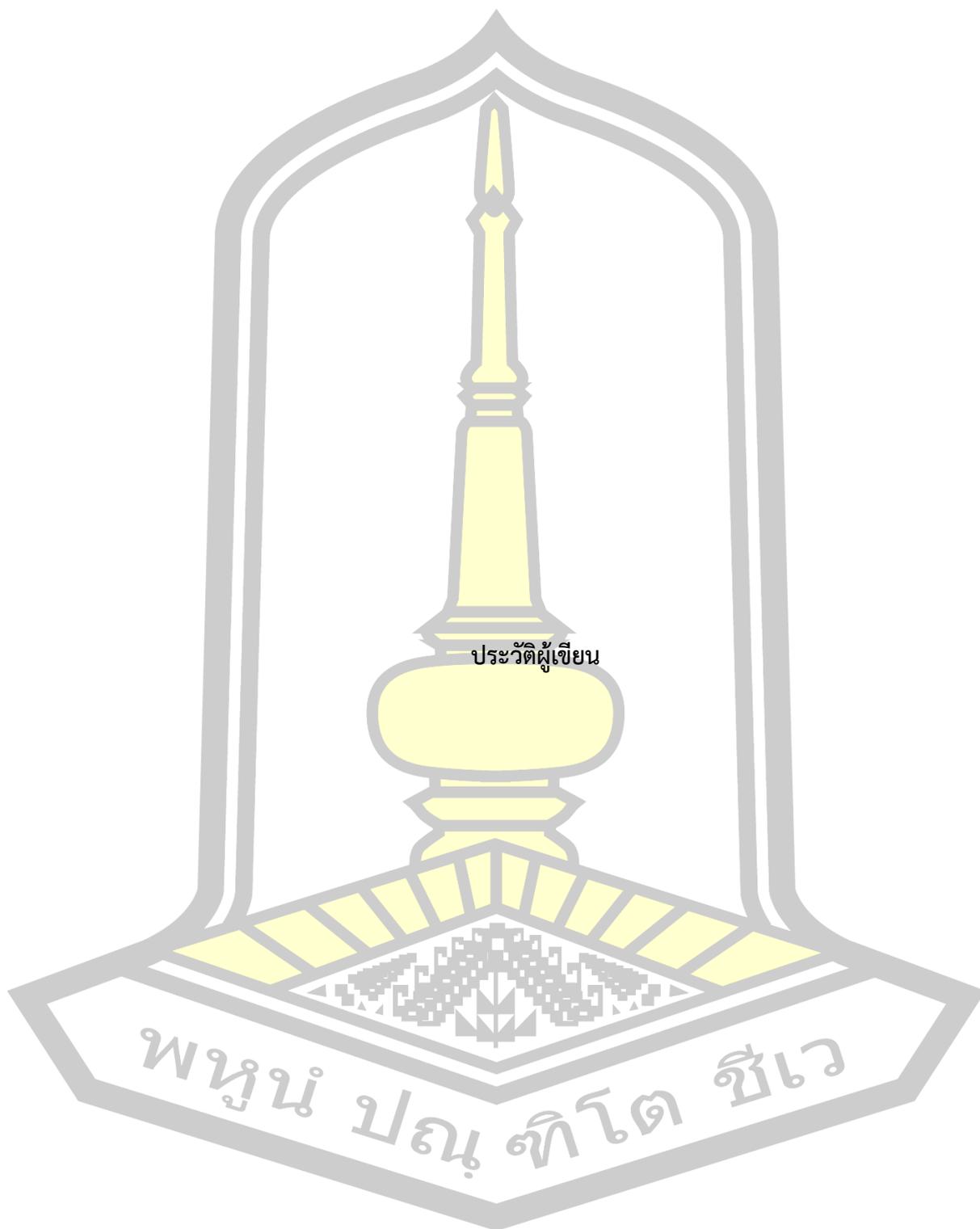

สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนบ้านเม็กดำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนสำโรงทวนนาโนนจันทร์หอม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

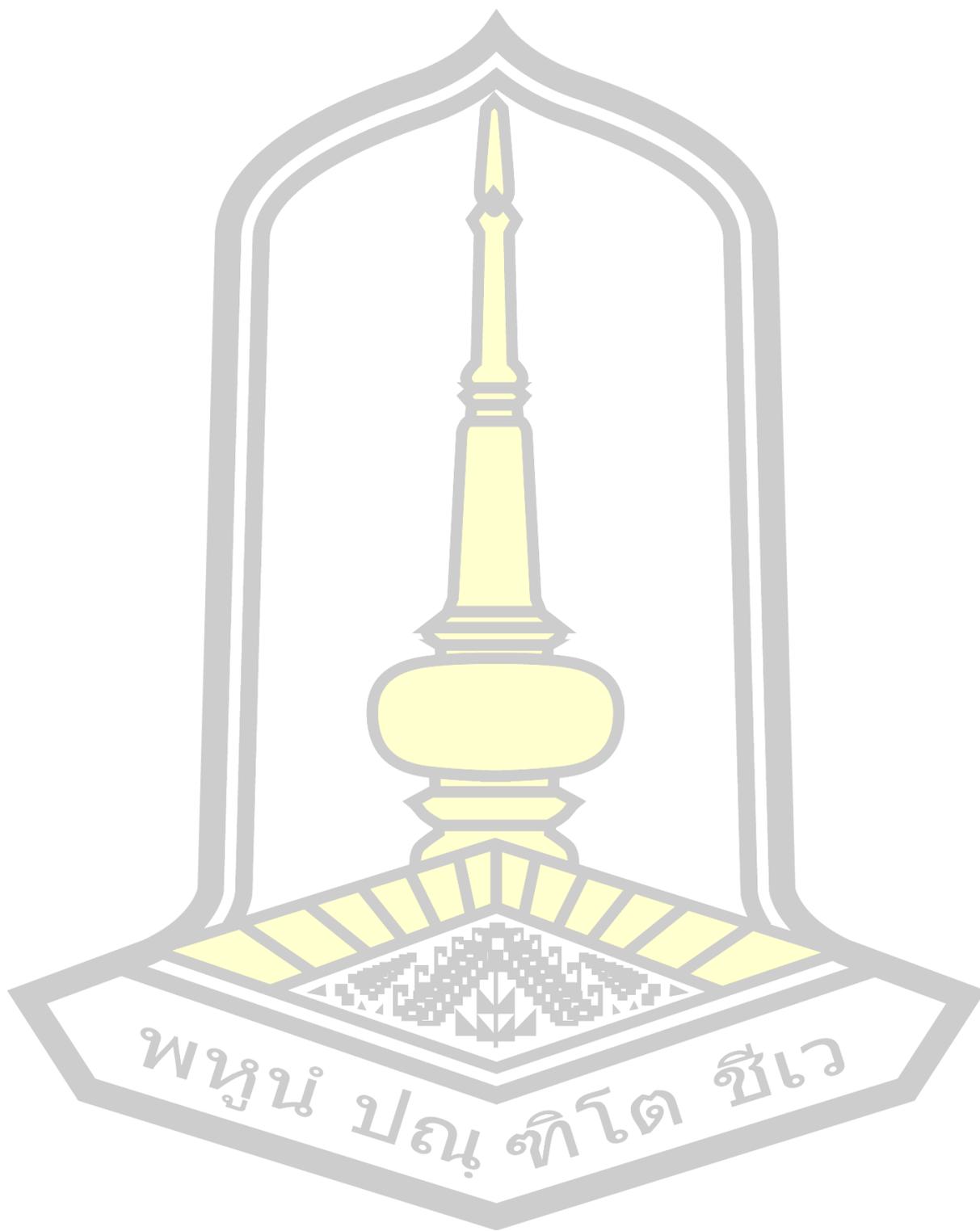

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวอัจฉริยา ศรีกู
วันเกิด	วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 139/30 ถนน ถีนานนท์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านบ่อใหญ่ (บ่อใหญ่เรื่องศิลป์) หมู่ 3 ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44130 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2546 ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2552 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2557 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2567 ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทัโต ชีเว

พหุบัณฑิตยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย